

Regionalne Oberwatorium Funduszy Europejskich

Stan wdrażania Programów Operacyjnych oraz Programów Wsparcia w Województwie Lubelskim

wg stanu na 31.12.2013 r.

V Raport

Lublin, marzec 2014 r.

**PUNKT
INFORMACYJNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

WOJEWÓDZTWO
LUBELSKIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Opracowano

w Departamencie Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa
Lubelskiego

Oddział Funduszy Europejskich

Spis treści

Wstęp	5
I. Założenia metodologiczne	7
1. Główne założenia i cele	7
2. Ramy metodologiczne analizy	8
II. Synteza Raportu	10
III. Wymiar finansowy i analiza efektów wdrażania Programów w województwie lubelskim	17
1. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko	20
2. Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka	22
3. Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej	24
4. Program Operacyjny Kapitał Ludzki	26
5. Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	30
6. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich	35
7. Program Operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007 – 2013”	47
8. Program Współpracy Transgranicznej Polska – Białoruś - Ukraina	49
9. Mechanizm Finansowy Europejskiego obszaru Gospodarczego i Norweski Mechanizm Finansowy	51
10. Szwajcarsko – Polski Program Współpracy	53
IV. Wpływ polityki spójności na rozwój społeczno – gospodarczy regionów w latach 2004 - 2015	55
V. Wybrane projekty realizowane na terenie województwa lubelskiego	62
VI. Podsumowanie	69
VII. Podregiony	71
1. Wdrażanie Programów wg podregionów (NUTS 3)	71
2. Podregion bialski	73
3. Podregion chełmsko – zamojski	85
4. Podregion lubelski	99
5. Podregion puławski	111
VIII. Perspektywa finansowa 2014 – 2020	123
IX. Wykaz najczęściej używanych skrótów	130

Spis map	131
Spis tabel	132
Spis wykresów	134
Bibliografia	135
Załącznik Nr 1 (wyłącznie na nośniku CD)	
Załącznik Nr 2 (wyłącznie na nośniku CD)	

Wstęp

Obserwatorium Funduszy Europejskich jest częścią działań systemowych prowadzonych przez DPR UMWL i realizowanych przez Sieć Punktów informacyjnych o Funduszach Europejskich w województwie lubelskim w zakresie monitorowania wdrażania programów w regionie.

Prezentowany 5. Raport – *Regionalne Obserwatorium Funduszy Europejskich. Stan wdrażania Programów Operacyjnych i Programów Wsparcia w Województwie Lubelskim* zawiera wstępną ocenę, zarówno ilościową, jak i jakościową wdrażanych Programów Operacyjnych oraz dających się zidentyfikować analizę efektów wykorzystania środków unijnych w regionie na koniec 2013 roku.

W raporcie dokonano oceny stanu wdrażania wszystkich programów dostępnych dla podmiotów i beneficjentów z terenu województwa lubelskiego w perspektywie finansowej 2007 – 2013, podjęto próbę oceny skali i kierunków wsparcia pod względem finansowym i rzeczowym, jak również analizę uzyskanych efektów wdrażania projektów finansowanych z Funduszy Europejskich na terenie województwa lubelskiego. Dzięki przyjętej i zastosowanej metodologii analizy danych, ocena stopnia wykorzystania Funduszy Europejskich możliwa jest zarówno pod względem ilościowym i wartościowym, jak również w ujęciu terytorialnym.

Niniejsze opracowanie składa się z głównych części, tj. ogólnej opisującej dostępne programy, ocenę stanu wdrażania programów i wykorzystania funduszy na poziomie województwa oraz w ujęciu czterech subregionów typu NUTS3 (białskiego, chełmsko – zamojskiego, lubelskiego, puławskiego).

Należy podkreślić, że ze względu na trwającą w dalszym ciągu procedurę podpisywania umów z beneficjentami, prezentowane dane nie są ostatecznym podsumowaniem okresu programowania 2007-2013.

Integralną część raportu stanowi zestawienie ilości oraz wartości projektów realizowanych na terenie poszczególnych gmin i powiatów województwa lubelskiego.

Raporty w tym zakresie są opracowywane cyklicznie i aktualizowane co pół roku oraz udostępniane na stronie internetowej www.feulubelskie.pl.

Bogdan Kawałko

Dyrektor
Departamentu Polityki Regionalnej
UMWL

I. Założenia metodologiczne

1. Główne założenia i cele

1.1 Cele Obserwatorium

Celem Regionalnego Obserwatorium Funduszy Europejskich jest monitorowanie i ocena skali wsparcia oraz wpływu interwencji środków pochodzących z Programów i Funduszy Europejskich na rozwój społeczno – gospodarczy województwa lubelskiego. Badanie i ocena tych procesów i zjawisk obejmuje zarówno stronę finansową, jak i próbę rzeczowego określenia osiągniętych wskaźników realizacji i wpływu tych interwencji na gospodarkę regionu. Ważnym celem jest także stworzenie możliwości otwartego dla społeczeństwa dostępu do zintegrowanej i możliwie pełnej informacji na temat zakresu i poziomu wykorzystania Funduszy Europejskich na terenie województwa lubelskiego w różnych dziedzinach i przekrojach, a także w układzie przestrzennym i tematycznym, w tym również w podziale na jednostki Typu NUTS 3.

1.2 Zakres przedmiotowy

Przedmiotem badania i analizy objęto 8 programów tzw. „unijnych”, realizowanych w ramach perspektywy finansowej 2007 – 2013, tj.:

- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POLiŚ);
- Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (POIG);
- Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej (PORPW);
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki (POKL);
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego (RPO WL);
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW);
- Program Operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich” (PO RYBY);
- Program Współpracy Transgranicznej Polska – Białoruś – Ukraina (PL-BY-UA);

Dla zapewnienia możliwie kompleksowego ujęcia tej problematyki i dokonania pełnego przeglądu „dopływu” środków zewnętrznych raport uwzględni 2 dodatkowe Programy tj.:

- Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweski Mechanizm Finansowy (EOG/NMF);
- Szwajcarsko – Polski Program Współpracy

1.3 Zakres podmiotowy

W opracowaniu uwzględniono osiem programów europejskich realizowanych w perspektywie finansowej 2007 – 2013, w ramach których realizowane są projekty na terenie województwa lubelskiego, zarówno w układzie podmiotowym jak i terytorialnym, z uwzględnieniem subregionów (NUTS 3), powiatów i w niektórych przypadkach gmin.

1.4 Zakres terytorialny

Raport obejmuje analizę i ocenę opracowaną z uwzględnieniem dwóch głównych poziomów:

- regionalny, w ramach którego objęto wszystkie zidentyfikowane projekty na poziomie województwa lubelskiego, w obrębie którego realizowane są projekty
- subregionalny z wyodrębnieniem następujących 4 podregionów typu NUTS 3:
 - podregion lubelski;
 - podregion bialski;
 - podregion chełmsko – zamojski;
 - podregion puławski.

1.5 Zakres czasowy analizy

Oceną objęto projekty realizowane i będące w realizacji w ramach w/w programów wg stanu na koniec grudnia 2013 roku. Do analizy przyjęto i włączono wszystkie projekty posiadające podpisane umowy, realizowane w okresie od 2007 roku do 31 grudnia 2013 roku.

2. Ramy metodologiczne analizy

Opracowanie niniejszego raportu opiera się na następujących głównych założeniach metodologicznych:

- Analiza typu „*desk research*”
 - analiza danych dotyczących programów i projektów realizowanych w woj. lubelskim w ramach perspektywy finansowej 2007-2013. Ze względu na obowiązujący zróżnicowany system gromadzenia danych w poszczególnych programach przyjęto analizę dostępnych baz danych instytucji wdrażających poszczególne programy operacyjne, raportów ewaluacyjnych oraz raportów z badań dotyczących oceny wdrażania funduszy UE w ramach w/w okresu programowania opracowanych tak w województwie lubelskim, jak i na poziomie kraju.
 - analizą objęto dane (o charakterze pierwotnym) dotyczące projektów realizowanych w ramach obecnej perspektywy finansowej w ramach następujących Programów Operacyjnych: POIiŚ, POIG, POKL, PORPW, RPOWL 2007-2013, a także w ramach PROW, Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich”, Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA, Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy, dla których główne źródło stanowią dane uzyskane od instytucji wdrażających oraz na podstawie Krajowego Systemu Informatycznego SIMIK (KSI SIMIK).
- Na potrzeby obliczenia wysokości środków, które trafiły do beneficjentów województwa lubelskiego w ramach realizowanych projektów, uwzględniono projekty, których obszar realizacji określony jest jako „województwo lubelskie”,

a beneficjent ma siedzibę w województwie lubelskim. Pod uwagę brana była także całkowita wartość projektu, w tym całkowita wartość dofinansowania z UE.

- Analiza jakościowa wpływu realizowanych funduszy na rozwój Województwa Lubelskiego (przykładowo: wskaźniki dotyczące utworzenia nowych miejsc pracy, powstanie nowych firm, wskaźniki innowacyjności produkcyjnej, zwiększenia bezpieczeństwa dróg itp.) została opracowana w oparciu o materiały otrzymane od właściwych Departamentów UMWL (DEFS UMWL, DRPO UMWL, DPR UMWL, DKPE UMWL) oraz z LAWP.
- W obliczeniach nie uwzględniono pojedynczych projektów, które jako obszar realizacji mają wskazane województwo lubelskie, ale są finansowane z innych województw (RPO WiM). Pominięcie tego zjawiska wynika z faktu, że jest to zjawisko o bardzo małej skali i nie mające znaczenia dla wyników i ocen zawartych w Raporcie.
- Integralną częścią *V Raportu* jest pełny wykaz (lista) projektów realizowanych na terenie województwa lubelskiego wg bazy KSI SIMIK oraz ich podział na powiaty i gminy z uwzględnieniem ilości i wartości projektów, działań a także obszarów tematycznych (Załącznik nr 1 na nośniku CD) a także Załącznik nr 2 zawierający dane dotyczące wykorzystania funduszy europejskich w powiatach, gminach oraz na terenie województwa lubelskiego.

II. SYNTEZA I WNIOSKI

1. Na koniec 2013 roku łączna wartość wszystkich analizowanych projektów realizowanych w ramach programów wdrażanych od 2007 roku w województwie lubelskim osiągnęła kwotę prawie **26,5 mld PLN**, z czego suma wartości dofinansowania wyniosła ok. **16,8 mld PLN**. W ujęciu wartościowym, największy udział w tym zakresie przypada na RPO WL, który stanowi 29% wartości wszystkich programów. Bardzo duży jest też udział środków pochodzących z POIiŚ (25%) oraz PORPW (15%).
2. W ujęciu ilościowym, na koniec 2013 roku, łącznie realizowanych było prawie **23 700 przedsięwzięć**. W porównaniu ze stanem na koniec czerwca 2013 roku (realizowano **22 310 projektów**) nastąpił wzrost ilości projektów będących w realizacji o ok. **1 390**. W ujęciu wartościowym, w porównaniu z czerwcem 2013 roku nastąpił wzrost zaangażowania ogółem o ponad **1,2 mld PLN**, a wartość dofinansowania zwiększyła się o prawie **0,6 mld PLN**. (Tabela 1)
3. Analiza wdrażanych programów, a także przedsięwzięć i projektów realizowanych na terenie Województwa Lubelskiego, według kategorii tematycznych, ilości projektów i wartości całkowitej, wskazuje na dominację pod względem wartościowym przedsięwzięć realizowanych w ramach RPO WL, POIiŚ, PORPW oraz PROW. Najmniejszy udział finansowy posiadają projekty wdrażane w ramach POKL, chociaż pod względem liczby realizowanych projektów zajmują czołową lokatę.
4. W strukturze realizowanych zadań, pod względem ilościowym, dominują projekty małe, finansowane przede wszystkim z 2 programów, tj. PROW (**16 933 projektów**) i POKL (**3 206 projektów**). Łącznie stanowią one ok. 85 % wszystkich projektów realizowanych w województwie lubelskim (na koniec grudnia 2013 roku). Natomiast ich udział w strukturze finansowej stanowi ok. 20,6 %. Wskaźniki te nie zmieniły się w porównaniu do końca czerwca 2013 roku. Stan ten obrazują dane zestawione w Tabeli 1. W ujęciu finansowym dominują projekty z RPO WL, POIiŚ oraz PORPW, w ramach których realizowane są duże przedsięwzięcia oraz projekty kluczowe.
5. W **ujęciu terytorialnym** (wg powiatów) we wdrażaniu poszczególnych programów najwyższą wartość dofinansowania w 5 na 10 analizowanych źródeł (PO IG, PO RPW, PO KL, RPO WL oraz Program Szwajcarski) uzyskał powiat Miasto Lublin. Pozycja ta w dużej mierze wynika z koncentracji instytucji obsługowych o znaczeniu regionalnym oraz pełnionych funkcji gospodarczych, naukowych, edukacyjnych i badawczo-rozwojowych zlokalizowanych w Lublinie. Szczegółowy wykaz wartości dofinansowania projektów w poszczególnych powiatach i programach przedstawiono w tabeli 2 oraz wykresie 1.
6. Biorąc pod uwagę podział województwa na **podregiony (NUTS 3)**, najbardziej aktywne w realizacji projektów były podregiony: puławski i chełmsko-zamojski (odpowiednio 6 673 i 6 244 projekty). Najwięcej środków zostało wdrożonych na terenie podregionów lubelskiego i puławskiego (wartość ogółem odpowiednio 11,3 mld PLN i 6,3 mld PLN). Szczegółowe zestawienie dotyczące wykorzystania Funduszy Europejskich w podregionach zawiera Tabela 2. Analizy stanu wdrażania Programów Operacyjnych oraz programów wsparcia w podregionach dokonano w drugiej części Raportu (Rozdział VII. Podregiony).

Tabela 2. Wartość dofinansowania projektów realizowanych na terenie powiatów i podregionów województwa lubelskiego w okresie 01.01.2007 – 31.12.2013 (w mln PLN)*

	POWIAT	PO IG	PO IIŚ	PO RPW	PO KL	RPO WL	PROW	PL-BY-UA	EOG / NMF	SP PW
1.	Biała Podlaska	7,2	41,4	62,9	31,5	130,8	0,0	1,1	36,4	4,7
2.	Chełm	21,4	73,5	30,6	35,9	67,1	0,0	3,0	50,5	1,7
3.	Lublin	421,5	727,0	1 180,5	121,3	928,0	5,7	63,5	6,9	96,5
4.	Zamość	4,1	58,0	11,4	32,8	131,2	0,0	9,5	38,7	0,0
5.	Białski	19,7	94,9	25,3	65,9	198,5	237,5	0,0	7,4	0,5
6.	Biłgorajski	9,4	25,3	104,3	47,7	236,0	121,6	0,0	0,0	1,0
7.	Chełmski	24,6	25,4	55,8	88,1	90,1	127,8	10,8	5,6	0,1
8.	Hrubieszowski	5,2	21,7	97,0	46,0	71,7	100,4	45,2	0,0	13,0
9.	Janowski	1,5	1,4	24,9	34,0	111,4	51,0	5,0	0,0	0,0
10.	Krasnostawski	12,0	1,2	5,4	45,8	115,6	58,3	7,3	5,5	0,0
11.	Kraśnicki	9,1	90,8	0,0	69,5	98,9	87,8	0,0	7,0	0,0
12.	Lubartowski	87,4	183,6	5,8	59,6	158,9	97,6	0,0	0,0	44,8
13.	Lubelski	42,0	1 130,9	276,2	91,3	353,5	150,9	0,0	0,0	0,0
14.	Łęczyński	7,4	0,5	0,0	34,1	82,8	60,8	5,4	0,0	0,8
15.	Łukowski	26,3	62,1	4,1	51,1	118,4	181,7	0,0	2,3	0,0
16.	Opolski	23,3	0,3	307,4	49,8	74,2	155,1	0,0	2,4	0,0
17.	Parczewski	43,0	0,5	0,0	34,7	77,2	109,9	0,0	0,0	0,0
18.	Puławski	99,5	1 243,3	158,4	55,3	306,7	116,4	0,0	1,3	21,1
19.	Radzyński	12,4	62,6	0,0	31,6	114,0	81,9	0,0	0,0	0,0
20.	Rycki	20,0	25,1	0,0	33,0	115,4	85,3	0,0	0,0	0,0
21.	Świdnicki	31,3	24,1	66,2	51,0	214,9	47,3	0,0	1,0	21,3
22.	Tomaszowski	7,9	9,5	5,4	60,6	130,4	84,7	6,6	4,0	0,0
23.	Włodawski	6,6	28,4	5,4	45,4	138,5	98,5	18,2	8,8	0,1
24.	Zamojski	96,7	22,7	17,1	55,1	136,5	120,7	0,0	9,9	0,7
	Łącznie	1 039,5	3 954,2	2 444,1	1 271,1	4 200,7	2 180,9	175,6	187,7	206,3

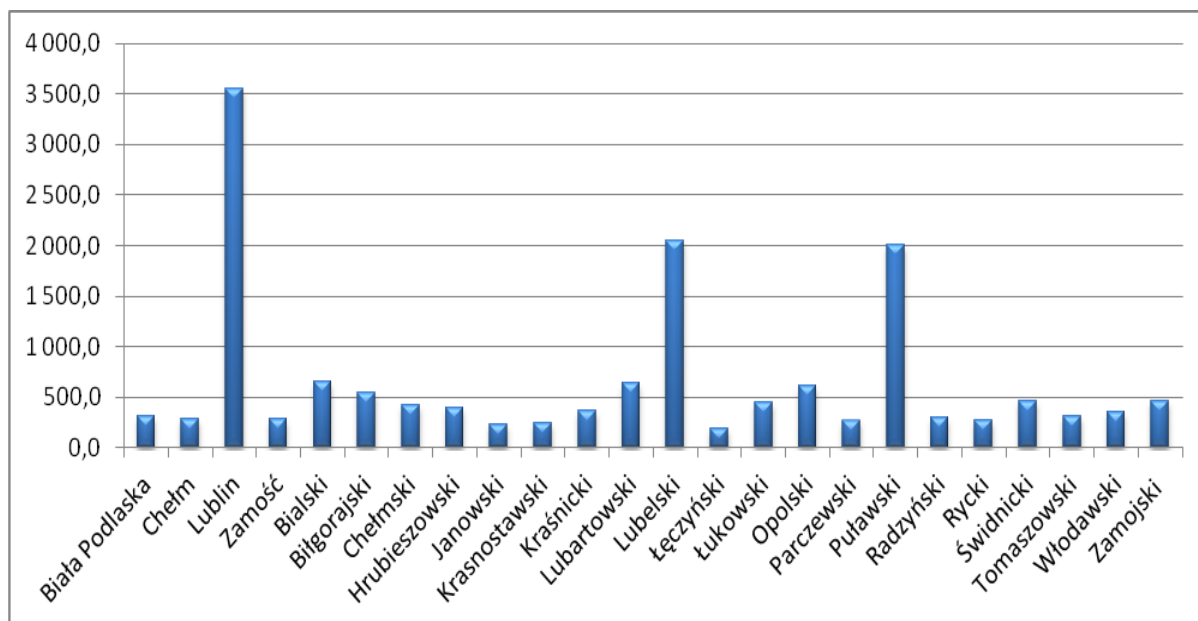
Podregiony

PODRREGIONY:	PO IG	PO IIŚ	PO RPW	PO KL	RPO WL	PROW	PL-BY-UA	EOG MF	SP PW
BIALSKI	88,9	227,8	93,6	209,1	659,0	527,8	19,3	52,6	5,3
CHEŁMSKO-ZAMOJSKI	181,3	237,3	327,0	412,0	978,6	613,5	82,4	114,2	16,5
LUBELSKI	589,6	2 066,1	1 528,7	357,3	1 738,1	362,3	68,9	7,9	163,4
PUŁAWSKI	179,7	1 423,0	494,8	292,7	825,0	677,3	5,0	13,0	21,1
Łącznie	1 039,5	3 954,2	2 444,1	1 271,1	4 200,7	2 180,9	175,6	187,7	206,3

* wg stanu na 31.12.2013 r.

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL na podstawie danych KSI SIMIK oraz instytucji wdrażających poszczególne PO wg stanu na dzień 31.12.2013 r.

Wykres 1. Wartość dofinansowania ogółem projektów realizowanych na terenie powiatów województwa lubelskiego w latach 01.01.2007 – 31.12.2013

Źródło: Opracowanie własne DPR UMWL wg stanu na 31.12.2013 r.

7. Pod względem **obszarów tematycznych** (por. Tabela 3), największą ilość projektów zrealizowano w obszarze „**Rozwoju Zasobów Ludzkich**” (2 793 projekty). Są to jednak w większości projekty małe, których średnia wartość wynosi ok. 750 tys. PLN. wyniku wdrażania POKL prawie 326 tys. osób (w tym osoby niepełnosprawne, bezrobotne, pracownicy firm i instytucji, osoby zamieszkałe na terenach wiejskich) wzięło udział w projektach, 11 119 osób rozpoczynających działalność gospodarczą otrzymało dotacje na otwarcie firmy, 13 296 przedsiębiorstw, w tym 11 005 mikroprzedsiębiorstw przystąpiło do udziału w projektach, 698 szkół zrealizowało projekty rozwojowe.
- Relatywnie duże zaangażowanie beneficjentów odnotowano również w obszarze „B+R, przedsiębiorczości oraz innowacyjności” (2 051 projektów na łączną wartość ponad 5,2 mld PLN i wartość dofinansowania prawie 2,7 mld PLN). Znaczną ilość Funduszy Europejskich zaangażowano w rozwój sfery B+R, innowacyjności, powstawanie nowych firm, jak również modernizację oraz wprowadzanie nowoczesnych technologii i rozwiązań w istniejących przedsiębiorstwach. Analiza projektów realizowanych w obszarze **B+R, przedsiębiorczości oraz innowacyjności** (priorytety od 1 do 9) wskazuje, że największy udział zarówno pod względem ilościowym, jak i wartościowym mają projekty finansowane z RPO oraz POIG. Do końca 2013 r. w województwie lubelskim zrealizowano w tym obszarze 2 051 projektów na łączną wartość ponad 5,2 mld PLN, z czego prawie 2,7 mld PLN to środki z UE. Prawie 95% przedsięwzięć zostało zrealizowanych przez przedsiębiorstwa. Wartość ogółem tych projektów wyniosła prawie 3,6 mld PLN, z czego ponad 1,4 mld PLN to dofinansowanie UE.
 - Stosunkowo duże nakłady środków pozyskano w obszarze **działalności badawczo-rozwojowej** (priorytety nr 1, 2, 4 i 7). Na realizację 719 projektów w tym zakresie beneficjenci z terenu województwa lubelskiego przeznaczali

ponad 3,6 mld PLN, z czego prawie 2 mld PLN stanowiło dofinansowanie z Funduszy Europejskich. Prawie 65% tych środków to projekty realizowane przez przedsiębiorstwa (672 projekty na łączną wartość ogółem 2,4 mld PLN i wartość dofinansowania z UE ok. 950 mln PLN).

- W obszarze „**Transportu**” w ujęciu wartościowym, najwięcej środków pochodzących z Funduszy Europejskich w województwie lubelskim przeznaczono m.in. budowę na dróg ekspresowych, poprawę dostępności komunikacyjnej regionu, zakup taborów kolejowych i autobusowych. W ramach tego obszaru zrealizowano 187 przedsięwzięć na łączną wartość ponad 8,3 mld PLN, z czego prawie 5,3 mld PLN to wkład środków unijnych.
- Najmniejszą aktywność w pozyskiwaniu Funduszy Europejskich beneficjenci wykazali w obszarze „**Kultury**” (53 projekty). W tej dziedzinie zainwestowano najmniej środków - łączna wartość wyniosła 425 mln PLN, z czego dofinansowanie z UE to 258 mln PLN.

Tabela 3. Wartość dofinansowania projektów realizowanych w województwie lubelskim w okresie 01.01.2007 – 31.12.2013 wg obszarów tematycznych (w mln PLN)

Obszar tematyczny	Ilość projektów	Wartość ogółem (w mln PLN)	Wartość dofinansowania z UE (w mln PLN)
B+R, przedsiębiorczość, innowacje (priorytety 1-9)	2 051	5 200,3	2 668,8
Społeczeństwo informacyjne (priorytety 10-15)	367	1 089,1	765,9
Transport (priorytety 16-32)	187	8 350,8	5 297,6
Energia (priorytety 33-43)	155	641,6	371,0
Ochrona środowiska (priorytety 44-54)	146	2 052,9	977,3
Turystyka (priorytety 55-57)	167	834,0	350,4
Kultura (priorytety 58-60)	53	425,0	258,0
Rozwój Zasobów Ludzkich (priorytety 62-74, 80-81)	2 793	2 074,9	1 752,7
Inwestycje w infrastrukturę społeczną (priorytety 61, 75-79)	218	1 891,3	1 228,2

Źródło: Opracowanie własne DPR UMWL na podstawie KSI SIMIK wg stanu na 31.12.2013 r.

8. Wykonana analiza stanu wdrażania Funduszy Europejskich wchodzących w skład Narodowej Strategii Spójności wśród 3 **grup beneficjentów**: przedsiębiorców,

jednostek samorządu terytorialnego oraz uczelni wyższych pokazuje ich duże zaangażowanie w realizację projektów.

- **Przedsiębiorcy** w województwie lubelskim zrealizowali 3 069 projektów na łączną wartość prawie 7,6 mld PLN, z czego dofinansowanie z UE wyniosło ponad 3,1 mld PLN. Stanowi to odpowiednio ok. 13% ilości i ok. 29% wartości ogółem wszystkich projektów zrealizowanych na terenie województwa. Firmy z Lubelszczyzny najchętniej korzystały ze środków dostępnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego – ponad 2/3 projektów firm realizowanych było z RPO WL. W ramach tego programu przedsiębiorcy pozyskali również najwięcej środków. Łączna wartość projektów realizowanych w ramach RPO WL to prawie 3,4 mld PLN, co stanowi ponad 44% środków wykorzystanych przez przedsiębiorców w ramach NSS w regionie. Dużym zainteresowaniem cieszyły się również projekty szkoleniowe wdrażane przez przedsiębiorców w ramach programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (573 projekty na łączną wartość 339 mln PLN, dofinansowanie z UE – prawie 284 mln PLN). Najmniej projektów i funduszy firmy pozyskały z Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej (5 projektów na łączną wartość 253,7 mln PLN, dofinansowanie z UE – 100,5 mln PLN).
 - W ramach NSS **samorządy** zrealizowały 1 777 projektów¹. Wartość całkowita projektów stanowi prawie 30% ogólnej wartości środków wykorzystanych w regionie. Jednostki samorządu terytorialnego najczęściej korzystały z POKL (1161 projektów) oraz RPO WL (542 projekty). Pod względem wartościowym, najwięcej środków pozyskano w ramach RPO WL (ponad 3,3 mld PLN) oraz PO RPW (ponad 2,3 mld PLN).
 - Na koniec 2013 roku **uczelnie i szkoły wyższe** z województwa lubelskiego zrealizowały 168 projektów na łączną wartość prawie 1,7 mld PLN, z czego dofinansowanie wyniosło ponad 1,3 mld PLN. Najwięcej inwestycji zrealizowano w ramach PORPW – 30 projektów o wartości 1,1 mld PLN i dofinansowaniu 0,8 mld PLN. Z tego programu pozyskano również najwięcej środków.
9. Ze względu na charakter i strukturę gospodarczą województwa (region słabo zurbanizowany), zatem dużą rolę w wykorzystaniu środków unijnych pełnią Programy skierowane do beneficjentów z **terenów wiejskich**. W wyniku wdrażania PROW w województwie lubelskim, w ramach perspektywy finansowej 2004-2006 oraz 2007-2013, rolnicy i mieszkańcy obszarów wiejskich województwa otrzymali płatności na łączną kwotę ponad **16,4 mld PLN**, z czego łączna kwota środków wykorzystanych w ramach PROW 2007-2013 wyniosła prawie 5 mld PLN². Według danych ARiMR na koniec 2013 r., województwo lubelskie znajduje się na **trzecim miejscu** pod względem płatności zrealizowanych w ramach PROW 2007-2013.
10. Dokonane szacunki i obliczenia wskazują, że w ramach perspektywy finansowej 2007 – 2013 możliwe jest pozyskanie i implementacja na terenie województwa lubelskiego ponad **20 mld PLN** środków pochodzących z UE, natomiast wartość projektów zrealizowanych z udziałem pozyskanej dotacji szacowana jest na kwotę

¹ Dotyczy projektów, w których JST były wskazywane z nazwy jako beneficjent w KSI SIMIK.

² Kwota zawiera wsparcie bezpośrednie (dopłaty) dla rolników (w tym ONW) oraz zobowiązania z lat 2004-2006 ponoszone w latach 2007-2013 (m.in. w ramach rent strukturalnych, wspierania gospodarstw niskotowarowych, programu rolno środowiskowego i zalesiania)

ok. **28-30 mld PLN**. Prognozowane wartości projektów i dofinansowania w ramach poszczególnych programów przedstawia Tabela 4.

Tabela 4. Szacowana wielkość wsparcia ze środków UE dla województwa lubelskiego w latach 2007 – 2013

Nazwa programu	Wielkość ogółem [mln PLN] ¹	Wielkość dofinansowania z UE [mln PLN] ¹
RPO WL	7 304,6 ³	6 056,70
PROW ²	2 659,73	2 005,02
PORPW	2 499,73	2 124,76
POKL - komponent centralny ³	1 446,00	1 229,10
POKL - komponent regionalny	2 404,12	2 043,51
POIG ⁴	364,66	246,81
POIiŚ ⁴	11 230,67	5 924,48
Program Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA	238,30	218,6 0
EOG / NMF	260,0	207,0
Szwajcarsko – Polski Program Współpracy	---	160,0
Suma	28 407,81	20 215,98

¹ Według kursu Euro z 24 września 2009 wynoszącego 4,1780

² Działania wdrażane przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego

³ Na podstawie doświadczeń z RZL przyjęto współczynnik 7%

⁴ Projekty z list inedykatywnych

⁵ Dane szacunkowe

Źródło: Oprac. własne

11. W kolejnym raporcie większy akcent zostanie położony m.in. na analizę efektów uzyskanych w wyniku wdrażania Programów Operacyjnych i programów wsparcia oraz ich wpływu na rozwój regionu.

³ Kwota zawiera 21,6 mln euro przyznanych przez MRR w ramach Krajowej Rezerwy Wykonania

III. Wymiar finansowy i analiza efektów wdrażania Programów w województwie lubelskim

Analiza wdrażanych programów i projektów realizowanych na terenie Województwa Lubelskiego, według kategorii tematycznych, ilości projektów i wartości całkowitej, wskazuje na dominację przedsięwzięć realizowanych w ramach RPO WL, POliŚ, PORPW oraz PROW. W dalszej kolejności znajdują się, z mniejszym udziałem, projekty realizowane w ramach POIG. Wyraźnie najmniejszy udział finansowy posiadają projekty wdrażane w ramach POKL, jakkolwiek pod względem liczby realizowanych projektów zajmują czołową lokatę.

Na koniec grudnia 2013 r. w województwie lubelskim, wartość wszystkich wdrażanych projektów (od 2007 roku) w analizowanych programach osiągnęła kwotę prawie **26,5 mld PLN**, z czego wartość dofinansowania wynosiła ok. **16,8 mld PLN** (tj. 63,4 % wartości ogółem). W ujęciu wartościowym, największy udział przypada na RPO WL, który stanowi 29,3 % wartości wszystkich programów. Znaczny jest też udział środków pochodzących z POliŚ (25,1 %) oraz PORPW, którego udział w ogólnej wartości programów wynosi 15,4 % (Tabela 5). Na koniec grudnia 2013 roku na terenie województwa lubelskiego łącznie realizowanych było **23 699 przedsięwzięć**.

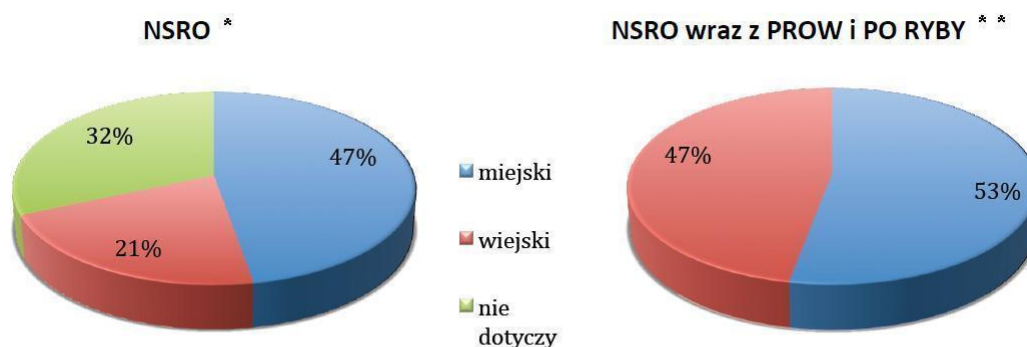
Tabela 5. Zestawienie stanu wdrażania Funduszy Europejskich na terenie województwa lubelskiego

Program Operacyjny	Liczba projektów	Wartość całkowita (mln PLN)	Wartość dofinansowania z UE (mln PLN)
POliŚ	91	6 650,9	4 001,0
POIG	471	2 074,4	1 039,4
PORPW	63	4 083,3	2 711,1
POKL - komponent centralny i regionalny	3 206	2 425,7	2 041,7
RPO WL - działania wdrażane przez LAWP i DRPO UMWL	2 779	7 750,6	4 200,8
PROW – działania wdrażane przez ARiMR	13 569	1 791,4	1 343,9
PROW – działania wdrażane przez DKPE UMWL	3 364	1 228,6	837,0
Program Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA	30	190,6	170,6
Mechanizm Finansowy EOG i NMF	30	235,4	187,7
Szwajcarsko - Polski Program Współpracy	48	---	225,8
PO RYBY	48	24,0	13,4
Razem	23 699	26 454,9	16 772,4

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL na podstawie danych wygenerowanych z KSI SIMIK oraz instytucji wdrażających poszczególne programy wg stanu na dzień 31.12.2013 r.

Największym źródłem dofinansowania unijnego na obszarach wiejskich jest Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. Kolejną pozycję zajmuje Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego.⁴ Podział środków wykorzystanych w województwie lubelskim pomiędzy obszary: miejski i wiejski (obszar „nie dotyczy” oznacza projekty, których obszar nie może być jednoznacznie zakwalifikowany jako miejski lub wiejski) obrazuje Wykres 2. Ukształtowany podział środków pomiędzy tereny zurbanizowane oraz wiejskie odzwierciedla charakter województwa lubelskiego – niski stopień zurbanizowania, znaczną część Lubelszczyzny pokrywają obszary rolnicze, a co za tym idzie – dominującą rolę odgrywa tu produkcja rolna, przetwórstwo i sektor usług.

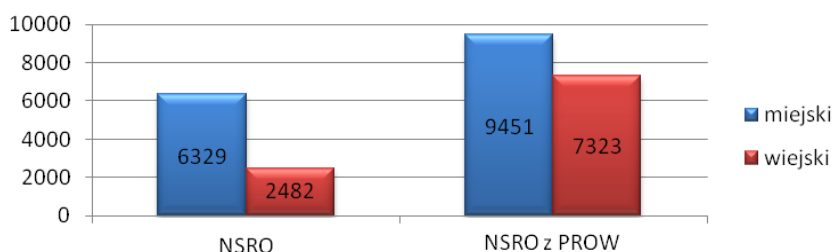
Wykres 2. Dotychczasowe wsparcie UE w województwie lubelskim w podziale na obszary miejskie i wiejskie

* Znacząca liczba projektów zamieszczonych w bazie KSI SIMIK http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/Strony/KSI_raporty.aspx jako obszar realizacji wskazany ma kod 00 „nie dotyczy”. Dla wybranych przypadków, w których było to możliwe (projekt ma wskazaną gminę jako obszar realizacji, a ta ma charakter miejski bądź wiejski) na potrzeby ekspertyzy projekt przypisano do obszaru miejskiego bądź wiejskiego.

** Na potrzeby zestawienia środki PROW i PO RYBY zostały w całości przypisane do obszaru wiejskiego. By nie zaburzać proporcji, środki oznaczone na wykresie przedstawiającym samo NSRO jako „nie dotyczy” rozszafowano proporcjonalnie między obszary miejski i wiejski

Dofinansowanie per capita w PLN

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL na podstawie Oceny wykorzystania środków UE w rozwoju regionu 2004 – 2013

⁴ Ocena wykorzystania środków UE w rozwoju regionu 2004 - 2013), D. Wojtowicz, T. Kupiec, Warszawa lipiec 2012, s. 23

Zbliżający się koniec perspektywy finansowej 2007-2013 pozwala również na częściowe podsumowanie efektów wdrażania środków unijnych w województwie lubelskim – nie tylko pod względem finansowym, lecz także rzeczowym. Przedstawiona poniżej ocena efektów rzeczowych i jakościowych wdrażania Programów w województwie lubelskim została oparta głównie na analizie wskaźników realizacji poszczególnych Osi Priorytetowych i działań. Ze względu na brak opracowań, pogłębionych badań i analiz systemowych dotyczących efektów wdrażania Programów krajowych, analizowany obszar został zawężony do analizy jakościowej programów wdrażanych na poziomie regionalnym: RPO WL, komponent regionalny POKL oraz PROW (działania wdrażane przez DKPE UMWL). Zakres tematyczny analizy obejmuje wskaźniki dotyczące m.in.: utworzenia nowych miejsc pracy, powstania nowych firm, wskaźników innowacyjności produkcyjnej, zwiększenia dostępności i bezpieczeństwa komunikacyjnego i innych.

1. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ)

Zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia zatwierdzonymi 7 maja 2007 r. przez Komisję Europejską, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko⁵ stanowi jeden z programów operacyjnych będących podstawowym narzędziem do osiągnięcia założonych w nim celów horyzontalnych przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Na jego realizację przeznaczono ok. 27,9 mld euro, tj. ponad 40% wszystkich środków przyznanych przez Unię Europejską dla Polski.⁶

Wymiar finansowy programu

Alokacja finansowa środków unijnych zaangażowanych w realizację programu wynosi prawie 28 mld euro. Budżet całego programu, łącznie z wkładem krajowym to 37,6 mld euro. Skala zaangażowanych środków oznacza, że jest to program o największej wartości w polityce spójności Unii Europejskiej. Program ten, jako jedyny w Polsce, jest finansowany z dwóch źródeł – EFRR oraz FS. Umożliwia finansowanie dużych przedsięwzięć o znaczeniu ogólnopolskim i ponadregionalnym.

Na koniec grudnia 2013 roku, na terenie województwa lubelskiego, w ramach POIiŚ realizowano **91 przedsięwzięć** o łącznej wartości prawie **6 650,9 mln PLN**, z czego dofinansowanie z programu wynosi około **4 001,0 mln PLN**. Ilość realizowanych projektów oraz wysokość środków rozdysponowanych w ramach poszczególnych powiatów przedstawiono w Tabeli 6.

⁵ Szerzej na temat POIiŚ w Załączniku nr 1 do Raportu

⁶ Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko został przygotowany przez MRR w Warszawie. Program opracowano na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące EFRR, EFS oraz FS.

Tabela 6 . Ilość i wartość umów / decyzji o dofinansowanie w ramach POIiŚ (w mln PLN) wg powiatów.

Powiat	Liczba realizowanych projektów	Wartość ogółem (mln PLN)	Wartość dofinansowania (mln PLN)	Liczba projektów realizowanych przez JST na danym terenie	Wartość ogółem projektów realizowanych przez JST na danym terenie (mln PLN)	Wartość dofinansowania projektów realizowanych przez JST na danym terenie (mln LN)
Miasto Biała Podlaska	2	97,40	41,40	0	0,00	0,00
Miasto Chelm	5	199,40	73,50	0	0,00	0,00
Miasto Lublin	22	1 124,40	727,00	6	527,30	369,40
Miasto Zamość	4	90,70	58,00	2	51,80	40,50
bialski	6	210,50	94,90	0	0,00	0,00
biłgorajski	6	52,10	25,30	3	44,80	21,60
chełmski	6	64,20	25,40	0	0,00	0,00
hrubieszowski	4	36,80	21,70	0	0,00	0,00
janowski	2	1,60	1,40	0	0,00	0,00
krasnostawski	1	1,40	1,20	0	0,00	0,00
kraśnicki	3	117,30	90,80	0	0,00	0,00
lubartowski	4	257,10	183,60	0	0,00	0,00
lubelski	3	1 684,80	1 130,90	1	12,50	5,30
łęczyński	1	0,50	0,50	0	0,00	0,00
łukowski	2	115,90	62,10	0	0,00	0,00
opolski	1	0,30	0,30	0	0,00	0,00
parczewski	1	0,50	0,50	0	0,00	0,00
puławski	13	2 182,20	1 243,30	0	0,00	0,00
radzyński	2	116,50	62,60	0	0,00	0,00
rycki	3	42,00	25,10	0	0,00	0,00
świdnicki	3	39,20	24,10	0	0,00	0,00
tomaszowski	5	11,30	9,50	1	8,80	7,40
włodawski	5	60,50	28,40	0	0,00	0,00
zamojski	5	52,30	22,70	0	0,00	0,00
całe województwo	13	91,70	46,70	0	0,00	0,00

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL na podstawie danych wygenerowanych z KSI SIMIK, wg stanu na dzień 31.12.2013 r.

Pod względem ilości umów o dofinansowanie podpisanych w ramach POIiŚ najwięcej projektów realizowanych jest przez Miasto Lublin oraz powiat puławski.

Pod względem wydatkowania środków w ramach POIiŚ największe fundusze zostały rozdysponowane na terenie powiatu puławskiego, powiatu lubelskiego oraz Miasta Lublin.

2. Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (POIG)

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka⁷ jest jednym z sześciu programów Krajowych Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia, który jest finansowany ze środków europejskich. Jest to program skierowany przede wszystkim do przedsiębiorców, którzy zamierzają realizować innowacyjne projekty, związane z badaniami i rozwojem, nowoczesnymi technologiami, inwestycjami o dużym znaczeniu dla gospodarki, wdrażaniem i stosowaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych.⁸

Wymiar finansowy programu

Łączna wielkość publicznych środków finansowych zaangażowanych w realizację różnego rodzaju projektów, w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka wynosi 9,7 mld euro. Alokacja stanowi 12,3% całości środków wspólnotowych zaangażowanych w realizację NSRO. Z kwoty tej 8,3 mld euro to środki z EFRR, zaś pozostałe 1,5 mld euro pochodzi z budżetu krajowego.⁹

Na koniec grudnia 2013 roku, na terenie województwa lubelskiego z tego programu realizowano **471 przedsięwzięć** o łącznej wartości prawie **2 074,4 mln PLN**, z czego przyznane dofinansowanie wynosi około **1 039,4 mln PLN**. Ilość realizowanych projektów oraz wysokość środków rozdysponowanych w ramach poszczególnych powiatów przedstawiono w Tabeli 7.

⁷ Szerzej o POIG w Załączniku nr 1 do Raportu

⁸ *Dotacje na innowacje, Innowacyjna Gospodarka 2007 – 2013*, MRR, Departament Zarządzania Programami Konkurencyjności i Innowacyjności, Warszawa 2009, s. 4

⁹ *Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka*, MRR, Warszawa 2007, s.141

Tabela 7. Ilość i wartość umów / decyzji o dofinansowanie w ramach POIG (w mln PLN) wg powiatów

Powiat	Liczba realizowanych projektów	Wartość ogółem (mln PLN)	Wartość dofinansowania (mln PLN)	Liczba projektów realizowanych przez JST na danym terenie	Wartość ogółem projektów realizowanych przez JST na danym terenie (mln PLN)	Wartość dofinansowania projektów realizowanych przez JST na danym terenie (mln LN)
Miasto Biała Podlaska	7	10,80	7,20	1	4,50	3,80
Miasto Chełm	7	53,30	21,40	1	0,90	0,80
Miasto Lublin	227	785,10	421,50	3	2,60	1,80
Miasto Zamość	6	8,70	4,10	0	0,00	0,00
bialski	23	35,60	19,70	4	5,70	4,80
biłgorajski	16	12,00	9,40	5	9,30	7,90
chełmski	16	46,50	24,60	4	3,00	2,60
hrubieszowski	5	8,60	5,20	3	2,90	2,40
janowski	2	1,70	1,50	2	1,70	1,50
krasnostawski	6	19,50	12,00	1	6,90	5,90
kraśnicki	13	15,60	9,10	5	3,80	3,20
lubartowski	13	247,00	87,40	5	5,20	4,40
lubelski	47	114,50	42,00	7	8,20	7,00
łęczyński	8	13,20	7,40	3	3,40	2,70
łukowski	15	47,90	26,30	7	11,50	8,80
opolski	10	39,50	23,30	3	3,20	2,70
parczewski	9	81,00	43,00	4	5,70	4,80
puławski	25	186,70	99,50	5	55,70	36,10
radzyński	12	21,00	12,40	5	6,10	5,20
rycki	13	38,70	20,00	1	0,90	0,80
świdnicki	28	70,10	31,30	5	5,00	4,20
tomaszowski	8	11,50	7,90	3	6,90	5,70
włodawski	9	12,50	6,60	2	1,90	1,60
zamojski	12	193,40	96,70	5	71,50	48,10

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL na podstawie danych wygenerowanych z KSI SIMIK, wg stanu na dzień 31.12.2013 r.

Pod względem ilości umów o dofinansowanie podpisanych w ramach POIG najwięcej projektów realizowanych jest przez Miasto Lublin, powiat lubelski oraz powiat świdnicki.

Pod względem wydatkowania środków w ramach POIG największe fundusze zostały rozdysponowane na terenie Miasta Lublin, powiatu lubartowskiego oraz powiatu świdnickiego.

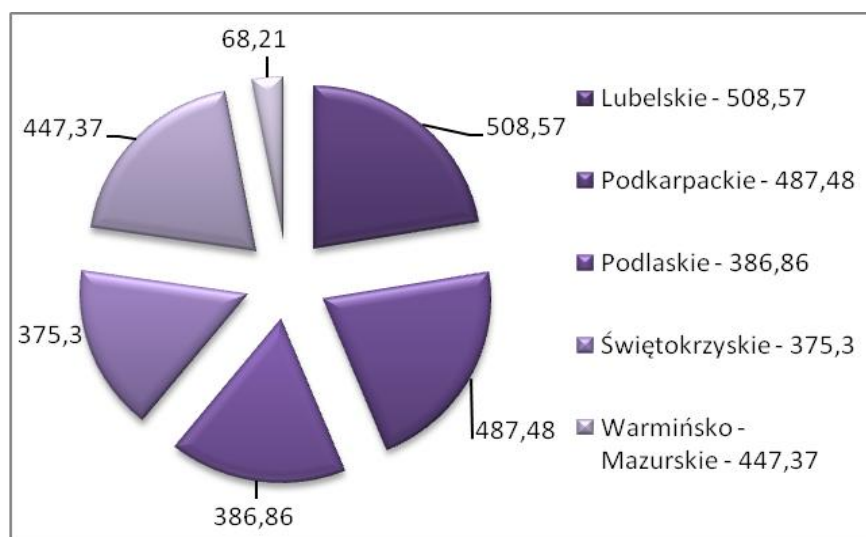
3. Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej (PORPW)

Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej¹⁰ jest jednym z programów służących realizacji Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007 - 2013 i został ukierunkowany na przyspieszenie tempa rozwoju społeczno-gospodarczego 5 województw Polski Wschodniej (lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, świętokrzyskiego i warmińsko – mazurskiego), zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Wdrażanie programu stanowi realizację głównych kierunków rozwoju i prowadzenia polityki rządu oraz umożliwia wykorzystanie środków Unii Europejskiej w Polsce w latach 2007 – 2013.¹¹

Wymiar finansowy programu

PO RPW jest realizowany ze środków Unii Europejskiej (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego) oraz krajowych środków publicznych. Pula środków przeznaczonych na program z EFRR obejmuje kwotę ok. 2,27 mld EUR, w tym ok. 992 mln EUR specjalnych środków przeznaczonych decyzją Rady Europejskiej dla najbiedniejszych regionów Unii Europejskiej. Pozostała kwota ok. 1,3 mld EUR została przyznana przez Rząd RP z ogólnej puli środków z EFRR przyznanych Polsce. Zgodnie z algorytmem podziału środków na województwa dla PORPW kwota przeznaczona na realizację programu została przedstawiona na poniższym wykresie:¹²

Wykres 3. Podział środków na województwa na lata 2007 - 2013 (w mln EUR)

Źródło: Polska i jej fundusze 2007 – 2013, MRR, Warszawa 2009, s.8

¹⁰ Szerzej o PO RPW w Załączniku nr 1 do Raportu.

¹¹ Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej został przygotowany przez MRR w Warszawie. Program opracowano na podstawie Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące EFRR, EFS oraz FS.

¹² Szczegółowy opis osi priorytetowych dla Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007 – 2013, MRR, Warszawa 27 października 2008, s.8; Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej, MRR, Warszawa, s.4

W ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej dla województwa lubelskiego, została przyznana największa kwota z EFRR w wysokości 508,57 mln euro. Program stanowi dodatkowy instrument wsparcia z funduszy strukturalnych, wspierający działanie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007 – 2013 oraz inne programy zwłaszcza z implementacji regionalnej.¹³

Na koniec grudnia 2013 roku na terenie województwa lubelskiego realizowano **63 przedsięwzięcia** o łącznej wartości prawie **4 083,3 mln PLN**, z czego dofinansowanie wynosi około **2 711,1 mln PLN**. Ilość realizowanych projektów oraz wysokość środków rozdysponowanych w ramach poszczególnych powiatów przedstawiono w Tabeli 8.

Tabela 8 . Ilość i wartość umów / decyzji o dofinansowanie w ramach PORPW (w mln PLN) wg powiatów

Powiat	Liczba realizowanych projektów	Wartość ogółem (mln PLN)	Wartość dofinansowania (mln PLN)	Liczba projektów realizowanych przez JST na danym terenie	Wartość ogółem projektów realizowanych przez JST na danym terenie (mln PLN)	Wartość dofinansowania projektów realizowanych przez JST na danym terenie (mln LN)
Miasto Biała Podlaska	3	77,40	62,90	0	0,00	0,00
Miasto Chełm	1	40,30	30,60	0	0,00	0,00
Miasto Lublin	30	1 768,10	1 180,50	5	752,60	430,40
Miasto Zamość	1	13,50	11,40	0	0,00	0,00
białski	3	29,80	25,30	2	17,30	14,70
biłgorajski	5	133,30	104,30	4	112,10	90,50
chełmski	4	78,80	55,80	1	6,30	5,40
hrubieszowski	1	179,00	97,00	0	0,00	0,00
janowski	2	35,50	24,90	1	14,30	11,10
krasnostawski	1	6,30	5,40	1	6,30	5,40
lubartowski	1	9,30	5,80	1	9,30	5,80
lubelski	4	415,00	276,20	3	388,60	253,80
łukowski	1	4,80	4,10	1	4,80	4,10
opolski	2	490,40	307,40	2	490,40	307,40
puławski	6	220,20	158,40	2	114,60	96,30
świdnicki	2	163,60	66,20	0	0,00	0,00
tomaszowski	1	6,30	5,40	1	6,30	5,40
włodawski	1	6,30	5,40	1	6,30	5,40
zamojski	2	20,10	17,10	1	6,30	5,40
całe województwo	1	385,10	267,00	1	385,10	267,00

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL na podstawie danych wygenerowanych z KSI SIMIK, wg stanu na dzień 31.12.2013 r.

Pod względem ilości umów o dofinansowanie podpisanych w ramach PORPW najwięcej projektów realizowanych jest przez Miasto Lublin, powiat puławski oraz powiat biłgorajski.

Pod względem wydatkowania środków w ramach PORPW największe fundusze zostały rozdysponowane na terenie Miasta Lublin, powiatu opolskiego oraz powiatu lubelskiego.

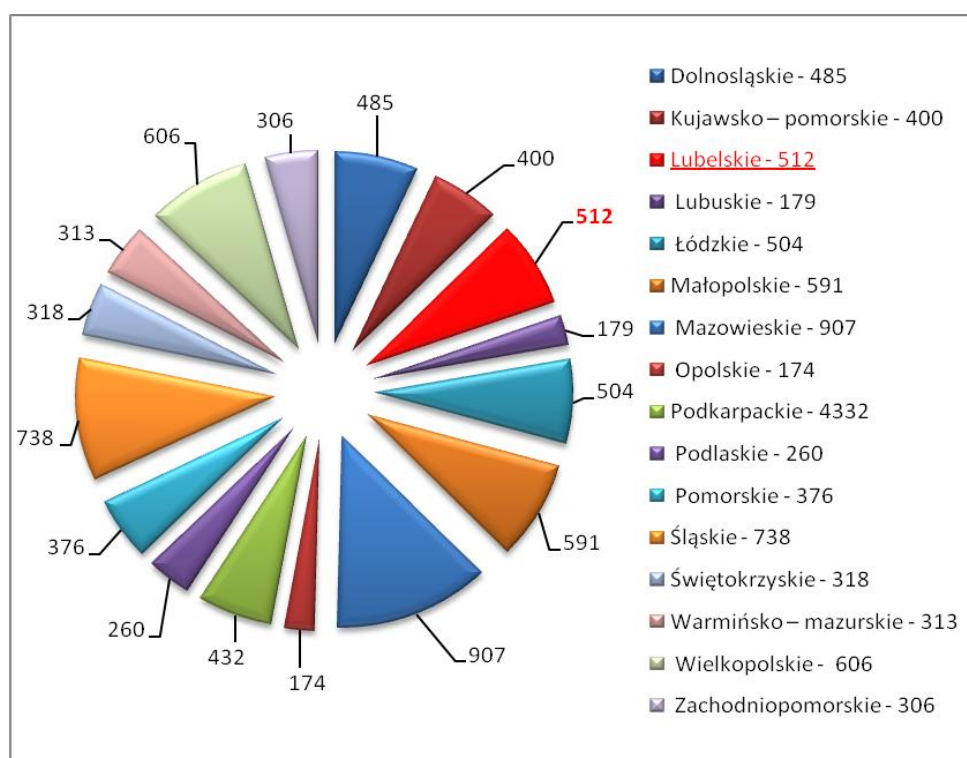
¹³ Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej, MRR, Warszawa

4. Program Operacyjny Kapitał Ludzki (POKL)

Program Operacyjny Kapitał Ludzki¹⁴ jest jednym z najważniejszych programów służących realizacji Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007 – 2013 i obejmuje całość interwencji EFS w Polsce. Wdrażanie programu stanowi realizację głównych kierunków rozwoju i prowadzenia polityki prozatrudnieniowej rządu oraz umożliwia wykorzystanie środków EFS w Polsce w latach 2007 – 2013.

Województwo lubelskie jest jednym z większych beneficjentów programu wśród wszystkich regionów. Jakość i trafność projektów składanych przez beneficjentów zadecyduje o efektywności wdrażania i osiągniętych celach w regionie.¹⁵

Wykres 4. Wysokość środków publicznych przeznaczonych na finansowanie komponentu regionalnego POKL w podziale na województwa na lata 2007 – 2013 (w mln euro)

Źródło: MRR, <http://www.efs.gov.pl/WstepDoFunduszyEuropejskich/Strony/Finansowanie.aspx>, data konsultacji: 11.09.2013 r.

¹⁴ Szerzej o POKL w Załączniku nr 1 do Raportu.

¹⁵ K. Grabczuk, M. Szewczak, *20 lat samorządu terytorialnego w Polsce. Doświadczenia i perspektywy*, Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej GAUDIUM, Lublin 2010, s. 108

4.1. Wymiar finansowy programu

Alokacja na realizację całego programu w Polsce wynosi blisko 11,5 mld euro. POKL jest finansowany w 85% ze środków Unii Europejskiej (EFS), co stanowi wartość ponad 9,7 mld euro, czyli 14,43% całości środków przeznaczonych na realizację programów operacyjnych w latach 2007 – 2013. Ponad 60% alokowanych środków programu jest przeznaczone na wsparcie dla regionów, zaś pozostałe około 40% środków jest wdrażane sektorowo. W ramach komponentu regionalnego środki są przeznaczone na wsparcie osób i grup społecznych, w tym głównie na wsparcie rynku pracy, promocję i integrację społeczną, wzmocnienie kadr dla gospodarki regionalnej oraz na rozwój wykształcenia i podniesienia kompetencji regionu. W ramach komponentu centralnego środki przeznaczone są przede wszystkim na wsparcie struktur i systemów, w tym na rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw, podniesienie jakości systemu oświaty, wzmocnienie szkolnictwa wyższego i nauki oraz stymulowanie dobrego zarządzania i integracji społecznej.¹⁶

Pod względem wydatkowania środków w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki województwo lubelskie znajduje się na 7 miejscu po Województwie Mazowieckim, Śląskim, Małopolskim, Wielkopolskim, Łódzkim oraz Dolnośląskim (Por. Tabela 7 w Załączniku nr 1).

Na koniec grudnia 2013 roku na terenie województwa lubelskiego realizowano **3 206 przedsięwzięć** o łącznej wartości prawie **2 425,7 mln PLN**, z czego dofinansowanie wynosi około **2 041,7 mln PLN**. Ilość realizowanych projektów oraz wysokość środków rozdysponowanych w ramach poszczególnych powiatów przedstawiono w Tabeli 9.

¹⁶ Szczegółowy Opis Priorytetów POKL 2007 – 2013, MRR, Warszawa 2009, s.11; *Fundusze Unijne dla organizacji pozarządowych w latach 2007 – 2013. Przewodnik*. M. Wasilewska, Federacja Organizacji Pozarządowych, Warszawa 2009, s.100

Tabela 9 . Ilość i wartość umów / decyzji o dofinansowanie w ramach POKL (w mln PLN) wg powiatów

Powiat	Liczba realizowanych projektów	Wartość ogółem (mln PLN)	Wartość dofinansowania (mln PLN)	Liczba projektów realizowanych przez JST na danym terenie	Wartość ogółem projektów realizowanych przez JST na danym terenie (mln PLN)	Wartość dofinansowania projektów realizowanych przez JST na danym terenie (mln LN)
Miasto Biała Podlaska	50	37,20	31,50	11	28,00	23,80
Miasto Chełm	96	43,00	35,90	21	18,60	15,80
Miasto Lublin	140	144,40	121,30	63	114,20	97,00
Miasto Zamość	42	38,80	32,80	10	30,10	25,60
bialski	204	77,60	65,90	91	59,70	50,70
biłgorajski	91	56,20	47,70	56	46,80	39,70
chełmski	207	104,10	88,10	70	67,50	57,30
hrubieszowski	108	54,50	46,00	36	38,80	32,70
janowski	64	40,20	34,00	27	29,50	24,90
krasnostawski	123	53,90	45,80	51	40,20	34,20
krańcicki	159	82,40	69,50	59	51,30	43,60
lubartowski	186	70,70	59,60	62	45,30	38,50
lubelski	205	108,20	91,30	87	75,00	63,50
łęczyński	94	40,20	34,10	41	31,80	27,10
łukowski	102	60,70	51,10	52	47,60	20,30
opolski	118	58,70	49,80	39	39,90	33,80
parczewski	127	41,10	34,70	53	27,30	23,00
puławski	112	65,30	55,30	52	47,00	39,90
radzyński	82	37,30	31,60	31	26,90	22,80
rycki	73	39,40	33,00	36	30,60	25,80
świdnicki	113	60,70	51,00	41	45,40	38,20
tomaszowski	134	72,00	60,60	55	55,50	46,90
włodawski	145	53,50	45,40	33	26,50	22,50
zamojski	115	65,00	55,10	60	48,20	40,90
całe województwo	1 123	920,50	770,40	51	106,00	90,10

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL na podstawie danych wygenerowanych z KSI SIMIK, wg stanu na dzień 31.12.2013 r.

Pod względem ilości umów o dofinansowanie podpisanych w ramach POKL najwięcej projektów realizowanych jest przez powiat chełmski, powiat lubelski oraz powiat bialski.

Pod względem wydatkowania środków w ramach POKL największe fundusze zostały rozdysponowane na terenie Miasta Lublin, powiatu lubelskiego oraz powiatu chełmskiego.

4.2 Efekty wdrażania projektów w ramach VI – IX Osi Priorytetowej POKL (wg stanu na 31.12.2013 r.)

Wybrane efekty realizacji projektów POKL w województwie lubelskim wg stanu na koniec grudnia 2013 r. przedstawiono poniżej.

Wsparcie w ramach komponentu regionalnego POKL objęło, m.in.¹⁷:

- **325 597 osób rozpoczęło udział w projektach** realizowanych w ramach komponentu regionalnego POKL w województwie lubelskim,

w tym:

- **189 708 kobiet;**
- **91 148 osób bezrobotnych;**
- **109 716 osób zatrudnionych** (w tym rolnicy, osoby samozatrudnione, osoby pracujące w przedsiębiorstwach, administracji publicznej i organizacjach pozarządowych);
- **14 238 osób niepełnosprawnych;**
- **173 576 osób z terenów wiejskich.**

- **11 119 osób** otrzymało wsparcie na rozpoczęcie działalności gospodarczej,
- **13 296 przedsiębiorstw** przystąpiło do udziału w projektach,

w tym:

- **11 005 mikroprzedsiębiorstw** (w tym samozatrudnieni);
- **1 701 małych przedsiębiorstw;**
- **494 średnie przedsiębiorstwa** oraz
- **93 duże przedsiębiorstwa.**

- **698 szkół** zrealizowało projekty rozwojowe;
- **744 szkoły** zrealizowały projekty dotyczące indywidualizacji nauczania.

¹⁷ DEFS UMWL, marzec 2014 r.

Szczegółowe dane dotyczące poziomu osiągnięcia wskaźników w ramach POKL zawarte są w *Sprawozdaniu z realizacji priorytetów komponentu regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007 - 2013*, opublikowanym na stronie internetowej www.efs.lubelskie.pl w zakładce: Sprawozdania z realizacji komponentu regionalnego PO KL

5. Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego (RPO WL)

Głównymi narzędziami realizacji celów spójności – konwergencji, konkurencyjności regionalnej, zatrudnienia oraz Europejskiej Współpracy Terytorialnej są fundusze strukturalne: EFS, EFRR i FS, finansowane z budżetu Unii Europejskiej. Osiągnięciu celów horyzontalnych, wyznaczonych przez Narodową Strategię Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia)¹⁸, obok horyzontalnych Programów Operacyjnych służą Regionalne Programy Operacyjne (RPO), realizowane na poziomie 16 województw. W odróżnieniu od ogólnokrajowych instrumentów strukturalnych, przygotowanie oraz zarządzanie RPO powierzono samorządom na szczeblu województwa. Oznacza to, że samorząd województwa stał się podmiotem w pełni odpowiedzialnym za dystrybucję unijnej pomocy, przejmując w tym zakresie szereg działań, kompetencji i uprawnień będących dotychczas domeną ministerstw i urzędów centralnych.¹⁹

Podział środków między poszczególne RPO został dokonany zgodnie z algorytmem, skonstruowanym w oparciu o kryteria ludnościowe, poziom zamożności oraz poziom bezrobocia w danym województwie. W efekcie zastosowanie tego algorytmu było korzystne dla województw Polski Wschodniej, ponieważ należą do najbiedniejszych regionów Unii Europejskiej, charakteryzujących się wysokim bezrobociem, niską innowacyjnością i mniejszą konkurencyjnością.²⁰ Podział funduszy w ramach RPO dla poszczególnych województw przedstawia poniższy wykres.

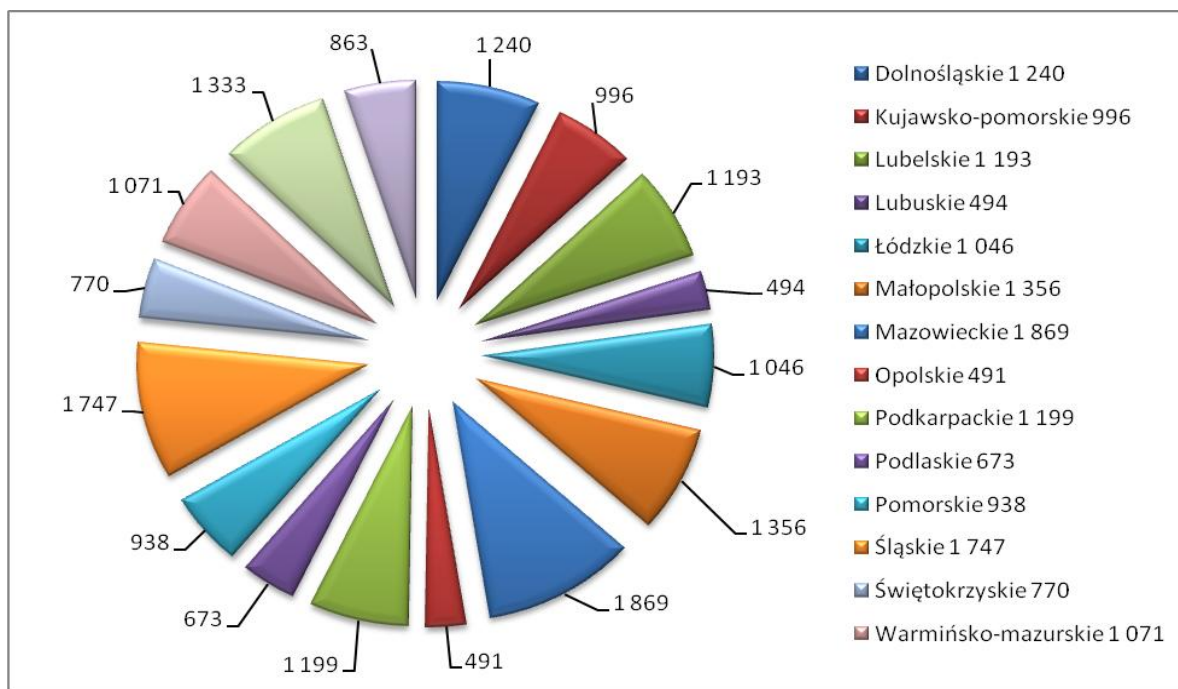
W wyniku rozdysponowania rezerwy centralnej województwa uzyskały dodatkowe środki. Z Krajowej Rezerwy Wykonania i Dostosowania Technicznego województwo lubelskie uzyskało kwotę ponad 32,1 mln EUR. Dodatkowe środki przeznaczone na niwelowanie skutków powodzi z wysokości 4,85 mln EUR uzyskała Gmina Wilków.

¹⁸ *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 – 2013*, MRR, Warszawa 2007

¹⁹ *Projekt Narodowego Planu Rozwoju. System realizacyjny*, Warszawa 2005

²⁰ *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 – 2013 ...*, s.18

Wykres 5. Wysokość środków publicznych przeznaczonych na finansowanie 16 RPO w podziale na województwa w latach 2007 - 2013 (w mln EUR)

Źródło: Oprac. własne

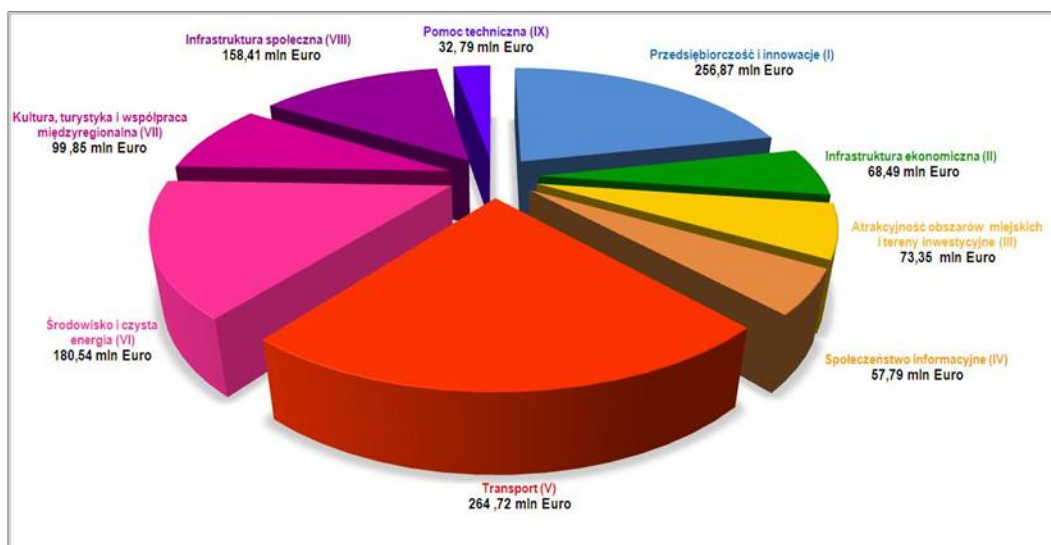
Fundusze rozdysponowane wśród poszczególnych województw stanowią finansowe zabezpieczenie realizacji celów określonych indywidualnie w każdym RPO.

Uwzględniając wyniki analizy sytuacji społecznej i gospodarczej w województwie lubelskim w RPO WL²¹ określono priorytety i główne obszary wsparcia które wskazują newralgiczne tereny Lubelszczyzny wymagające dofinansowania ze środków EFRR. Strukturę podziału środków w ramach RPO WL na poszczególne obszary wsparcia obrazuje Wykres 10.²²

²¹ Szerzej o RPO WL w Załączniku nr 1 do Raportu.

²² K. Grabczuk, M. Szewczak, *20 lat samorządu terytorialnego w Polsce. Doświadczenia i perspektywy*, Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej GAUDIUM, Lublin 2010, s. 90 - 91

Wykres 6. Podział środków RPO WL 2007 – 2013 na poszczególne obszary wsparcia

Źródło: Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2007 – 2013 (przyjęte decyzją Komisji Europejskiej 12.2012 r.)

Na rozwój przedsiębiorczości i innowacji w budżecie programu przewidziano prawie 33% środków. Plasuje to nasze województwo w czołówce polskich regionów pod względem wysokości funduszy europejskich przeznaczonych w regionalnych programach operacyjnych dla sektora przedsiębiorców. Na infrastrukturę transportową przeznaczono 28,3 % budżetu, zaś 19,3% na przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska (likwidacja zagrożeń dla środowiska naturalnego, bezpieczeństwo ekologiczne, ochronę przyrody, gospodarkę wodno – ściekową). Struktura podziału środków została nieznacznie zmniejszona w wyniku rozdysponowania rezerwy, która została uzyskana przez województwo lubelskie.

5.1. Wymiar finansowy

Łączna alokacja na wszystkie RPO w Polsce wynosi ponad 17,3 mld euro, co stanowi około 25% środków przyznanych Polsce na lata 2007 – 2013.²³ Na realizację RPO województwo lubelskie otrzymało ponad 1,192 mld euro, to około sześć razy więcej niż w poprzedniej perspektywie programowania. Lubelszczyzna stanęła przed szansą dynamicznego rozwoju, który stwarza możliwości dla wyrównania różnic dzielących województwo lubelskie od innych regionów Polskich oraz Unii Europejskiej. Skala i zakres przyznanej pomocy stanowi wyzwanie dla beneficjentów programu oraz władz samorządu regionu

Na koniec grudnia 2013 roku, na terenie województwa lubelskiego realizowano było **2 779 przedsięwzięć** o łącznej wartości prawie **7 750,6 mln PLN**, z czego dofinansowanie wynosi około **4 200,8 mln PLN**. Ilość realizowanych projektów oraz wysokość środków rozdysponowanych w ramach poszczególnych powiatów przedstawiono w Tabeli 10.

²³ Przewodnik po Narodowej strategii Spójności (NSRO), MRR, Warszawa 2009, s.26

Tabela 10. Ilość i wartość umów / decyzji o dofinansowanie w ramach RPO WL (w mln PLN) wg powiatów

Powiat	Liczba realizowanych projektów	Wartość ogółem (mln PLN)	Wartość dofinansowania (mln PLN)	Liczba projektów realizowanych przez JST na danym terenie	Wartość ogółem projektów realizowanych przez JST na danym terenie (mln PLN)	Wartość dofinansowania projektów realizowanych przez JST na danym terenie (mln LN)
Miasto Biała Podlaska	72	225,00	130,80	10	97,80	62,40
Miasto Chełm	75	116,90	67,10	14	57,20	40,30
Miasto Lublin	875	1 893,80	928,00	39	502,20	238,20
Miasto Zamość	89	214,50	131,20	21	117,90	79,00
bialski	154	358,10	198,50	44	184,90	129,00
biłgorajski	104	350,00	236,00	47	266,60	195,10
chełmski	65	154,50	90,10	27	78,00	50,00
hrubieszowski	43	105,70	71,70	14	67,00	50,70
janowski	50	168,40	111,40	17	114,00	86,40
krasnostawski	77	186,80	115,60	31	109,20	81,40
kraśnicki	78	155,00	98,90	21	76,70	56,60
lubartowski	125	294,60	158,90	39	143,10	94,50
lubelski	209	756,30	353,50	41	209,70	149,60
łęczyński	56	152,60	82,80	20	112,20	64,10
lukowski	139	225,00	118,40	22	116,10	78,00
opolski	63	124,20	74,20	23	60,50	41,90
parczewski	53	124,90	77,20	21	68,90	51,70
puławski	159	573,20	306,70	37	258,00	146,40
radzyński	47	157,60	114,00	20	95,40	72,50
rycki	87	217,90	115,40	19	86,70	59,00
świdnicki	121	506,00	214,90	20	142,60	90,50
tomaszowski	108	216,60	130,40	31	112,50	79,70
włodawski	72	229,60	138,50	32	132,40	87,70
zamojski	97	243,30	136,50	42	140,50	96,70

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL na podstawie danych wygenerowanych z KSI SIMIK, wg stanu na dzień 31.12.2013 r.

Pod względem ilości umów o dofinansowanie podpisanych w ramach RPO WL najwięcej projektów realizowanych jest przez Miasto Lublin, powiat lubelski oraz powiat puławski.

Pod względem wydatkowania środków w ramach RPO WL największe fundusze zostały rozdysponowane na terenie Miasta Lublin, powiatu lubelskiego oraz powiatu puławskiego.

5.2. Efekty wdrażania projektów w ramach I – VIII Osi Priorytetowej

Wskaźniki realizacji celu głównego RPO WL, którym jest „Podniesienie konkurencyjności Lubelszczyzny prowadzące do szybszego wzrostu gospodarczego oraz zwiększenia zatrudnienia z uwzględnieniem walorów naturalnych i kulturowych regionu”, wg stanu na koniec grudnia 2013 r. przedstawiono poniżej.

- **Liczba utworzonych miejsc pracy** – wskaźnik został osiągnięty na poziomie **2 746,85 szt.**, natomiast na podstawie podpisanych umów szacuje się iż wartość wskaźnika osiągnie poziom **4 557,75 szt.**
- **Liczba miejsc pracy utworzonych na terenach inwestycyjnych (pośrednie miejsca pracy)** – wskaźnik został osiągnięty na poziomie **697 szt.**, natomiast na podstawie podpisanych umów szacuje się iż wartość wskaźnika osiągnie poziom **2 262 szt.**
- **Liczba projektów z zakresu bezpośredniego wsparcia inwestycyjnego dla MŚP (w tym m.in. w przedsiębiorstwach innowacyjnych)** – wskaźnik został osiągnięty na poziomie **291 szt.**, natomiast na podstawie podpisanych umów szacuje się iż wartość wskaźnika osiągnie poziom **423 szt.**
- **Liczba wspartych nowopowstałych przedsiębiorstw (przez pierwsze 2 lata po rozpoczęciu działalności)** – wskaźnik został osiągnięty na poziomie **278 szt.**, natomiast na podstawie podpisanych umów szacuje się iż wartość wskaźnika osiągnie poziom **385 szt.**
- **Liczba przedsiębiorstw, które wprowadziły innowacyjne / nowe produkty w wyniku bezpośredniego wsparcia** – wskaźnik został osiągnięty na poziomie **405 szt.**, natomiast na podstawie podpisanych umów szacuje się iż wartość wskaźnika osiągnie poziom **490 szt.**
- **Długość zrekonstruowanych dróg** – wskaźnik został osiągnięty na poziomie **479,08 km**, natomiast na podstawie podpisanych umów szacuje się iż wartość wskaźnika osiągnie poziom **487,25 km**.
- **Długość nowych dróg** – wskaźnik został osiągnięty na poziomie **48,62 km**, natomiast na podstawie podpisanych umów szacuje się iż wartość wskaźnika osiągnie poziom **53,21 km**.²⁴

²⁴ DRPO UMWL, luty 2014 r.

6. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW)

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 – 2013²⁵ określa zakres i formy wsparcia obszarów wiejskich w Polsce w okresie programowania na lata 2007-2013. Polityka rozwoju obszarów wiejskich realizowana jest poprzez II filar Wspólnej Polityki Rolnej oraz cel horyzontalny nr 6 Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia „Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich”.²⁶ W sumie Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 – 2013 obejmuje 23 działania, z których 15 wdrażanych jest przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

6.1 Wymiar finansowy programu

Łączna kwota środków na Program Rozwoju Obszarów Wiejskich wynosi 17,2 mld euro, z czego ponad 13,2 mld euro pochodzi z budżetu Unii Europejskiej (Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich), a około 4 mld stanowią krajowe środki publiczne.²⁷ Działania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich są wdrażane przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz przez samorzady wojewódzkie.

6.2 Działania wdrażane przez ARiMR

Działania wdrażane przez ARiMR mają na celu wsparcie procesów restrukturyzacyjnych na obszarach wiejskich, wzrost potencjału i konkurencyjności gospodarstw wiejskich oraz poprawę środowiska naturalnego na obszarach wiejskich. Osiągnięciu tych celów ma służyć wsparcie m.in. modernizacji gospodarstw rolnych, zalesianie gruntów rolnych, różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw.²⁸ Środki finansowe PROW na lata 2007-2013, przeznaczone przez ARiMR na wdrażanie wybranych działań, podzielone są na poszczególne województwa w drodze Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który jednocześnie pełni rolę instytucji zarządzającej PROW 2007-2013.²⁹

Beneficjentami działań wdrażanych przez ARiMR mogą być rolnicy oraz firmy prowadzące działalność rolniczą, przedsiębiorcy z branży rolnej, instytucje prowadzące szkolenia i doradztwo, grupy producentów rolnych. Wsparcie w ramach wdrażanych działań można uzyskać m.in. na szkolenia i doradztwo, inwestycje modernizacyjne w gospodarstwach rolnych, rozwijanie działalności przetwórczej, tworzenie i rozwijanie działalności grup producentów rolnych.³⁰

²⁵ Szerzej o PROW w Załączniku nr 1 do Raportu.

²⁶ Zarys kierunków rozwoju obszarów wiejskich, Dokument opracowany przez: Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2009, s.6.

²⁷ Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, materiał informacyjny; Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2009, s.3.

²⁸ Tamże, s.4.

²⁹ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 marca 2009 r. (Dz.U. Nr 48, poz.388)

³⁰ K. Grabczuk, M. Szewczak, *20 lat samorządu terytorialnego w Polsce. Doświadczenia i perspektywy*, Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej GAUDIUM, Lublin 2010, s. 114

Mapa 1. Lokalne grupy działania

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL na podstawie danych DKPE UMWL

Na koniec grudnia 2013 roku na terenie województwa lubelskiego realizowano **13 569 przedsięwzięć** o łącznej wartości prawie **1 791,4 mln PLN**, z czego dofinansowanie wynosi około **1 343,9 mln PLN**. Ilość realizowanych projektów oraz wysokość środków rozdysponowanych w ramach poszczególnych powiatów przedstawiono w Tabeli 11.

Tabela 11 . Ilość i wartość umów / decyzji o dofinansowanie w ramach PROW – działania wdrażane przez ARiMR (w mln PLN) wg powiatów

Powiat	Liczba realizowanych projektów	Wartość ogółem (mln PLN)	Wartość dofinansowania (mln PLN)
Miasto Lublin	49	7,40	5,60
białski	1 704	230,80	173,10
biłgorajski	666	93,90	70,50
chełmski	586	73,90	55,40
hrubieszowski	650	85,60	64,20
janowski	400	45,60	34,20
krasnostawski	389	41,70	31,20
kraśnicki	584	57,40	43,10
lubartowski	375	50,50	37,90
lubelski	1 288	156,20	117,20
łęczyński	215	41,40	31,10
łukowski	1 082	178,30	133,80
opolski	1 455	148,90	111,70
parczewski	631	84,30	63,20
puławski	612	90,00	67,50
radzyński	568	70,10	52,60
rycki	394	75,50	56,60
świdnicki	348	40,10	30,10
tomaszowski	518	70,30	52,70
włodawski	428	57,70	43,30
zamojski	627	91,80	68,90

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL na podstawie danych ARiMR, wg stanu na dzień 31.12.2013 r.

Pod względem ilości umów o dofinansowanie podpisanych w ramach PROW (działania wdrażane przez ARiMR) najwięcej projektów realizowanych jest przez powiat białski, powiat opolski oraz powiat lubelski.

Pod względem wydatkowania środków w ramach PROW (działania wdrażane przez ARiMR) największe fundusze zostały rozdysponowane na terenie powiatu białskiego, powiatu łukowskiego oraz powiatu lubelskiego.

6.3 Działania wdrażane przez samorząd województwa lubelskiego

Działania wdrażane przez samorząd województwa mają na celu poprawę jakości życia mieszkańców wsi, aktywizację lokalnych społeczności, promocję obszarów wiejskich oraz stwarzanie warunków do prowadzenia działalności gospodarczej i tworzenia miejsc pracy poza rolnictwem. Tym celom służą wdrażane działania skierowane na: wsparcie nowych podstawowych usług dla gospodarki i ludności wiejskiej, poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem

i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa, odnowa i rozwój wsi oraz wdrażanie lokalnych strategii rozwoju w ramach inicjatywy LEADER.

W ramach działań wdrażanych przez samorząd województwa realizowane są projekty dotyczące scaleń gruntów, regulacji stosunków wodnych, w zakresie gospodarki wodno – ściekowej i odpadowej, ochrony dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu wsi. Przykładem nowatorskiego podejścia do rozwiązywania problemów obszarów wiejskich jest inicjatywa LEADER. Służy ona budowaniu kapitału społecznego przez aktywizację mieszkańców oraz przyczynia się do powstawania nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich. LEADER jest oddolnym podejściem do rozwoju obszarów wiejskich, realizowanym przez lokalne grupy działania (LGD).³¹

Na koniec grudnia 2013 roku na terenie województwa lubelskiego realizowano **3 364 przedsięwzięcia** o łącznej wartości prawie **1 228,6 mln PLN**, z czego dofinansowanie wynosi około **837,0 mln PLN**. Ilość realizowanych projektów oraz wysokość środków rozdysponowanych w ramach poszczególnych powiatów przedstawiono w Tabeli 12.

Tabela 12 . Ilość i wartość umów / decyzji o dofinansowanie w ramach PROW – działania wdrażane przez DKPE UMWL (w mln PLN) wg powiatów

Powiat	Liczba realizowanych projektów	Wartość ogółem (mln PLN)	Wartość dofinansowania (mln PLN)	Liczba projektów realizowanych przez JST na danym terenie	Wartość ogółem projektów realizowanych przez JST na danym terenie (mln PLN)	Wartość dofinansowania projektów realizowanych przez JST na danym terenie (mln LN)
Miasto Lublin	3	0,10	0,10	0	0,00	0,00
białski	247	93,3	64,4	141	78,4	53,1
biłgorajski	167	75,1	51,1	113	67	44,8
chełmski	198	105,9	72,4	139	99,1	67,5
hrubieszowski	161	55,9	36,2	95	50,8	32,3
janowski	117	29	16,8	65	25	16,1
krasnostawski	160	41,1	27,1	101	38,9	25,6
kraśnicki	197	64,3	44,7	113	45,4	30,4
lubartowski	177	87,6	59,7	116	81,8	56,7
lubelski	237	49,1	33,7	130	45,4	30,7
łęczyński	118	43,2	29,7	56	33,8	22,7
lukowski	180	73,3	47,9	133	67,5	43,8
opolski	148	60,2	43,4	71	24,9	16,9
parczewski	199	66,9	46,7	100	54,7	37,5
puławski	203	68,6	48,9	125	37,7	25,6
radzyński	161	43,8	29,3	110	40,8	26,9
rycki	107	40,7	28,7	54	24,6	16,7
świdnicki	77	27,8	17,2	31	21,5	12,7
tomaszowski	180	45,9	32	111	38,1	26,2
włodawski	124	82,7	55,2	73	69,1	47
zamojski	203	74,1	51,8	133	69,1	48,1

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL na podstawie danych DKPE UMWL, wg stanu na dzień 31.12.2013 r.

³¹ Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013, materiał informacyjny, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2009, s.61

Pod względem ilości umów o dofinansowanie podpisanych w ramach PROW (działania wdrażane przez DKPE UMWL) najwięcej projektów realizowanych jest przez powiat bialski, powiat lubelski oraz powiat puławski i powiat zamojski.

Pod względem wydatkowania środków w ramach PROW (działania wdrażane przez DKPE UMWL) największe fundusze zostały rozdysponowane na terenie powiatu chełmskiego, powiatu bialskiego oraz powiatu lubartowskiego.

6.4 Efekty wdrażania PROW 2007 – 2013 w Polsce

Największe rezultaty przyniosło działanie "**Modernizacja gospodarstw rolnych**". Do sierpnia 2013 r. w ramach tego działania przyznano blisko 59 tys. rolników wsparcie w wysokości ponad 8 mld PLN, co pozwoliło im na realizację inwestycji za około 14 mld PLN. Rolnicy kupili m.in.:

- 34 tys. ciągników;
- 222 tys. maszyn i urządzeń rolniczych;
- zrealizowali 2800 inwestycji budowlanych.

Pieniądze z PROW 2007-2013 unowocześniły setki firm zajmujących się przetwórstwem żywności oraz umożliwiły utworzenie na terenach wiejskich:

- ok. 44 tys. nowych miejsc pracy niezwiązanych z rolnictwem (otworzono sklepy, lokale gastronomiczne, firmy świadczące usługi turystyczne, komunalne, budowlane, księgowo, informatyczne);
- ok. 23 tys. nowych gospodarstw (dzięki otrzymanym premiom oraz działaniu Renty strukturalnej)

Dzięki wsparciu udzielonemu przedsiębiorcom i rolnikom na terenach wiejskich oraz w małych miasteczkach powstały lub rozwinęły się m.in. przedszkola, salony fryzjerskie, restauracje, placówki handlowe, warsztaty samochodowe, fabryczki mebli, zakłady budowlane, a także firmy świadczące usługi informatyczne czy księgowo.

Nowopowstałe miejsca pracy oraz przedsiębiorstwa związane były głównie z realizacją dwóch działań: „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” oraz „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, realizowanych przez ARiMR oraz Lokalne Grupy Działania. Dzięki nim tereny wiejskie oprócz swojej tradycyjnej roli producenta żywności, coraz bardziej zyskują na znaczeniu jako przestrzeń działalności gospodarczej niezwiązanej z rolnictwem i przestrzeń życiowa mieszkańców wsi pracujących w miastach.³² Wsparcie uzyskane w ramach poszczególnych działań pozwoliło na:

- powstanie ponad 25 tys. nowych miejsc pracy w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”
- podpisanie ponad 15 tys. umów o dofinansowanie inwestycji w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”

³² <http://www.arimr.gov.pl/aktualnosci/artykuly/dzieki-wsparciu-z-arimr-finansowanemu-z-prow-2007-2013-na-wsi-powstaje-okolo-34-tysiecy-nowych-mi-1.html> wg stanu na 25.02.2014 r.

- oraz powstanie ponad 3 tys. nowych miejsc pracy w ramach działań realizowanych za pośrednictwem Lokalnych Grup Działania

Dopłaty z PROW 2007-2013 pozwoliły na utrzymanie opłacalności działalności gospodarczej na terenach trudnych do gospodarowania i górskich (ONW), umożliwiły prowadzenie tradycyjnych upraw i hodowli oraz zapewniły najwyższe standardy ochrony środowiska na obszarze ok. 2,3 miliona hektarów, a także pozwoliły na zalesienie ok. 70 tys. hektarów najgorszych gruntów.

Dzięki działalności „Grup Producentkich” firmom zajmującym się przetwórstwem żywności wypłacono ponad 1,9 mld PLN, dzięki czemu, mogły zainwestować w modernizację i rozwój zakładów.

Pieniądze z PROW 2007-2013 pozwoliły na odbudowanie produkcji w setkach gospodarstw rolnych, które ucierpiały z powodu różnych kataklizmów: powodzi, przymrozków, huraganów.

W całym kraju są też widoczne efekty działań w ramach PROW 2007-2013, których realizację ARiMR powierzyła samorządom wojewódzkim. Bardzo dobre rezultaty przynosi wsparcie LGD, realizujących wiele cennych inicjatyw w ramach tzw. lokalnych strategii rozwojowych. Dobrze przebiega realizacja wsparcia z działania "Odnowa i rozwój wsi". Agencja wypłaciła z tego działania blisko 1,95 mld PLN, wspierając 5 tys. inwestycji. Powstały setki placów zabaw, wybudowano bądź odnowiono wiele świetlic wiejskich, zakupiono do nich wyposażenie, instrumenty i stroje, zmodernizowano centra wielu miejscowości.

Warunki życia na obszarach wiejskich ulegają poprawie także poprzez realizację projektów wspieranych w ramach działania "Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej". Do sierpnia 2013 r. wypłacono prawie 4,1 mld PLN, przeznaczonych na budowę: wodociągów, kanalizacji, systemów segregacji odpadów, wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych, budowanie targowisk pod szyldem "Mój Rynek".

Do tej pory najwięcej inwestycji dotyczyło gospodarki wodno - ściekowej, a jeden z projektów obejmował ponad 100 oczyszczalni ścieków.³³

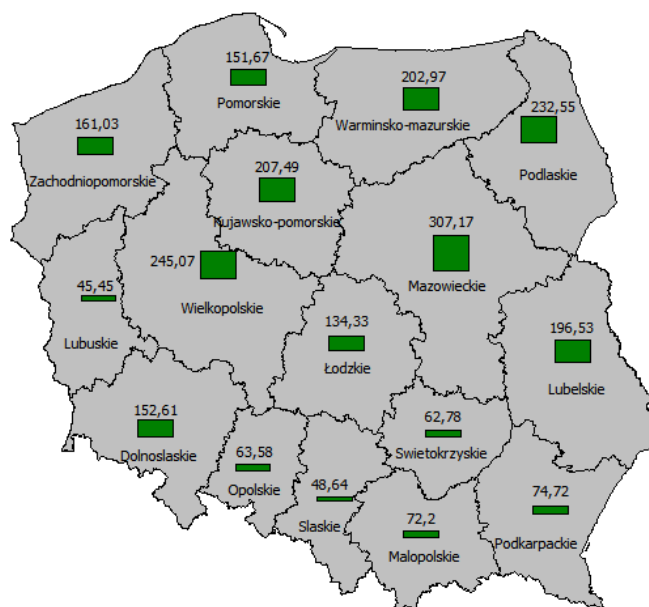
6.5 Efekty wykorzystania środków w ramach PROW (działania wdrażane przez ARiMR)

Do końca 2013 r. w ramach wsparcia bezpośredniego (płatności obszarowych) rolnicy oraz mieszkańcy obszarów wiejskich w województwie lubelskim uzyskali łącznie **ponad 9,3 mld PLN**, z czego udział środków wdrożonych w perspektywie finansowej 2007- 2013 wynosi **7,3 mld PLN**. Stanowi to ok. 10 % wartości płatności zrealizowanych w ramach wsparcia bezpośredniego w Polsce (od 2004 r. czyli od czasu wstąpienia Polski do Unii Europejskiej, ARiMR wypłaciła łącznie w ramach dopłat bezpośrednich ponad 96,8 mld PLN).

³³ <http://www.arimr.gov.pl/pomoc-unijna/efekty-unijnej-pomocy-udzielanej-przez-arimr.html>, wg stanu na dzień 21.02.2014 r.

W Kampanii 2013 w ramach wsparcia bezpośredniego, województwo lubelskie znalazło się na szóstym miejscu pod względem ilości złożonych wniosków o przyznanie płatności. Na terenie województwa złożono łącznie ponad 176,5 tys. wniosków, co stanowiło 13% udział w skali kraju.

Mapa 2. Kwota wypłaconej pomocy w ramach systemów wsparcia bezpośredniego – Kampania 2013, w podziale na województwa, wg stanu na dzień 31.12.2013 r. (w mln PLN)

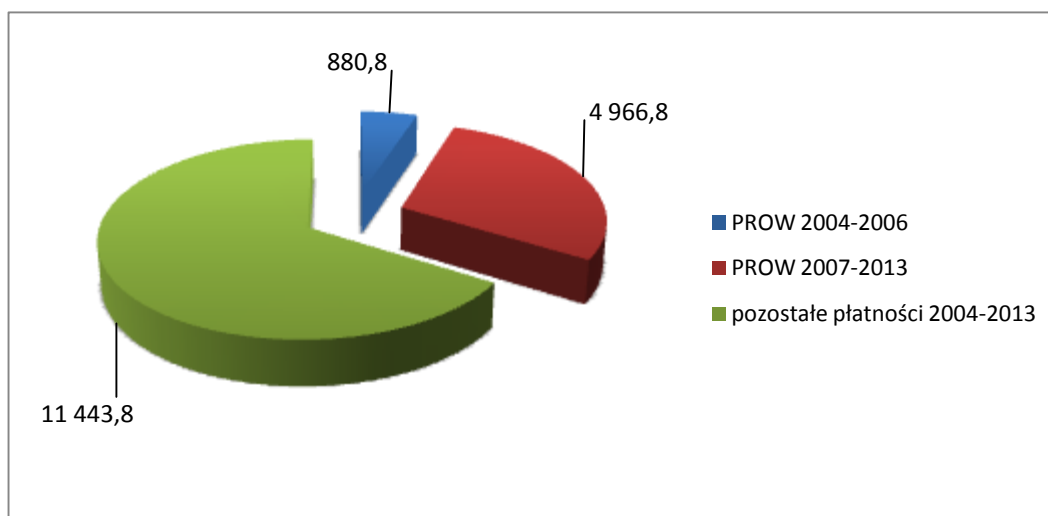
Źródło: Informacja z realizacji działań ARiMR – grudzień 2013r., Departament Programowania i Sprawozdawczości ARiMR, Warszawa 2014, s.11

Analiza wykorzystania pomocy udzielonej przez ARiMR od początku realizacji programów współfinansowanych ze środków UE do dnia 31.12.2013 r. w układzie regionalnym wykazała, że w województwie lubelskim zrealizowano płatności na łączną kwotę ponad **16,4 mld PLN**³⁴. Pod tym względem województwo lubelskie znajduje się na trzecim miejscu w skali kraju (za województwem mazowieckim i wielkopolskim). Łączna kwota środków wdrożonych w ramach PROW 2007-2013 wyniosła prawie **5 mld PLN**³⁵.

³⁴ Kwota zawiera wsparcie bezpośrednie (dopłaty) dla rolników, środki wdrażane w latach 2004-2006, SAPARD.

³⁵ Kwota zawiera wsparcie bezpośrednie (dopłaty) dla rolników (w tym ONW) oraz zobowiązania z lat 2004-2006 ponoszone w latach 2007-2013 (m.in. w ramach rent strukturalnych, wspierania gospodarstw niskotowarowych, programu rolno środowiskowego i zalesiania)

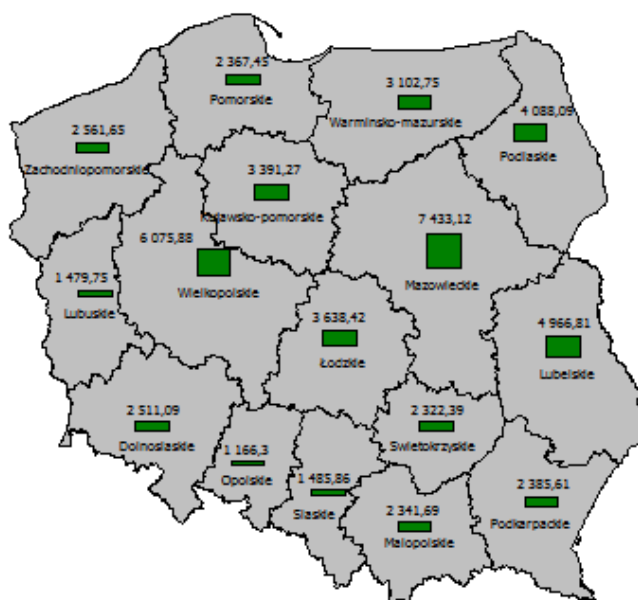
Wykres 7. Udział PROW w wartości płatności dla rolników w latach 2004-2013 (w mln PLN) stan na 31.12.2013 r.

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL na podstawie danych przekazanych przez ARiMR

Wg danych opublikowanych przez ARiMR na koniec 2013 r., województwo lubelskie znajduje się na trzecim miejscu w wydatkowaniu funduszy w ramach PROW 2007-2013. Poziom wykorzystania środków w ramach PROW 2007-2013 w poszczególnych województwach zawiera poniższa mapa.³⁶

Mapa 3. Kwota wypłaconej pomocy w ramach PROW 2007-2013, narastająco, w podziale na województwa, wg stanu na dzień 31.12.2013 r. (w mln PLN)

Źródło: Informacja z realizacji działań ARiMR – grudzień 2013r., Departament Programowania i Sprawozdawczości ARiMR, Warszawa 2014, s.11

³⁶ Informacja z realizacji działań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa – Grudzień 2013r., Departament Programowania i Sprawozdawczości ARiMR, Warszawa 2014

Szczegółowy podział oraz wartość środków rozdysponowanych w ramach poszczególnych działań wdrażanych przez ARiMR w latach 2004-2013 przedstawia Tabela 13 oraz Wykres 12.

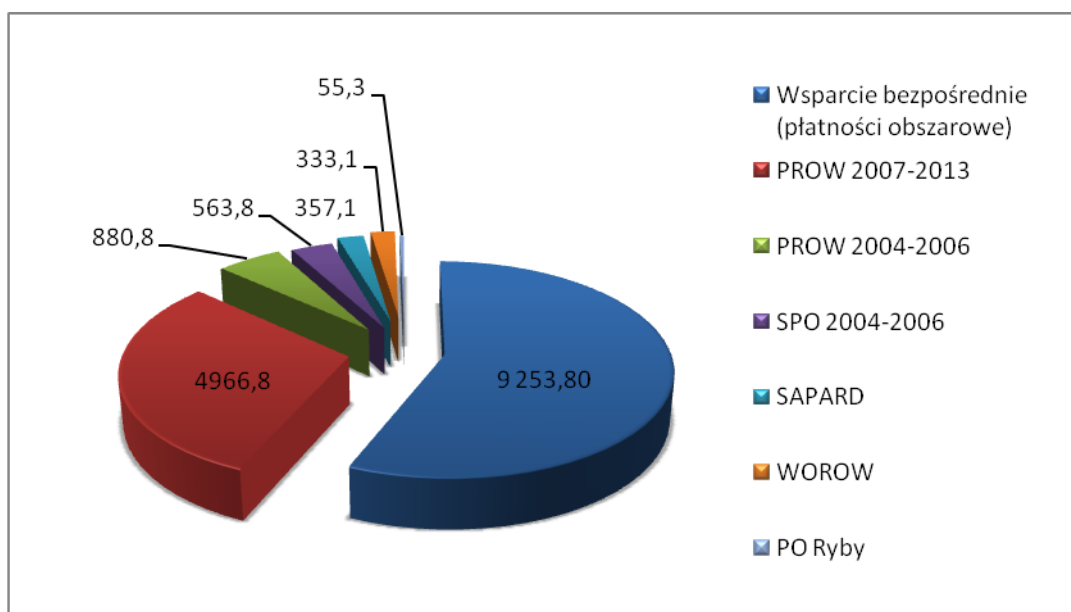
Tabela 13. Realizacja płatności w układzie wojewódzkim, wg stanu na dzień 31.12.2013 r. (mln PLN)

WOJEWÓDZTWO	WSPARCIE BEZPOŚREDNIE*	PROW 2007-2013 (W TYM ONW)	PROW 2004-2006 (W TYM ONW)	SPO 2004-2006 (SPO RESTRUKTURYZACJA + SPO RYBOLÓWSTWO)	SAPARD	WSPÓLNA ORGANIZACJA RYNKU OWOCÓW I WARZYW	PO RYBY	RAZEM
Lubelskie	9 253,8	4 966,8	880,8	563,8	357,1	333,1	55,3	16 410,7

*) Uwzględnia: JPO, UPO, Dopłaty energetyczne, Płatności cukrowe, Oddzielną płatność z tytułu owoców i warzyw, Przejściowa płatność z tytułu owoców miękkich, Wsparcie specjalne

Źródło: Informacja opracowana przez ARiMR, wg stanu na dzień 31.12.2013 r.

Wykres 8. Wartość płatności dla rolników i mieszkańców obszarów wiejskich w województwie lubelskim w latach 2004-2013 wg rodzajów wsparcia (w mln PLN)

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL

6.6 Efekty wykorzystania środków w ramach PROW (działania wdrażane przez DKPE UMWL)

Dla Działania 313/322/323 „Odnowa i rozwój wsł” oraz Działania 4.1 / 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – Odnowa i rozwój wsł” wskaźniki postępu rzeczowego przedstawiają się w sposób następujący:

- a) wybudowano, przebudowano lub wyposażono **698 obiektów infrastruktury publicznej**, w tym:
 - **budynki pełniące funkcje rekreacyjne, sportowe i społeczno-kulturalne**, w tym **świetlice, domy kultury** (bez szkół, przedszkoli i żłobków) – 478 szt.;
 - **obszary o szczególnym znaczeniu dla zaspokajania potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych**, ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne – 216 szt.;
 - **obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów i usług** (w tym pawilonów, punktów wystawowych, sal ekspozycyjnych lub witryn) – 4 szt.
- b) w zakresie **turystyki**: wybudowano **6,19 km ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych**.
- c) wybudowano, przebudowano lub wyremontowano **638 obiektów w zakresie sportu i rekreacji**, w tym obiekty małej architektury; obiekty sportowe, place zabaw, miejsca rekreacji; tereny zielone, parki i inne miejsca wypoczynku; zbiorniki i ciekły wodne.
- d) zrewitalizowano i odnowiono **69 obiektów dziedzictwa kulturowego**, w tym: budynki wpisane do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków, pomniki historii, miejsca pamięci, obiekty charakterystyczne dla danego regionu lub tradycji budownictwa, adaptowane na cele publiczne, budynki architektury sakralnej i cmentarze.

Dla Działania 321 „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” wskaźniki postępu rzeczowego przedstawiają się w sposób następujący:

- a) w zakresie **gospodarki wodno – ściekowej** wybudowano:
 - **ponad 1034 km sieci wodociągowych;**
 - **ponad 607 km sieci kanalizacyjnych**
 - **6 926 kanalizacji zagrodowych;**
 - **33 oczyszczalnie ścieków**
- b) inwestowano w tworzenie systemu zbioru, segregacji, wywozu **odpadów komunalnych** oraz w wytwarzanie lub dystrybucji **energii ze źródeł odnawialnych** (w szczególności wiatru, wody, energii geotermalnej, słońca, biogazu albo biomasy);
- c) utworzono i zmodernizowano **targowiska i stanowiska handlowe**

Dla Działania „*Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw*” oraz działania 413-312 *Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw* wskaźniki postępu rzeczowego w sektorze rolnictwa przedstawiają się w sposób następujący:

a) ze wsparcia skorzystało:

- **167** nowopowstałych oraz
- **579** obiektów rozwijających się przedsiębiorstw;

co stanowi odpowiednio 54% i 65% wartości docelowej.

b) powstało ponad **1400 etatów**.

Szacuje się, że w ramach perspektywy 2007-2013 powstanie ich ponad 2300.³⁷

Dla Działania 4.1 / 413 „*Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – małe projekty*” wskaźniki postępu rzeczowego przedstawiają się w sposób następujący:

a) wyremontowano lub odrestaurowano:

- **105** świetlic lub innych obiektów pełniących ich funkcje;
- **14** obiektów małej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej;
- **29** obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub objętych ewidencją zabytków;
- **2** muzea lub inne obiekty pełniące ich funkcje;
- **5** innych obiektów budowlanych

b) wybudowano, odbudowano lub przebudowano::

- **123** obiekty małej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej;
- **1** niemieszkalny obiekt budowlany wykorzystywany do tradycyjnego wyrobu produktów lokalnych;
- **12** innych obiektów budowlanych

Dla Działania 125 „*Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa – Scalanie gruntów*” wskaźniki postępu rzeczowego w sektorze rolnictwa przedstawiają się w sposób następujący:

a) postępowaniem scaleniowym objęto **2 596 gospodarstw** o łącznej powierzchni prawie **6 379 ha**

b) łączna **liczba działek ewidencyjnych wyniosła:**

- przed scaleniem – **12 481**;
- po scaleniu – **7 961**;

c) wybudowano prawie **156 km dróg dojazdowych** niezbędnych do właściwego użytkowania obszarów scalanych;

³⁷ ARiMR, marzec 2014.

- d) łączna **powierzchnia gruntów** wydzielona **na cele infrastruktury technicznej i społecznej** objęta postępowaniami scaleniowymi wyniosła ponad **32 ha**

Dla Działania 125 „Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa – Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi” wskaźniki postępu rzeczowego w zakresie *melioracji podstawowych* przedstawiają się w sposób następujący:

- a) wybudowano **ok. 16 km wałów przeciwpowodziowych**;
- b) **zbiorniki wodne** – wybudowano **1** obiekt;
- c) **budowle regulacyjne** – wybudowano **2** obiekty;
- d) **drogi dojazdowe**, niezbędne do właściwego **użytkowania obszarów zmeliorowanych** – wybudowano **19,68** km dróg;
- e) **kształtowanie** przekroju podłużnego i poprzecznego oraz układu poziomego **koryta cieku naturalnego**, wykraczające poza działania związane z utrzymaniem wód – powstało **16,68** km koryta cieku³⁸

³⁸ Na podstawie dokumentacji wynikającej z procedury dotyczącej monitoringu i sprawozdawczości z realizacji PROW 2007 – 2013, wg stanu na dzień 31.12.2013 r., DKPE UMWL, luty 2014 r.

7. Program Operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007 – 2013” (PO RYBY)

Program Operacyjny RYBY³⁹ został zaakceptowany przez Komisję Europejską w 2008 roku. Korzysta ze środków finansowych pochodzących z Europejskiego Funduszu Rybackiego. Na jego realizację Polska otrzymała ponad 1 mld euro, z czego ponad 313 mln euro przeznaczone zostało na wsparcie rozwoju obszarów zależnych od rybactwa. Korzystanie ze środków odbywa się za pośrednictwem Lokalnych Grup Rybackich (LGR) działających na obszarze tych gmin, gdzie rybactwo jest ważnym elementem lokalnej gospodarki. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyłonił 48 LGR i każdej z nich wg przyjętej procedury zapewnił budżet.⁴⁰

7.1 Wymiar finansowy programu

Środki finansowe na realizację LSROR w województwie lubelskim wynoszą 31,2 mln PLN, w tym na:

- finansowanie operacji realizowanych w celu promowania współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej między LGR – 618 tys. PLN;
- finansowanie funkcjonowania LGR oraz nabywania umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności – ok. 3,1 mln PLN;
- finansowanie operacji realizowanych w ramach LSROR przez podmioty publiczne – 9,6 mln PLN;
- finansowanie operacji realizowanych w ramach LSROR przez podmioty sektora gospodarczego oraz społecznego – 17,9 mln PLN

Na koniec grudnia 2013 roku, na terenie województwa lubelskiego, realizowano **48 przedsięwzięć** o łącznej wartości **24,0 mln PLN**, z czego dofinansowanie z programu wynosi **13,4 mln PLN**. Ilość realizowanych projektów oraz wysokość środków rozdysponowanych w ramach poszczególnych powiatów przedstawiono w Tabeli 14.

Tabela 14. Ilość i wartość umów / decyzji o dofinansowanie w ramach PO RYBY (w mln PLN) wg powiatów

Powiat	Liczba realizowanych projektów	Wartość ogółem (mln PLN)	Wartość dofinansowania (mln PLN)	Liczba projektów realizowanych przez JST na danym terenie	Wartość ogółem projektów realizowanych przez JST na danym terenie (mln PLN)	Wartość dofinansowania projektów realizowanych przez JST na danym terenie (mln LN)
lubartowski	20	9,20	4,50	3	2,20	1,00
parczewski	15	7,00	4,00	5	1,30	0,80
rycki	13	7,80	4,90	4	3,50	2,30

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL na podstawie danych DKPE UMWL wg stanu na dzień 31.12.2013 r.

³⁹ Szerzej na temat PO „Ryby” w Załączniku nr 1 do Raportu

⁴⁰ Przewodnik po osi 4 PO RYBY 2007 - 2013, MRIRW, Warszawa 2011, s.8

Pod względem ilości podpisanych umów o dofinansowanie oraz wartości wydatkowanych środków w ramach PO RYBY na pierwszym miejscu znajduje się powiat lubartowski.

7.2 Efekty wdrażania PO RYBY w Polsce

Dla sektora rybackiego najważniejszym źródłem, z którego finansuje się jego modernizację, jest Program Operacyjny "Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013", którego budżet przeznaczony dla Polski wynosi około 4 mld PLN. Z tej kwoty nieco ponad 2,5 mld PLN to pieniądze na działania pomocowe realizowane przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, która jest instytucją pośredniczącą we wdrażaniu tego programu.

Do połowy sierpnia 2013 r. w Oddziałach Regionalnych ARiMR złożono w sumie ponad 11 tys. wniosków o wsparcie finansowe oferowane w PO RYBY 2007 - 2013. Wnioski, które zostały przez pracowników ARiMR zweryfikowane pozytywnie wykorzystują w ok. 91% środki pomocowe, którymi dysponuje Agencja.

W umowach na dofinansowanie projektów zawartych przez ARiMR z beneficjentami, zakontraktowanych zostało 2,47 mld PLN, a ci którzy podpisali umowy o przyznanie wsparcia z tego programu i wywiązali się z zawartych tam zobowiązań, otrzymali ok. 2,15 mld PLN. Realizacja Programu pozwoliła na unowocześnienie naszej floty rybackiej, portów, a zwłaszcza zakładów przetwórczych, które obecnie należą do najnowocześniejszych na świecie.

8. Program Współpracy Transgranicznej Polska – Białoruś – Ukraina (PL-BY-UA)

Program Współpracy Transgranicznej Polska – Białoruś – Ukraina 2007 – 2013⁴¹ powstał w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa (EISP) i kontynuuje oraz rozszerza współpracę na obszarze pogranicza trzech krajów, która dotychczas była rozwijana w ramach Programu Sąsiedztwa Polska - Białoruś – Ukraina INTERREG IIIA/Tacis CBC 2004 – 2006. W ramach programu są współfinansowane działania realizowane po dwóch stronach granicy, na obszarze objętym programem.⁴²

8.1 Wymiar finansowy programu

Całkowity budżet programu na lata 2007 – 2013 wynosi 202,9 mln EUR, w tym ze środków UE 186,2 mln ze EUR.⁴³

Budżet Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA według priorytetów przedstawia Tabela 15.

Tabela 15. Budżet Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2007 – 2013

Priorytety	Wkład UE	Współfinansowanie (mln EUR)	Całkowite finansowanie (mln EUR)
Priorytet I	55,9	5,6	61,4
Priorytet II	65,2	6,5	71,7
Priorytet III	46,5	4,6	51,2
Pomoc Techniczna	18,6	0,0	18,6
Ogółem	186,2	16,7	202,9

Źródło: Program Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2007 – 2013, MRR, Warszawa 2009, s.32

Na koniec grudnia 2013 roku, na terenie województwa lubelskiego, realizowano **30 przedsięwzięć** o łącznej wartości prawie **190,6 mln PLN**, z czego dofinansowanie z programu wynosi około **170,6 mln PLN**. Ilość realizowanych projektów oraz wysokość środków rozdysponowanych w ramach poszczególnych powiatów przedstawiono w Tabeli 16.

⁴¹ Szerzej o PL-BY-UA w Załączniku nr 1 do Raportu.

⁴² Program Współpracy Transgranicznej Polska – Białoruś – Ukraina 2007 – 2013, MRR, Warszawa 2009, s.5

⁴³ <http://www.pl-by-ua.eu/pl.3.2> wg stanu na dzień 21.02.2014 r.

Tabela 16 . Ilość i wartość umów / decyzji o dofinansowanie w ramach PL-BY-UA (w mln PLN) wg powiatów

Powiat	Liczba realizowanych projektów	Wartość ogółem (mln PLN)	Wartość dofinansowania (mln PLN)	Liczba projektów realizowanych przez JST na danym terenie	Wartość ogółem projektów realizowanych przez JST na danym terenie (mln PLN)	Wartość dofinansowania projektów realizowanych przez JST na danym terenie (mln LN)
Miasto Biła Podlaska	1	1,30	1,10	0	0,00	0,00
Miasto Chełm	2	3,30	3,00	0	0,00	0,00
Miasto Lublin	12	70,50	63,50	2	4,40	4,00
Miasto Zamość	1	10,70	9,50	1	10,70	9,50
chełmski	1	12,10	10,80	1	12,10	10,80
hrubieszowski	6	50,40	45,20	5	41,00	36,70
krasnostawski	1	8,10	7,30	0	0,00	0,00
łęczyński	2	6,70	5,40	1	1,20	1,10
tomaszowski	2	7,30	6,60	2	7,30	6,60
włodawski	2	20,20	18,20	1	16,80	15,20

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL na podstawie danych Oddziału EWT, wg stanu na dzień 31.12.2013 r.

Pod względem ilości umów o dofinansowanie podpisanych w ramach PL-BY-UA najwięcej projektów realizowanych jest przez Miasto Lublin oraz powiat hrubieszowski.

Pod względem wydatkowania środków w ramach PL-BY-UA największe fundusze zostały rozdysponowane na terenie Miasta Lublin, powiatu hrubieszowskiego oraz powiatu włodawskiego.

9. Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweski Mechanizm Finansowy (EOG/NMF)

Środki finansowe dla Polski w postaci dwóch instrumentów pod nazwą: Mechanizm Finansowy EOG oraz Norweski Mechanizm Finansowy⁴⁴ (potocznie znanych jako fundusze norweskie), pochodzą z trzech krajów EFTA (Europejskiego Stowarzyszenie Wolnego Handlu), będących zarazem członkami EOG (Europejskiego Obszaru Gospodarczego), tj. Norwegii, Islandii i Liechtensteinu.

Na mocy umów międzynarodowych Islandia, Liechtenstein i Norwegia przyznały Państwom-beneficjentom (członkom EOG, którzy przystąpili do Unii Europejskiej w 2004 r. i w 2007 r. oraz Hiszpanii, Grecji i Portugalii) wsparcie w postaci dwóch instrumentów finansowych pod nazwami Mechanizm Finansowy EOG oraz Norweski Mechanizm Finansowy. Dzięki temu, Islandia, Liechtenstein i Norwegia korzystają z dostępu do rynku wewnętrznego Unii Europejskiej, mimo, że nie są jej członkami.⁴⁵

Oba Mechanizmy zostały objęte jednolitymi zasadami i procedurami oraz podlegają jednemu systemowi zarządzania i wdrażania w Polsce. Obecnie funkcję koordynacyjną w tym względzie - jako Krajowy Punkt Kontaktowy - pełni Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.⁴⁶

9.1 Wymiar finansowy programu

Pomoc jest udzielana w ramach dwóch instrumentów finansowych: Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego EOG. Przyznana Polsce kwota w wysokości 533,51 mln euro była wykorzystywana w latach 2004-2009. (Łączna indykatywna alokacja dla Polski w latach 2004-2009 na realizację przedsięwzięć z Mechanizmów Finansowych wynosi 559 mln euro. Kwota ta, po pomniejszeniu o koszty zarządzania, które ponoszą instytucje państw-darczyńców wynosi 533,51 mln euro).⁴⁷

Na koniec grudnia 2013 roku, na terenie województwa lubelskiego, realizowano **30 przedsięwzięć** o łącznej wartości prawie **235,4 mln PLN**, z czego dofinansowanie z programu wynosi około **187,7 mln PLN**. Ilość realizowanych projektów oraz wysokość środków rozdysponowanych w ramach poszczególnych powiatów przedstawiono w Tabeli 17.

⁴⁴ Szerzej o EOG/NMF w Załączniku nr 1 do Raportu.

⁴⁵ <http://www.eog.gov.pl> wg stanu na dzień 21.02.2014 r.

⁴⁶ http://www.eog.gov.pl/EOG_2004_2009/Podstawowe%20informacje/Strony/Podstawowe%20informacje.aspx wg stanu na dzień 21.02.2014 r.

⁴⁷ http://www.eog.gov.pl/EOG_2004_2009/Podstawowe%20informacje/Strony/Podstawowe%20informacje.aspx wg stanu na dzień 21.02.2014 r.

Tabela 17 . Ilość i wartość umów / decyzji o dofinansowanie w ramach EOG / NMF (w mln PLN) wg powiatów

Powiat	Liczba realizowanych projektów	Wartość ogółem (mln PLN)	Wartość dofinansowania (mln PLN)	Liczba projektów realizowanych przez JST na danym terenie	Wartość ogółem projektów realizowanych przez JST na danym terenie (mln PLN)	Wartość dofinansowania projektów realizowanych przez JST na danym terenie (mln LN)
Miasto Biała Podlaska	3	43,50	36,40	0	0,00	0,00
Miasto Chełm	4	58,10	50,50	1	1,50	1,30
Miasto Lublin	3	8,80	6,90	1	3,40	2,90
Miasto Zamość	4	53,60	38,70	2	43,60	30,10
białski	1	10,50	7,40	1	10,50	7,40
chełmski	2	6,50	5,60	2	6,50	5,60
krasnostawski	2	6,80	5,50	2	6,80	5,50
kraśnicki	3	10,20	7,00	3	10,20	7,00
łukowski	1	3,20	2,30	1	3,20	2,30
opolski	1	2,90	2,40	1	2,90	2,40
puławski	1	1,60	1,30	1	1,60	1,30
świdnicki	1	1,20	1,00	1	1,20	1,00
tomaszowski	1	4,80	4,00	1	4,80	4,00
włodawski	1	12,00	8,80	0	0,00	0,00
zamojski	2	11,90	9,90	1	4,50	3,60

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL, wg stanu na dzień 31.12.2013 r.

Pod względem ilości umów o dofinansowanie podpisanych w ramach EOG / NMF najczęściej projektów realizowanych jest przez Miasto Chełm, Miasto Zamość, Miasto Biała Podlaska, Miasto Lublin oraz powiat kraśnicki.

Pod względem wydatkowania środków w ramach EOG / NMF największe fundusze zostały rozdysponowane na terenie Miasta Chełm, Miasta Zamość oraz Miasta Biała Podlaska.

10. Szwajcarsko - Polski Program Współpracy

Szwajcarsko-Polski Program Współpracy⁴⁸, czyli tzw. Fundusz Szwajcarski, jest formą bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Szwajcarię Polsce i 9 innym państwom członkowskim Unii Europejskiej, które przystąpiły do niej 1 maja 2004 r. Na mocy umów międzynarodowych, zawartych 20 grudnia 2007 r. w Bernie, ponad 1 mld franków szwajcarskich trafiło do dziesięciu nowych państw członkowskich. Dla Polski, Program Szwajcarski przewidział niemal połowę środków (ok. 489 mln CHF).⁴⁹

10.1 Wymiar finansowy programu

Całkowita alokacja w ramach Grantu Blokowego dla Organizacji Pozarządowych i Polsko-Szwajcarskich Regionalnych Projektów Partnerskich wynosi 20,5 mln franków szwajcarskich (z czego ok. CHF 18,5 mln przeznaczono dla priorytetu 1: w tym 15,7 mln CHF dofinansowania strony szwajcarskiej oraz 2 775 000 CHF współfinansowania ze strony polskiej; i ok. CHF 2 mln dla priorytetu 2: w tym 1 700 000 CHF dofinansowania strony szwajcarskiej oraz 300 000 CHF współfinansowania ze strony polskiej).⁵⁰

Na koniec grudnia 2013 roku, na terenie województwa lubelskiego, realizowano **48 przedsięwzięć** o łącznej wartości dofinansowania prawie **225,8 mln PLN**. Ilość realizowanych projektów oraz wysokość środków rozdysponowanych w ramach poszczególnych powiatów przedstawiono w Tabeli 18.

Tabela 18. Ilość i wartość umów / decyzji o dofinansowanie w ramach Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy (w mln PLN) wg powiatów

Powiat	Liczba realizowanych projektów	Wartość ogółem (mln PLN)	Wartość dofinansowania (mln PLN)	Liczba projektów realizowanych przez JST na danym terenie	Wartość ogółem projektów realizowanych przez JST na danym terenie (mln PLN)	Wartość dofinansowania projektów realizowanych przez JST na danym terenie (mln LN)
Miasto Biała Podlaska	1	0,00	4,70	0	0,00	0,00
Miasto Chełm	1	0,00	1,70	0	0,00	0,00
Miasto Lublin	24	0,00	96,50	3	0,00	49,80
Miasto Zamość	3	0,00	0,00	0	0,00	0,00
białski	1	0,00	0,50	0	0,00	0,00
biłgorajski	2	0,00	1,00	0	0,00	0,00
chełmski	1	0,00	0,10	0	0,00	0,00
hrubieszowski	1	0,00	13,00	1	0,00	13,00
lubartowski	2	0,00	44,80	0	0,00	0,00
łęczyński	2	0,00	0,80	0	0,00	0,00
puławski	3	0,00	21,10	1	0,00	12,00
świdnicki	2	0,00	21,30	1	0,00	20,50
włodawski	1	0,00	0,10	0	0,00	0,00
zamojski	1	0,00	0,70	0	0,00	0,00
całe województwo	3	0,00	16,50	1	0,00	2,80

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL, wg stanu na dzień 31.12.2013 r.

⁴⁸ Szerzej o Programie Szwajcarskim w Załączniku nr 1 do Raportu.

⁴⁹ http://www.programszwajcarski.gov.pl/informacje_ogolne/strony/informacjeogole_0110.aspx wg stanu na dzień 21.02.2014 r.

⁵⁰ http://www.programszwajcarski.gov.pl/obszary_wsparcia/grant_blokowy/strony/start.aspx wg stanu na dzień 21.02.2014 r.

Pod względem ilości umów o dofinansowanie podpisanych w ramach Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy najwięcej projektów realizowanych jest przez Miasto Lublin, Miasto Zamość oraz powiat puławski.

Pod względem wydatkowania środków w ramach Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy największe fundusze zostały rozdysponowane na terenie Miasta Lublin, powiatu lubartowskiego oraz powiatu świdnickiego.

IV. Wpływ polityki spójności na rozwój społeczno-gospodarczy regionów w latach 2004-2015⁵¹

Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju we współpracy z ośrodkami naukowymi prowadzi od kilku lat systematyczne badania nad wpływem wykorzystania środków z funduszy europejskich w ramach Narodowego Planu Rozwoju 2004-2006 (NPR) i Narodowej Strategii Spójności 2007-2013 (NSS) oraz środków przewidywanych do wydatkowania w ramach perspektywy finansowej 2014-2020 na rozwój społeczno-gospodarczy Polski. Oddziaływanie przedmiotowych funduszy jest cyklicznie oceniane na podstawie zmian, jakie ich napływ powoduje w szeregu wskaźników realizacji celów wymienionych w powyższych dokumentach oraz innych wybranych miernikach rozwoju ekonomicznego⁵².

Oceny za lata 2004-2012 wraz z prognozami do 2015 r. są oparte na badaniach ewaluacyjnych przy wykorzystaniu dwóch modeli makroekonomicznych:

- dynamicznego, stochastycznego modelu równowagi ogólnej dużej skali EUImpactMod, opracowanego w Instytucie Badań Strukturalnych,
- grupy modeli Hermin, zmodyfikowanych i zaktualizowanych przez Wrocławską Agencję Rozwoju Regionalnego.

Oddziaływanie funduszy UE na kształtowanie się podstawowych wskaźników makroekonomicznych jest w tych modelach wyodrębniane przez zestawienie dwóch scenariuszy – ze środkami UE i bez zaangażowania tych środków. Punktem wyjścia jest scenariusz odpowiadający sytuacji, w której analizowane fundusze są wykorzystywane. Dla okresów historycznych odpowiada on rzeczywistym zmianom zachodzącym w gospodarce. Drugi ze scenariuszy jest hipotetyczny i powstaje w oparciu o model przy założeniu, że gospodarka nie ma dostępu do funduszy opisanych w analizowanych dokumentach strategicznych. Różnica między oboma scenariuszami odpowiada oddziaływaniu funduszy.

W latach 2010-2012 wpływ polityki spójności na rozwój społeczno-gospodarczy Polski był jednoznacznie pozytywny. Fundusze europejskie oddziaływały już w istotnym stopniu na wzrost gospodarczy, aktywność inwestycyjną i rynek pracy w Polsce, a także na wewnętrzną i zewnętrzną równowagę gospodarki.

Silny pozytywny wpływ polityki spójności na rozwój społeczno-gospodarczy odnotowany zostanie również w 2013 r. oraz w latach 2014-2015. Wykorzystanie środków UE przyspieszy proces konwergencji realnej gospodarki do krajów UE. Dzięki funduszom unijnym nastąpi przyspieszenie wzrostu PKB, w efekcie czego dalej będzie zmniejszał się dystans dzielący Polskę od wysoko rozwiniętych gospodarek UE. Zaczną ujawniać się efekty podażowe wywołane głównie przez akumulację kapitału publicznego. Fundusze UE wywołają również zauważalny wzrost zatrudnienia i spadek

⁵¹ Źródła:

- *Wpływ polityki spójności na rozwój społeczno-gospodarczy Polski w latach 2004-2015 w świetle wyników badań makroekonomicznych*, Warszawa 2013
- *Ocena wpływu realizacji polityki spójności na kształtowanie się wybranych wskaźników makroekonomicznych na poziomie krajowym i regionalnym za pomocą ilościowego modelu ekonomicznego – symulacje modelu EUImpactModIV*, Instytut Badań Strukturalnych, Warszawa, maj 2013,
- *Ocena wpływu realizacji polityki spójności na kształtowanie się wybranych wskaźników makroekonomicznych na poziomie krajowym i regionalnym za pomocą modeli makroekonomicznych Hermin*, Wrocławska Agencja Rozwoju Regionalnego, maj 2013.

⁵² Prezentowane poniżej wyniki wykorzystują najnowsze badania przeprowadzone w maju 2013r.

bezrobocia. Wynika to nie tylko z wielkości środków do wykorzystania, lecz również z kumulacji efektów wdrażania kolejnych programów, ujawniania się nowych płaszczyzn oddziaływania i efektów opóźnionych.

Zgodnie z wynikami modelowych badań ewaluacyjnych, największy wpływ polityki spójności na podstawowe wskaźniki rozwoju społeczno-gospodarczego Polski jest szacowany w latach 2009-2015.

Wpływ polityki spójności na poziomie regionalnym

Realizacja polityki spójności przyczynia się nie tylko do zmniejszenia dystansu Polski względem średniego poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego krajów UE-27, ale również do ograniczenia procesów zróżnicowań wewnętrznych. Dystans w poziomie rozwoju gospodarczego dzielącego polskie regiony od średniej UE-27 będzie nadal stopniowo się zmniejszał.

Równocześnie proces konwergencji będzie zachodził nierównomiernie w wymiarze terytorialnym. Zróżnicowane tempo wzrostu regionów będzie przyczyniać się do dalszego pogłębienia międzyregionalnych dysproporcji w poziomie rozwoju. Tym, co stanowi i będzie stanowiło przeciwwagę dla tego procesu są fundusze unijne – środki dostępne w ramach polityki spójności pozwolą częściowo powstrzymać proces różnicowania regionów. Wynika to głównie z faktu z reguły silniejszego ich oddziaływania w województwach uboższych niż w województwach lepiej rozwiniętych ale także z faktu kierowania do tych regionów największych funduszy per capita.

Choć tym, co najbardziej determinuje skalę wpływu polityki spójności na rozwój jest przede wszystkim wielkość środków, to jednak dużą rolę odgrywają także inne czynniki, jak np. wewnętrzne potencjały regionów oraz stopień dopasowania struktury funduszy do ich potrzeb. W latach 2004 - 2012 najmniejszą skalę oddziaływania zaobserwowano w województwach rozwiniętych – wielkopolskim, małopolskim oraz dolnośląskim, a największą w województwach stosunkowo mniej rozwiniętych – świętokrzyskim, podkarpackim i warmińsko-mazurskim. Relatywnie wysokie oddziaływanie miało także miejsce w województwie mazowieckim; wynika to z jednej strony z faktu wysokiego, sumarycznego poziomu finansowania i wysokiej zdolności do absorpcji środków, z drugiej ze specyfiki tego województwa, w którym znajdują się urzędy centralne korzystające z dużych projektów. W dłuższym okresie interwencji finansowe ze środków unijnych najsilniej przełożą się na rozwój Polski Wschodniej, a zatem również na rozwój województwa lubelskiego.

Produkt krajowy brutto

Niezwykle istotną płaszczyzną oddziaływania polityki spójności na rozwój gospodarczy polskich regionów jest wpływ funduszy unijnych na procesy konwergencyjne pomiędzy regionami a średnim poziomem rozwoju UE-27. Przeprowadzone badania wskazują, że wykorzystanie funduszy unijnych pomaga wszystkim polskim regionom zbliżyć się do poziomu rozwoju UE-27 mierzonego PKB per capita w PPS⁵³.

⁵³ PPS = wyrażony w standardzie siły nabywczej.

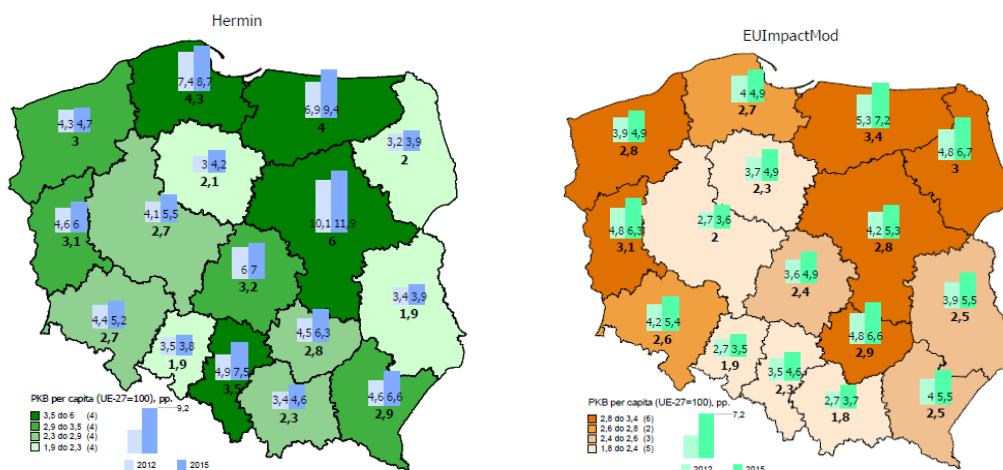
Wyniki są zróżnicowane w zależności od zastosowanego modelu, co prezentują poniższe mapy. Modele wskazują na **największe oddziaływanie polityki spójności średnio w okresie 2004-2015 w województwie warmińsko-mazurskim i mazowieckim**. Silny wpływ polityki spójności będzie notowany także w pomorskim, zachodniopomorskim i lubuskim.

Według modelu Hermin stosunkowo niski wpływ obserwowany jest w 2 regionach Polski Wschodniej – podlaskim i lubelskim. Wszystkie modele wskazują na relatywnie niski wpływ w województwie kujawsko-pomorskim i opolskim. Model EUImpactMod z kolei wskazuje na nieco wyższe oddziaływanie polityki spójności w regionach Polski Wschodniej, a najniższy wpływ jest notowany w wielkopolskim i śląskim.

W odniesieniu do województwa lubelskiego, Model EUImpactMod wskazuje bardziej optymistyczne dane niż Model Hermin. W obu przypadkach obserwujemy pozytywny wpływ polityki spójności na poziom PKB, jednakże obie analizy pokazują relatywnie niski wpływ środków pochodzących z Unii Europejskiej na poziom PKB. Średnie oddziaływanie funduszy europejskich na poziom PKB w latach 2004-2015 w województwie lubelskim w obu modelach waha się między 1,9 a 2,5 pp. Większe zróżnicowanie szacunków obserwujemy w odniesieniu do wpływu środków unijnych na poziom PKB w latach 2012 i 2015. Model Hermin wskazuje, że wpływ FE na wzrost poziomu PKB w 2015 r. w porównaniu do 2012 wyniesie 0,5 pp., podczas gdy Model EUImpactMod szacuje, iż zmiany będą postępowały znacznie szybciej i w roku 2015 oddziaływanie środków unijnych na poziom PKB w województwie lubelskim w stosunku do 2012 r. wzrośnie o 1,6 pp.

Szczegółowe dane dotyczące szacunków wpływu środków z funduszy europejskich na poziom PKB (w PPS) na mieszkańca w odniesieniu do UE-27 w obu Modelach prezentuje poniższa Mapa 4.

Mapa 4. Wpływ środków z funduszy europejskich na poziom PKB (w PPS) na mieszkańca w odniesieniu do UE-27 (odchylenia od scenariusza bez środków UE w pp.)

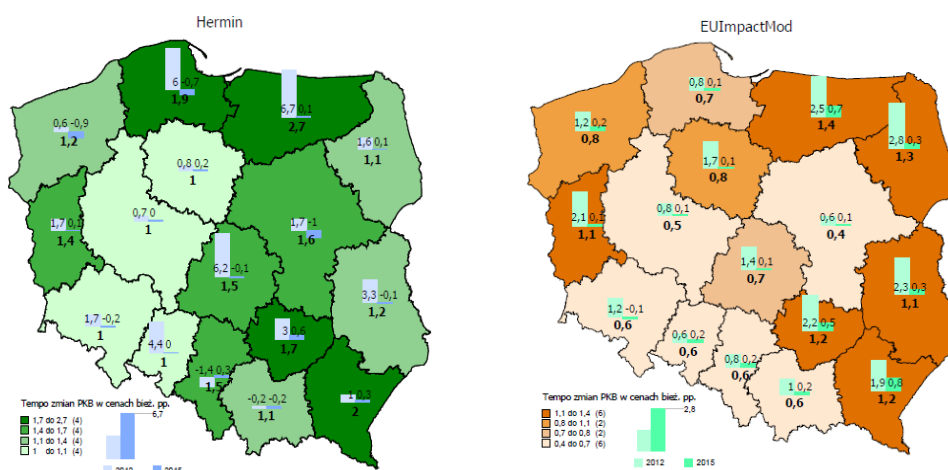

Źródło: Wpływ polityki spójności na rozwój społeczno-gospodarczy Polski, MRR, Warszawa 2013 r.

Oddziaływanie funduszy na regionalne dynamiki PKB w cenach bieżących średnio w okresie 2004-2015 jest pozytywne we wszystkich województwach, choć dość zróżnicowane, co obrazuje Mapa 7. Wszystkie modele wskazują na największe oddziaływanie polityki spójności na dynamikę PKB w warmińsko-mazurskim, świętokrzyskim i podkarpackim.

Wg wszystkich modeli najmniejsze oddziaływanie będzie miało miejsce w województwach: wielkopolskim, dolnośląskim i opolskim. W omawianych modelach szacunek tempa zmian PKB w cenach bieżących w województwie lubelskim w okresie 2004-2015 jest zbliżony (1,1 i 1,2 pp.), jednakże Model EUImpactMod sygnalizuje ten wzrost jako jeden z większych w skali kraju. Oba modele prognozują również spadek tempa zmian PKB w Polsce w najbliższych latach. Szacunki modelu Hermin pokazują, że w 2015 r. może nastąpić regres tempa zmian o ok. -0,1 pp.

Mapa 5. Wpływ środków z funduszy europejskich na tempo zmian PKB, w cenach bieżących (odchylenia od scenariusza bez środków UE w pp.)

Źródło: Wpływ polityki spójności na rozwój społeczno-gospodarczy Polski, MRR, Warszawa 2013 r.

Aktywność inwestycyjna

Ważnym czynnikiem warunkującym rozwój regionów są nakłady inwestycyjne. Finansowane środkami z UE nakłady infrastrukturalne oraz bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw znacząco przyczyniają się do ożywienia aktywności inwestycyjnej w Polsce, prowadząc do podniesienia tempa wzrostu nakładów brutto na środki trwałe oraz zwiększenia stopy inwestycji.

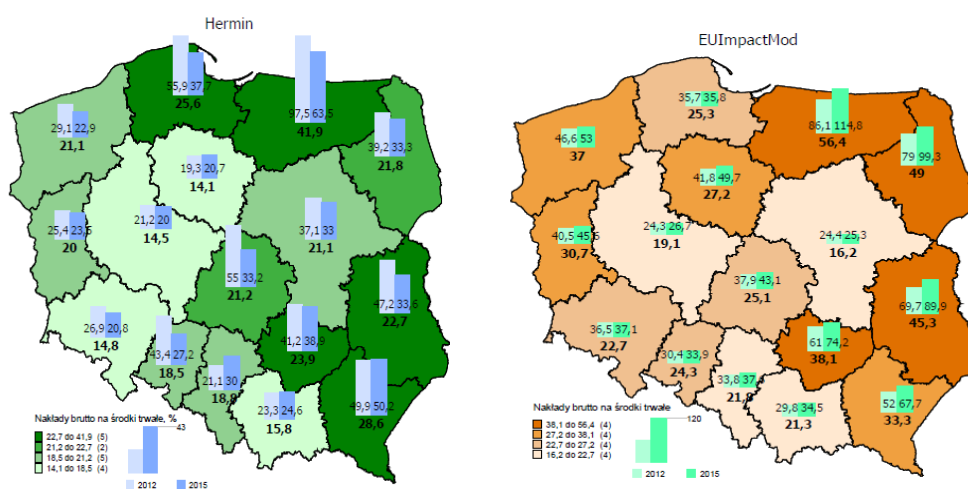
Tutaj również występuje duże zróżnicowanie w dwóch wymiarach: pomiędzy Polską wschodnią a środkową i południową oraz na linii obszary metropolitalne – obszary pozametropolitalne. Regiony wyżej rozwinięte i obszary metropolitalne nadal będą przyciągały zdecydowanie większy kapitał inwestowany w usługach, ale także w przemyśle, z uwagi na usytuowanie na tych obszarach w większości działalności bardziej złożonej, o wyższej wartości dodanej i większym udziale kadr wysoko kwalifikowanych. Niemniej jednak akumulacja kapitału fizycznego oraz efekty zewnętrzne wynikające z rozwoju infrastruktury publicznej zwiększają konkurencyjność

najslabszych regionów. Struktura tematyczna wsparcia unijnego oraz mechanizm alokacji sprzyjają zwiększeniu się poziomu inwestycji, szczególnie w regionach najslabiej rozwiniętych, w tym w 5 województwach Polski Wschodniej.

Oba modele wskazują na największe oddziaływanie polityki spójności na nakłady inwestycyjne w województwach: warmińsko-mazurskim, podkarpackim, świętokrzyskim i lubelskim. Najmniejszy wpływ notowany będzie w wielkopolskim, małopolskim, a także mazowieckim i dolnośląskim.

Analiza szacunków dotyczących wpływu funduszy europejskich na rozwój aktywności inwestycyjnej wskazuje na duże znaczenie polityki spójności w tym obszarze w województwie lubelskim. Jednocześnie prognozy i ocena oddziaływania środków unijnych w obu modelach znacznie się różnią. Model Hermin szacuje, iż dzięki polityce spójności nakłady inwestycyjne w województwie będą wyższe o prawie 23% od tych, które uzyskano by wobec braku środków unijnych. Model ten przewiduje również, że w okresie od 2012 do 2015 r. nakłady na środki trwałe będą stopniowo malały. Tymczasem drugi z omawianych modeli ocenia wpływ funduszy europejskich na konwergencję na ponad 45% w stosunku do scenariusza bez tych funduszy. Prognoza na lata 2012-2015 pokazuje również, że nakłady na środki trwałe będą zdecydowanie rosnąć, a ich spadek nastąpi dopiero po 2015 roku.

Mapa 6. Wpływ środków z funduszy europejskich na nakłady brutto na środki trwałe (odchylenia od scenariusza bez środków UE w %)

Źródło: Wpływ polityki spójności na rozwój społeczno-gospodarczy Polski, MRR, Warszawa 2013 r.

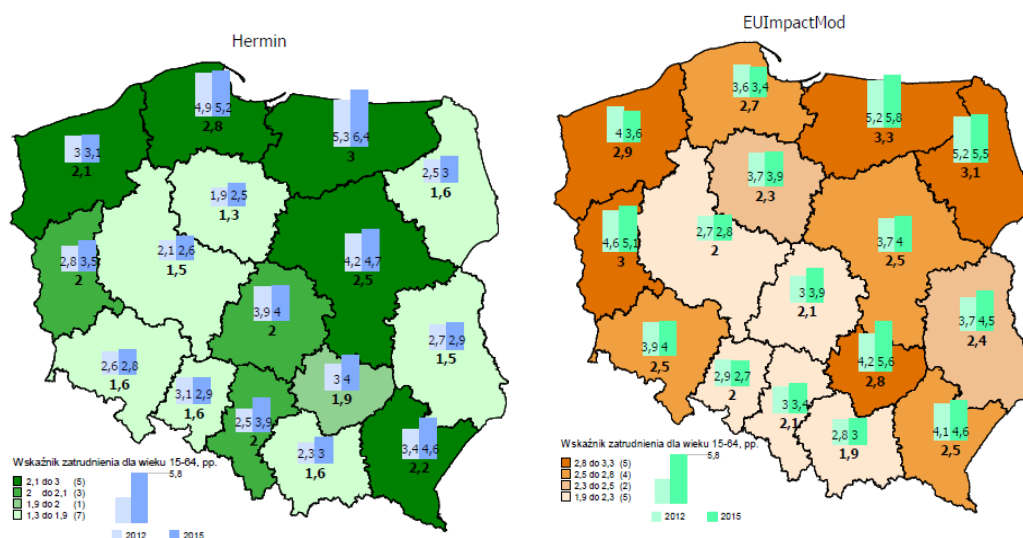
Rynek pracy

Wyniki symulacji dotyczące wskaźnika zatrudnienia wskazują, że wydatkowanie środków unijnych w latach 2004-2015 oddziałuje pozytywnie na wzrost zatrudnienia we wszystkich polskich regionach.

W kolejnych latach w regionach będą zachodziły powolne, jednak pozytywne, zmiany na rynku pracy. Wskaźnik zatrudnienia będzie stopniowo rosnąć, a stopa bezrobocia zmniejszać się, jednak zmiany te będą, podobnie jak PKB, zróżnicowane terytorialnie. Wykorzystanie funduszy unijnych wpłynie na wzrost wskaźnika zatrudnienia i obniżenie stopy bezrobocia w przypadku wszystkich regionów.

Wszystkie modele wskazują na **największe oddziaływanie na wskaźnik zatrudnienia średnio w okresie 2004-2015 w województwach: warmińsko-mazurskim, zachodniopomorskim, podkarpackim i lubuskim**, jednak szacowana skala wpływu jest różna. Najniższy wpływ notowany jest w wielkopolskim, małopolskim i opolskim. Średni wpływ środków z funduszy europejskich na wskaźnik zatrudnienia w województwie lubelskim w latach 2004-2015 szacowany jest na jeden z niższych w kraju i wynosi odpowiednio, według Modelu Hermin i EUImpactMod, 1,5 i 2,4 pp. W obu Modelach widać jednakże stały pozytywny wpływ środków unijnych na wzrost poziomu zatrudnienia, co byłoby trudniejsze do osiągnięcia bez udziału tych funduszy.

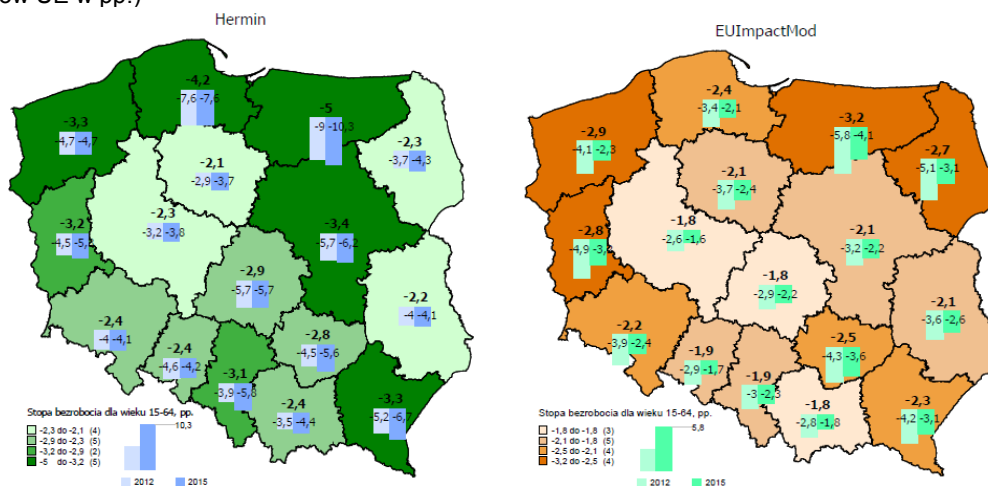
Mapa 7. Wpływ środków z funduszy europejskich na wskaźnik zatrudnienia (odchylenia od scenariusza bez środków UE w pp.)

Źródło: Wpływ polityki spójności na rozwój społeczno-gospodarczy Polski, MRR, Warszawa 2013 r.

Według obu modeli największy wpływ polityki spójności na wysokość stopy bezrobocia występuje w województwie warmińsko-mazurskim, gdzie średnio w okresie 2004-2015 jest ona niższa dzięki funduszom UE o od 3,2 pp. (EUImpactMod) do 5 pp. (Hermin). W przypadku województwa lubelskiego szacuje się, że dzięki funduszom europejskim stopa bezrobocia w latach 2004-2015 spadnie średnio o 2,2 pp.

Mapa 8. Wpływ środków z funduszy europejskich na stopę bezrobocia (odchylenia od scenariusza bez środków UE w pp.) *

* ujemna wartość oznacza efekt pozytywny - zmniejszenie stopy bezrobocia.

Źródło: Wpływ polityki spójności na rozwój społeczno-gospodarczy Polski, MRR, Warszawa 2013 r.

Reasumując najważniejsze wnioski z badania, polityka spójności stanowi istotny bodziec rozwojowy w naszym kraju i jednocześnie sprzyja realizacji najważniejszych celów tej polityki, jakimi są: wzrost konkurencyjności, zmniejszenie dystansu dzielącego obszary objęte wsparciem od średniego poziomu rozwoju obserwowanego w Unii Europejskiej oraz wzrost zatrudnienia. Najważniejszym czynnikiem mającym wpływ na dynamikę zmian prorozwojowych wskaźników gospodarczych w województwie lubelskim ma struktura gospodarki i rolniczy charakter regionu.

V. Wybrane projekty realizowane na terenie województwa lubelskiego

Wybrane przykłady projektów realizowanych / zrealizowanych na terenie województwa lubelskiego w ramach poszczególnych programów operacyjnych perspektywy finansowej 2007 – 2013 przedstawia poniższa Tabela 19.

Tabela 19. Ważniejsze (wybrane) projekty realizowane na terenie Województwa Lubelskiego

Nazwa projektu	Wartość ogółem (mln PLN)	Informacja o projekcie
RPO WL		
Rozbudowa Regionalnego Portu Lotniczego: Port Lotniczy Lublin S.A. (Świdnik)	ok. 476,0	Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej i dostępności komunikacyjnej Lubelszczyzny; Włączenie regionu do krajowej i międzynarodowej sieci komunikacji lotniczej; Rozbudowa układu komunikacyjnego wraz z parkingami o 1200 miejsc; Do roku 2016 liczba rocznie odprawianych pasażerów wyniesie ok. 1 mln osób
		
Budowa Centrum Spotkania Kultur w Lublinie	ok. 164,9	Jeden z największych tego typu obiektów kulturalnych w Polsce; Realizacja inwestycji podkreśli metropolitarny charakter miasta; Realizacja koncepcji spotkania kultur na poziomie międzyregionalnym i międzynarodowym
		

<p>Modernizacja i rozbudowa infrastruktury Miejskiej Biblioteki Publicznej w Białej Podlaskiej: remont i modernizacja Biblioteki Głównej; utworzenie Multimedialnej Biblioteki dla Dzieci i Młodzieży wraz z MultiCentrum</p>	<p>Ok. 10,2</p>	<p>Modernizacja MBP poprzez remont oficyny północno-wschodniej, w której mieści się Biblioteka Główna oraz części oficyny zachodniej, w której utworzona zostanie nowoczesna Multimedialna Biblioteka dla Dzieci i Młodzieży oraz MultiCentrum.</p>
		
<p>Powiatowy kompleks sportowo-rekreacyjny w Radzynie Podlaskim. Etap II – KRYTA PŁYWALNIA</p>	<p>Ok. 12,2</p>	<p>Inwestycja została zrealizowana w systemie „zaprojektuj i wybuduj” i obejmowała wykonanie krytej pływalni w Radzynie Podlaskim bezpośrednio przylegającej do istniejącej hali widowiskowo-sportowej, wyposażenia, wydzielonego terenu zielonego, placu przed wejściem głównym, podjazdu gospodarczego, dróg, chodników, parkingów, oświetlenia zewnętrznego oraz zieleni. W zakres pływalni krytej między innymi wchodzi: basen pływacki, basen szkoleniowo-rekreacyjny, zjeżdżalnia rurowa ślimakowa, sauna sucha. Budynek jest przystosowany dla osób niepełnosprawnych.</p>
 		
<p>Modernizacja linii kolejowej nr 63 Dorohusk – Zawadówka Naftobaza (SZ) na odcinku granica państwa Dorohusk – Wólka Okopska w km 0,100 – 4,000</p>	<p>Ok. 26,8</p>	<p>Celem projektu jest modernizacja infrastruktury kolejowej linii szerokotorowej wraz z modernizacją stacji granicznej Dorohusk służącej przeładunkom towarów. Odtworzenie parametrów techniczno – eksploatacyjnych linii ma na celu wzrost jakości transportu kolejowego oraz będzie sprzyjać pobudzeniu przedsiębiorczości i ożywieniu współpracy gospodarczej z Ukrainą.</p>
		

<p>Wdrożenie nowego produktu turystycznego w postaci krytego basenu rekreacyjnego przez Hotel Artis</p>	<p>Ok. 3,2</p>	<p>Projekt polegał na budowie krytego basenu rekreacyjnego składający się z hali basenowej wraz zapleczem szatniowo-technicznym oraz urządzeniami do filtracji i uzdatniania wody.</p>
		
<p>Przebudowa stadionu Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Puławach wraz z obiektami towarzyszącymi.</p>	<p>Ok. 49,0</p>	<p>Przedmiotem projektu jest budowa i przebudowa obiektów sportowych zlokalizowanych w ogólnodostępnym kompleksie sportowym przy ulicy Hauke Bossaka w Puławach.</p>
		
<p>Remont konserwatorski i rekonstrukcja historycznej bryły Katedry w Zamościu wraz z zagospodarowaniem terenu w jej otoczeniu</p>	<p>Ok. 11,3</p>	<p>Beneficjent: Parafia Katedralna pw. Zmartwychwstania Pańskiego i św. Tomasza Apostoła. Prowadzone prace obejmują: rekonstrukcję wysokiego dachu, krytego dachówką nad nawą główną wraz z sygnaturką, remont dachów nad nawami bocznymi i kaplicami, rekonstrukcję wschodniego szczytu kościoła, remont z elementami rekonstrukcji elewacji wraz z konserwacją i wyeksponowaniem detali kamiennych na elewacjach, wymianę okien, wykonanie wzmocnień i napraw ścian kościoła, zagospodarowanie terenu obejmujące zmianę ukształtowania przez częściowe obniżenie terenu (w celu wyeksponowania historycznego cokołu Katedry i portalu Infułatki), przebudowę kanalizacji deszczowej, przebudowę wejść na teren cmentarza przykościelnego, naprawę parkanu, wykonanie systemu sygnalizacji pożaru i włamania.</p>
		

POIG		
<p>ECOTECH-COMPLEX – Człowiek, Środowisko, Produkcja - UMCS</p>	<p>ok. 143,7</p>	<p>Projekt realizuje cele „Strategii rozwoju nauki w Polsce do 2015 roku” w zakresie wzrostu międzynarodowej konkurencyjności polskiej nauki. Inwestycja służyć będzie realizacji badań naukowych i prac rozwojowych zgodnych z obszarem tematycznym „Bio” PO IG (biotechnologia i bioinżynieria, techniki medyczne)</p>
		
<p>Wykorzystanie walorów rzeki Wisły w celu budowy wspólnego produktu turystycznego przez Kazimierz Dolny, Puławy i Janowiec</p>	<p>Ok. 52,8</p>	<p>Przedmiotem planowanego projektu jest: przebudowa portu rzeczno-jezickiego w Puławach oraz budowa bulwaru nadwiślańskiego, rozbudowa infrastruktury turystycznej związanej z rzeką Wisłą w Kazimierzu Dolnym, budowa przystani żeglugaowej na rzece Wiśle w miejscowości Janowiec.</p>
		
<p>Wzmocnienie przewag konkurencyjnych Nałęczów Zdrój sp. z o.o. z wykorzystaniem wzornictwa przemysłowego i innowacyjnych technologii</p>	<p>Ok. 40,0</p>	<p>Przedmiotem projektu jest wzmocnienie konkurencyjności zakładu poprzez zastosowanie nowoczesnych technologii i linii butelkujących. Ma to na celu zmniejszenie zużycia energii i wykorzystania mediów, co korzystnie wpłynie na jakość wytwarzanych produktów oraz ochronę środowiska. Wykorzystanie nowoczesnych linii butelkujących pozwoli na obniżenie wagi opakowań (zarówno butelek jak i zakrętek), co jest bardzo istotne zwłaszcza z punktu widzenia gospodarki odpadami.</p>
		

POIŚ

<p>Rozbudowa i modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków w Lublinie</p>	<p>ok. 337,2</p>	<p>Przedmiotem projektu jest kompleksowa rozbudowa i modernizacja systemu zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków na terenie miasta Lublin, zlokalizowanego na terenie Aglomeracji Lublin.</p>
		
<p>Renowacja Teatru Starego w Lublinie</p>	<p>ok. 25,0</p>	<p>Przedsięwzięcie polega na renowacji budynku Teatru Starego, jednego z pierwszych teatrów miejskich na ziemiach polskich. Budynek wpisany jest do rejestru zabytków, jak również znajduje się na obszarze lubelskiego Starego Miasta, uznanym za Pomnik Historii Prezydenta RP.</p>
		
<p>Budowa drogi ekspresowej S-17, odcinek Kurów – Lublin - Piaski</p>	<p>Ok. 3 343,7</p>	<p>Budowa drogi ekspresowej S17, odcinek Kurów - Lublin – Piaski ; Jest to największa inwestycja realizowana na terenie podregionu puławskiego. Ma ona połączyć Warszawę z Lubelszczyzną, a dalej ze Lwowem. Planowane zakończenie inwestycji to koniec 2013 roku.</p>
		
<p>Budowa instalacji odsiarczania spalin metodą mokrą amoniakalną w Zakładach Azotowych Puławy S.A.</p>	<p>Ok. 224,0</p>	<p>Budowa instalacji odsiarczania spalin metodą mokrą amoniakalną w Zakładach Azotowych Puławy S.A. Jeden z wielu projektów zrealizowanych przez Zakłady Azotowe „PUŁAWY” S.A. przy współdziałaniu dotacji z UE służący ochronie środowiska, a w szczególności powietrza atmosferycznego.</p>
		

Budowa silosów klinkieru w celu realizacji programu dostosowawczego Pozwolenia Zintegrowanego Cementowni Chełm	Ok. 76,1	Magazyn klinkieru będzie mógł pomieścić do 250 tys. ton materiału. Nowy silos będzie hermetyczny i wyeliminuje problem pylenia od składowania i transportu klinkieru, który występuje od czasu wybudowania w 2000 roku nowoczesnego pieca klinkierowego o wydajności 5000 t/dobę. W Polsce będzie to pierwsza budowla tego typu o tak dużej pojemności.
		
Utworzenie Muzeum Fortyfikacji i Broni w obrębie Bastionu III i Arsenału w Zamościu	Ok.27,6	Przedmiotem projektu jest utworzenie zespołu pod nazwą „Muzeum Fortyfikacji i Broni” obejmującego teren w rejonie XVII-wiecznego Bastionu III oraz obiekty zabytkowe tj. Arsenal i Prochownię.
		
PORPW		
Budowa Teoretycznych Zakładów Naukowych III Uniwersytetu Medycznego w Lublinie	ok. 53,9	Przedmiotem projektu jest budowa budynku oraz wyposażenie Wydziału Farmaceutycznego UM w Lublinie oraz zakup wyposażenia technologicznego – specjalistycznego dla Wydziału Pielęgniarstwa.
		
Budowa Centrum Innowacyjno-Wdrożeniowego Nowych Technik i Technologii w Inżynierii Rolniczej	ok. 85,5	Przedmiotem projektu jest budowa Centrum Innowacyjno - Wdrożeniowego Nowych Technik i Technologii w Inżynierii Rolniczej, w tym budowa audytoriów, pomieszczeń seminaryjnych, laboratoriów, warsztatów naukowych, pracowni projektowych, pomieszczeń technicznych, parkingów.
		

<p>Centrum Studiów Inżynierskich Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie</p>	<p>Ok. 40,3</p>	<p>„Centrum Studiów Inżynierskich Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie” zakłada budowę oraz wyposażenie kompleksu obiektów zlokalizowanych w miejscowości Deputycze Królewskie; gmina Chełm, w skład którego będą wchodziły: Laboratorium lotnicze ; Laboratorium mechaniki i budowy maszyn.</p>
		
<p>Utworzenie Puławskiego Parku Naukowo-Technologicznego i przygotowanie terenów inwestycyjnych</p>	<p>Ok. 77,2</p>	<p>Utworzenie PPNT - powstanie i udostępnienie nowoczesnej bazy lokalowej, niezbędnej dla podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej opartej na nowoczesnych technologiach. Jest to zatem miejsce praktycznej współpracy instytucji naukowo-badawczych, uczelni wyższych oraz firm w zakresie prowadzenia badań nad nowoczesnymi technologiami i produktami rynkowymi i ich transferu do procesów produkcyjnych.</p>
		
<p>Budowa mostu na Wiśle w mieście Kamień wraz z budową dróg dojazdowych</p>	<p>Ok. 215,1</p>	<p>Realizacja projektu ułatwi dostęp do głównych międzynarodowych korytarzy transportowych Transeuropejskiej Sieci Transportowej TEN-T poprzez stworzenie ciągłości drogi wojewódzkiej nr 74 przebiegającej przez województwo mazowieckie i województwo lubelskie.</p>
		
<p>Budowa obwodnicy m. Hrubieszowa w ciągu DK nr 74 Janów Lubelski - granica państwa</p>	<p>Ok. 179,0</p>	<p>Przedmiotem projektu jest budowa obwodnicy m. Hrubieszowa w ciągu drogi krajowej nr 74. Docelowo droga nr 74 połączy przejście graniczne w Zosinie z drogami szybkiego ruchu, tj. drogą S17, S19 i A-1. Obwodnica pozwoli wyeliminować wąskie gardła w ciągu DK nr 74 oraz skrócić czas przejazdu do przejścia granicznego w Zosinie.</p>
		

Źródło: Oprac. własne DPR

VI. Podsumowanie

1. Województwo lubelskie należy do regionów, w których struktura dofinansowania charakteryzuje się relatywnie dużym udziałem Regionalnych Programów Operacyjnych. Większy udział Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w strukturze dofinansowania posiadają z kolei województwa, w których realizowane są duże projekty infrastrukturalne (głównie drogowe i z zakresu środowiska naturalnego).
2. **W ujęciu liczbowym**, w województwie dominują projekty małe, finansowane głównie z 2 programów, tj. PROW (16 933 projektów) i POKL (3 206 projektów). Łącznie stanowi to ok. 85% wszystkich projektów realizowanych w województwie lubelskim na koniec grudnia 2013 roku. Natomiast ich udział w strukturze finansowej stanowi ok. 21%. W strukturze wydatkowania środków unijnych na koniec czerwca 2013 roku również dominowały projekty małe realizowane w ramach PROW (16 317 projektów) i POKL (3 042 projektów) i stanowiły ok. 87% projektów realizowanych w województwie lubelskim. Ich udział w strukturze finansowej stanowił ok. 20%.
3. **Wartość** projektów ogółem **na koniec grudnia 2013 roku** realizowanych na terenie województwa lubelskiego w ramach wszystkich Programów Operacyjnych wyniosła prawie **26,5 mld PLN** z czego dofinansowanie UE ok. 16,8 mld PLN. W porównaniu z czerwcem 2013 roku nastąpił wzrost wydatkowania środków unijnych o ponad 1,3 mld PLN a wartość dofinansowania zwiększyła się o prawie 0,6 mld PLN.
4. Wykonana analiza jakościowa wybranych segmentów gospodarki wskazuje na pojawiające się **efekty rzeczowe i społeczne** wynikające z wdrażanych projektów. Analiza została przeprowadzona w oparciu o wskaźniki dotyczące m.in. utworzenia nowych miejsc pracy, powstania nowych przedsiębiorstw i form innowacyjności produkcyjnej oraz zwiększenia spójności i bezpieczeństwa komunikacyjnego.⁵⁴
 - W wyniku wdrażania RPO WL wspartych zostało 278 nowopowstałych przedsiębiorstw. Nowe i innowacyjne produkty wprowadziło 405 firm, natomiast projekty z zakresu bezpośredniego wsparcia inwestycyjnego dla MŚP realizowane są w 291 przedsiębiorstwach. Według zrealizowanych projektów o dofinansowanie utworzono 2 746 miejsc pracy. Zrekonstruowano i wybudowano prawie 530 km dróg.
 - W wyniku wdrażania POKL prawie 326 tys. osób (w tym osoby niepełnosprawne, bezrobotne, pracownicy firm i instytucji, osoby zamieszkałe na terenach wiejskich) wzięło udział w projektach, 11 119 osób rozpoczynających działalność gospodarczą otrzymało dotacje na otwarcie firmy, 13 296 przedsiębiorstw, w tym 11 005 mikroprzedsiębiorstw przystąpiło do udziału w projektach, 698 szkół zrealizowało projekty rozwojowe.
5. Przedmiotem analizy jakościowej poziomu rozwoju **obszarów wiejskich** były wskaźniki dotyczące sfery gospodarczej, społecznej oraz poziomu rozwoju

⁵⁴ Dane opracowane na podstawie materiału z DEFS UMWL, DRPO UMWL, DKPE UMWL oraz LAW.P.

infrastruktury. Przedstawione w Raporcie efekty rzeczowe realizowanych operacji dotyczą infrastruktury publicznej; zaspokajania potrzeb społecznych w zakresie turystyki, sportu i rekreacji; zachowania dziedzictwa kulturowego; energii; tworzenia nowych miejsc pracy; rolnictwa oraz leśnictwa.

- W wyniku wdrażania PROW - działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” na Lubelszczyźnie, wg stanu na koniec 2013 r., ze wsparcia skorzystało 167 nowopowstałych oraz 579 rozwijających się przedsiębiorstw, co stanowi odpowiednio 54% i 65% wartości docelowej. Dzięki temu powstało ponad 1400 etatów. Szacuje się, że w ramach perspektywy 2007-2013 powstanie ich ponad 2300.
- W ramach działań wdrażanych przez DKPE UMWL od uruchomienia PROW podpisano łącznie 3 364 umowy o dofinansowanie na kwotę wsparcia 1 228,6 mln PLN, z czego dofinansowanie z UE wyniosło ok. 837 mln PLN.

VII. Podregiony

1. Wdrażanie Programów wg podregionów (NUTS 3)

Poszczególne państwa unii Europejskiej posiadają zróżnicowane systemy podziału administracyjnego swojego terytorium. W celu rozwiązania problemu porównywalności procesów rozwojowych i gospodarczych na tle różnorodności podziałów administracyjnych oraz stworzenia wspólnej klasyfikacji jednostek terytorialnych w Unii Europejskiej została opracowana tzw. Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS, NTS). Jest ona podstawą prowadzenia statystyk regionalnych krajów UE, gdyż ułatwia proces zbierania, harmonizacji i udostępniania danych. Klasyfikacja NUTS służy również kształtowaniu regionalnych polityk krajów Unii i jest niezbędna do przeprowadzania analiz stopnia rozwoju społeczno – gospodarczego regionów. Dzięki tym analizom możliwa jest ocena zróżnicowań regionalnych w UE i opracowywanie programów rozwoju regionalnego, nakierowanych m.in. na pomoc w rozwiązywaniu określonych problemów.

Poszczególne poziomy NUTS są wyznaczone na podstawie liczby ludności dla wydzielonego administracyjnie obszaru terytorialnego według poniższych limitów:

Tabela 20. Poziomy NUTS

Poziom	Dolna granica	Górna granica
NUTS 1	3 miliony	7 milionów
NUTS 2	800 000	3 miliony
NUTS 3	150 000	800 000

Na terenie Polski zgodnie z podziałem wg Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS) funkcjonuje 2 945 jednostek na pięciu poziomach:

- Poziom regionalny obejmuje 88 jednostek, w tym:
 - 6 regionów (NUTS 1), gdzie region oznacza grupę województw,
 - 16 województw (NUTS 2),
 - 66 podregionów (NUTS 3), na które składają się grupy powiatów
- Poziom lokalny obejmuje 2 857 jednostek, w tym:
 - 379 powiatów i miast na prawach powiatu (NUTS 4),
 - 2 478 gmin (NUTS 5)⁵⁵

⁵⁵ B. Kawalko „Region Puławski w Europejskiej Sieci NUTS” – Ziemia Jastkowska nr 4, 12/2009, Jastków, s.30

Mapa 9. Podział Województwa Lubelskiego na podregiony (NUTS 3).

Źródło: Lubelski Barometr Gospodarczy - Raporty Nr 10/2011, WSZiA w Zamościu, Zamość 2011

Zasadniczy podział przebiega pomiędzy podregionem lubelskim a pozostałymi podregionami. Podregion lubelski to załączek przyszłej metropolii lubelskiej. Jest to obszar najsilniej zurbanizowany, ponad dwukrotnie gęściej zaludniony niż pozostałe podregiony, z nieco mniejszym udziałem ludzi starszych, o dwukrotnie większej liczbie spółek prawa handlowego na 1000 mieszkańców w porównaniu z pozostałymi regionami i o znacznie mniejszej niż w pozostałych podregionach stopie bezrobocia.

W pozostałych podregionach dominuje ludność wiejska (jej udział w ogólnej liczbie mieszkańców przekracza 60%). Są to obszary słabo zaludnione. W podregionie białskim gęstość zaludnienia jest ponad trzykrotnie mniejsza niż w podregionie lubelskim. W podregionie białskim występuje też najwyższa stopa bezrobocia. Z kolei najmniej spółek prawa handlowego na 1000 mieszkańców występuje w podregionie puławskim. Powyższe różnice struktur społeczno – gospodarczych podregionów przekładają się na różnice w aktywności gospodarczej mierzonej wartością produktu krajowego brutto.

Do 2007 roku tempo zmian PKB w poszczególnych podregionach województwa lubelskiego było bardzo zbliżone, z biegiem czasu następowało zmniejszenie przewagi pomiędzy najlepszym podregionem lubelskim a pozostałymi podregionami. W 2009 roku stosunkowo wysokie tempo wzrostu utrzymał tylko podregion lubelski – w pozostałych podregionach nastąpił spadek PKB w cenach stałych, co zdecydowało o spadku PKB w całym województwie.⁵⁶

⁵⁶ Lubelski Barometr Gospodarczy - Raporty Nr 10/2011, Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Zamościu, Zamość 2011, s.41-43.

2. Podregion bialski

Podregion bialski znajduje się w północno-wschodniej części województwa lubelskiego, zajmuje obszar o powierzchni 5 977 km² i jest drugim pod względem powierzchni podregionem w województwie lubelskim. Obejmuje jedno miasto na prawach powiatu (Miasto Biała Podlaska) i cztery powiaty ziemskie: bialski, parczewski, radzyński, włodawski. Obszar ten zamieszkuje ponad 309,5 tys. mieszkańców.

Mapa 10. Podregion bialski.

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL

Wschodnia granica podregionu stanowi jednocześnie granicę pomiędzy Polską a Białorusią. Położony w Dolinie Bugu i Krzny równinny obszar zachował swój pierwotny charakter, będąc miejscem jednym z mniej odkrytych dla masowej turystyki w Polsce. Stanowiące południową część podregionu Polesie Zachodnie jest rajem dla obserwatorów przyrody i turystów. To kraina bagien, torfowisk i moczarów, zamieszkała przez ponad 150 gatunków ptaków. Dzięki licznym czystym i urokliwym jeziorom, to idealne miejsce dla wszystkich miłośników spływów kajakowych oraz wędrówek szlakami turystycznymi.

Tworzące część północną podregionu Południowe Podlasie to kraina, gdzie można dostrzec ślady wieloreligijnej i wielonarodowej historii tych ziem. Turyści mogą zwiedzać katolickie i unickie sanktuaria, prawosławne cerkwie, żydowskie kirkuty oraz tatarskie mizary, poznając w ten sposób dziedzictwo przeszłości.⁵⁷

⁵⁷ Informator turystyczny „Na szlaku projektów RPO WL”, Lublin 2012, s.4

2.1 Liczba oraz wartość projektów w Podregionie Białskim

Udział finansowy wszystkich programów w podregionie białskim w skali całego województwa lubelskiego kształtuje się na poziomie 11% (wartość ogółem – 2 925,8 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 1 893,2 mln PLN), z kolei w aspekcie ilościowym wynosi on 22% wszystkich projektów (5178 projekty).

W ujęciu wartościowym w podregionie białskim największy udział, wśród wszystkich analizowanych programów przypada na Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego, który stanowi ponad 37% (wartość ogółem – 1 095,3 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 659,1 mln PLN). Znaczny jest też udział środków pozyskanych z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, którego udział w ogólnej wartości programów wynosi 25% (wartość ogółem – 721,7 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 527,8 mln PLN).

W ujęciu ilościowym najwięcej projektów realizowanych jest w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich i wynosi 78% (4062 projektów) w udziale ogólnej liczby projektów przypadających na wszystkie analizowane programy w podregionie.

Tabela 21. Liczba i wartość projektów realizowanych w podregionie białskim

Nazwa Programu	Liczba projektów	Wartość ogółem (mln PLN)	Wartość dofinansowania z UE (mln PLN)
POIG	60	160,9	88,9
POiS	17	485,4	233,5
PORPW	7	113,5	93,6
POKL	608	246,7	209,1
RPO WL	398	1 095,2	659,1
PROW	4062	729,6	527,8
PL-BY-UA	3	21,5	19,3
EOG / NMF	5	66,0	52,6
Szwajcarsko - Polski	3	b.d.	5,3
PO RYBY	15	7,0	4,0
Ogółem	5178	2 925,8	1 893,2

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL na podstawie danych wygenerowanych z KSI SIMIK oraz instytucji wdrażających poszczególne PO wg stanu na dzień 31.12.2013 r.

2.2 Efekty wdrażania wg Programów

a) Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka⁵⁸

W realizacji Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka udział podregionu bialskiego w ujęciu finansowym wynosi ok. 8% ogólnej wartości projektów w województwie lubelskim (wartość ogółem –160,9 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 88,9 mln PLN). Odpowiednio w ujęciu ilościowym wynosi 13% (60 projektów).

Pod względem wartości środków największy udział uzyskały powiat parczewski, oraz powiat bialski Ich łączny udział w ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie wynosi prawie 72, % (wartość ogółem – 116,6 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 62,7 mln PLN). W powiatach parczewskim i radzyńskim przypada największe dofinansowanie w przeliczeniu na mieszkańca. Natomiast najbardziej aktywnym powiatem biorąc pod uwagę aspekt ilościowy jest powiat bialski, z 38% udziałem w skali całego podregionu (23 projekty).

b) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko⁵⁹

We wdrażaniu Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko udział podregionu bialskiego w ujęciu finansowym wynosi ok. 7% ogólnej wartości projektów w województwie lubelskim (wartość ogółem – 485,4 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 233,5 mln PLN), natomiast w ujęciu ilościowym jest to poziom 19% (17 projektów).

Wartościowo, największym uznaniem cieszył się powiat bialski oraz powiat radzyński. Ich łączny udział w ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie wynosi ponad 66% (wartość ogółem – 327,1 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 157,6 mln PLN). W powiecie bialskim oraz w powiecie radzyńskim przypada największe dofinansowanie w przeliczeniu na mieszkańca. Natomiast najbardziej aktywnym powiatem biorąc pod uwagę aspekt ilościowy jest powiat bialski i włodawski, z 65% udziałem w skali całego podregionu (11 projektów).

c) Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej⁶⁰

W realizacji Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej udział podregionu bialskiego w ujęciu wartościowym wynosi ok. 3% ogólnej wartości projektów w województwie lubelskim (wartość ogółem – 113,5 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 93,6 mln PLN), z kolei w ujęciu ilościowym jest to poziom 11% (7 projektów).

⁵⁸ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania POIG w powiatach zawiera Tabela 7 na str. 23

⁵⁹ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania POIiS w powiatach zawiera Tabela 6 na str. 21

⁶⁰ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania PORPW w powiatach zawiera Tabela 8 na str. 25

Pod względem wartości najwięcej środków uzyskało miasto Biała Podlaska. Jego udział w ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie wynosi ponad 68% (wartość ogółem – 77,4 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 62,9 mln PLN). W mieście Biała Podlaska przypada największe dofinansowanie w przeliczeniu na mieszkańca. Natomiast najbardziej aktywnym powiatem biorąc pod uwagę aspekt ilościowy jest Miasto Biała Podlaska i powiat bialski, z 86% udziałem w skali całego podregionu (6 projektów).

d) Program Operacyjny Kapitał Ludzki⁶¹

Udział podregionu bialskiego we wdrażającym się Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki w ujęciu finansowym wynosi ok. 10% ogólnej wartości projektów w województwie lubelskim (wartość ogółem – 246,7 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 209,1 mln PLN), zaś w ujęciu ilościowym jest to poziom 19% (608 projektów).

Wartościowo, największą popularnością cieszył się powiat bialski oraz powiat włodawski. Ich łączny udział w ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie wynosi prawie 53% (wartość ogółem – 131,2 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 111,3 mln PLN). W powiecie włodawskim oraz powiecie parczewskim przypada największe dofinansowanie w przeliczeniu na mieszkańca. Natomiast najbardziej aktywnym powiatem biorąc pod uwagę aspekt ilościowy jest powiat bialski, z 33% udziałem w skali całego podregionu (204 projektów).

e) Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego⁶²

Udział podregionu bialskiego w ujęciu wartościowym wynosi ok. 14% ogólnej wartości projektów w województwie lubelskim (wartość ogółem – 1 095,2 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 659,1 mln PLN). Odpowiednio w ujęciu ilościowym jest to poziom 14% (398 projektów).

Wartościowo, największy udział uzyskały powiat bialski oraz powiat włodawski. Ich łączny udział w ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie wynosi prawie 54% (wartość ogółem – 587,7 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 337 mln PLN). W powiecie włodawskim i mieście Biała Podlaska przypada największe dofinansowanie w przeliczeniu na mieszkańca. Natomiast najbardziej aktywnym powiatem biorąc pod uwagę aspekt ilościowy jest powiat bialski, z 39% udziałem w skali całego podregionu (154 projektów).

f) Program Rozwoju Obszarów Wiejskich⁶³

W realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich udział podregionu bialskiego w ujęciu finansowym wynosi ok. 24% ogólnej wartości projektów w województwie

⁶¹ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania POKL w powiatach zawiera Tabela 9 na str. 28

⁶² Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania RPO WL w powiatach zawiera Tabela 10 na str. 33

⁶³ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania PROW w powiatach zawiera Tabela 11 i 12 na str. 37 i 38

lubelskim (wartość ogółem – 729,6 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 527,8 mln PLN), natomiast w ujęciu ilościowym jest to poziom 24% (4 062 projektów).

Pod względem wartości środków największy udział uzyskały powiat biały i powiat parczewski. Ich łączny udział w ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie wynosi prawie 66% (wartość ogółem – 475,4 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 347,4 mln PLN). W powiecie parczewskim oraz powiecie włodawskim przypada największe dofinansowanie w przeliczeniu na mieszkańca. Natomiast najbardziej aktywnym powiatem biorąc pod uwagę aspekt ilościowy jest powiat biały, z 48% udziałem w skali całego podregionu (1 951 projektów).

g) Program Współpracy Transgranicznej Polska – Białoruś - Ukraina⁶⁴

We wdrażaniu Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Białoruś - Ukraina udział podregionu białego w ujęciu finansowym wynosi ok.11% ogólnej wartości projektów w województwie lubelskim (wartość ogółem – 21,5 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 19,3 mln PLN). Odpowiednio w ujęciu ilościowym jest to poziom 10% (3 projekty).

Wartościowo, najwyższa alokacja przypada na powiat włodawski. Jego udział w ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie wynosi prawie 94% (wartość ogółem – 20,2 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 18,2 mln PLN). W powiecie włodawskim przypada największe dofinansowanie w przeliczeniu na mieszkańca. Natomiast najbardziej aktywnym powiatem biorąc pod uwagę aspekt ilościowy jest powiat włodawski, z 67% udziałem w skali całego podregionu (2 projekty).

h) Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweski Mechanizm Finansowy⁶⁵

W realizacji Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego udział podregionu białego w ujęciu finansowym wynosi ok. 28% ogólnej wartości projektów w województwie lubelskim (wartość ogółem – 66 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 52,6 mln PLN), z kolei w ujęciu ilościowym jest to poziom 17% (5 projektów).

Pod względem wartości środków, największy udział uzyskało miasto Biła Podlaska i powiat włodawski. Ich łączny udział w ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie wynosi prawie 84% (wartość ogółem – 55,5 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 45,2. mln PLN). W mieście Biła Podlaska oraz powiecie włodawskim przypada największe dofinansowanie w przeliczeniu na mieszkańca. Natomiast najbardziej aktywnym powiatem biorąc pod uwagę aspekt ilościowy jest miasto Biła Podlaska, z 60% udziałem w skali całego podregionu (3 projekty).

⁶⁴ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania PL-BY-UA w powiatach zawiera Tabela 16 na str. 49

⁶⁵ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania EOG/NMF w powiatach zawiera Tabela 17 na str. 52

i) Szwajcarsko – Polski Program Współpracy⁶⁶

Udział podregionu bialskiego we wdrażającym się Szwajcarsko – Polskim Programie Współpracy w ujęciu wartościowym dofinansowania wynosi ok. 2% ogólnej wartości projektów w województwie lubelskim (wartość dofinansowania z UE – 5,3 mln PLN), zaś w ujęciu ilościowym jest to poziom 6% (3 projekty).

W mieście Biła Podlaska przypada największe dofinansowanie w przeliczeniu na mieszkańca.

j) Program Operacyjny Ryby⁶⁷

W realizacji Programu Operacyjnego Ryby udział podregionu bialskiego w ujęciu finansowym wynosi ok. 29% ogólnej wartości projektów w województwie lubelskim (wartość ogółem – 7 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 4 mln PLN), natomiast w ujęciu ilościowym jest to poziom 31% (15 projektów).

Wszystkie projekty w ramach PO Ryby w podregionie bialskim wdrażane były na terenie powiatu parczewskiego.

⁶⁶ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania Programu Szwajcarskiego w powiatach zawiera Tabela 18 na str. 53

⁶⁷ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania PO RYBY w powiatach zawiera Tabela 14 na str. 47

2.3 Liczba i wartość projektów realizowanych w ramach poszczególnych obszarów tematycznych w Podregionie Białskim

Analiza realizowanych projektów w podregionie białskim według kategorii tematycznych (bez PROW, Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy, Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA, EOG/NMF, Programu Operacyjnego Ryby) wartości całkowitej wskazuje na dominację projektów realizowanych w obszarze transportu, badań i rozwoju technologicznego a także ochrony środowiska. W dalszej kolejności plasują się rozwój zasobów ludzkich, inwestycje w infrastrukturę społeczną, społeczeństwo informacyjne, energię, turystykę, i kulturę.

Jednym z ważniejszych projektów realizowanych w regionie białskim jest modernizacja terminala w Małaszewiczach w gminie Terespol. Projekt pn. „BUDOWA TERMINALA EUROPORT w Małaszewiczach” realizowany jest przy wsparciu Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013. Celem projektu jest zwiększenie udziału transportu intermodalnego w ogólnych przewozach ładunków poprzez budowę terminala w Małaszewiczach Dużych gm. Terespol w powiecie białskim. W ramach realizacji projektu pn. „BUDOWA TERMINALA EUROPORT w Małaszewiczach” uwzględniono koszty infrastruktury wykorzystywanej wyłącznie na potrzeby transportu intermodalnego jak również zakup systemów informatycznych, maszyn i urządzeń niezbędnych do przeładunku kontenerów.

Kolejną interesującą, powstałą inwestycją dzięki pomocy unijnej jest Regionalny Ośrodek badań i rozwoju w Białej Podlaskiej. Realizacja projektu dotyczy budowy nowoczesnego obiektu posiadającego: laboratoria spełniające europejskie normy i certyfikaty, wyposażone w nowoczesną aparaturę badawczą i sprzęt laboratoryjny, Centrum Upowszechniania Wyników Badań i Obsługi Przedsiębiorców oraz Centrum Udostępniania Informacji Naukowej.

Wartościowym przykładem wykorzystania funduszy europejskich w regionie białskim jest Budowa Zakładu Zagospodarowania Odpadów dla regionu Biała Podlaska. Jest to pierwsza tego typu i jedna z największych inwestycji w regionie. Przedsięwzięcie realizowane jest przy współpracy Gminy Miejskiej Biała Podlaska oraz spółki Białskie Wodociągi i Kanalizacja „Wod-Kan” Sp. z o.o. W ramach przedsięwzięcia wdrażana jest technologia beztlenowej stabilizacji odpadów komunalnych przygotowanych w procesach mechanicznej segregacji i rozdrabniania Ponadto, na terenie Zakładu Zagospodarowania Odpadów będzie również przygotowywane paliwo alternatywne, demontowane odpady wielkogabarytowe oraz składowane odpady balastowe. Inwestycja jest również korzystna dla poprawy stanu środowiska naturalnego i jakości życia mieszkańców, dzięki pozyskiwaniu energii z odpadów a tym samym zmniejszeniu liczby dzikich wysypisk śmieci.

W innych wymienionych na początku obszarach tematycznych takich jak inwestycje w infrastrukturę społeczną, rozwój zasobów ludzkich, społeczeństwo informacyjne, turystyka, energia czy kultura również można odnaleźć dużo zrealizowanych projektów mających ogromny wpływ na poprawę życia mieszkańców i rozwoju gospodarczego regionu białskiego.

Tabela 22. Liczba i wartość projektów realizowanych w ramach poszczególnych obszarów tematycznych w podregionie białskim

Nazwa Programu	Liczba projektów	Wartość ogółem (mln PLN)	Wartość dofinansowania z UE (mln PLN)
Badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość			
POIG	16	84,8	43,0
PORPW	5	100,9	82,8
RPO WL	194	246,3	101,6
Ogółem	215	432,0	227,4
Społeczeństwo informacyjne			
POIG	32	76,1	45,9
RPO WL	14	61,6	50,7
Ogółem	46	137,7	96,6
Transport			
POiS	2	306,8	146,0
PORPW	1	12,7	10,8
RPO WL	31	211,1	138,8
Ogółem	34	530,6	295,6
Energia			
POiS	2	57,8	23,6
RPO WL	24	61,1	41,1
Ogółem	26	118,9	64,7
Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom			
POiS	6	107,2	46,8
RPO WL	26	165,2	110,7
Ogółem	32	272,4	157,5
Turystyka			
RPO WL	27	85,7	32,9
Ogółem	27	85,7	32,9

Kultura			
RPO WL	7	22,8	15,0
Ogółem	7	22,8	15,0
Rozwój Zasobów Ludzkich			
POKL	479	246,7	209,1
RPO WL	1	608,1	425,7
Ogółem	480	854,8	634,8
Inwestycje w infrastrukturę społeczną			
POiS	3	13,6	11,6
RPO WL	40	231,1	164,5
Ogółem	43	244,7	176,1

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL na podstawie danych wygenerowanych z KSI SIMIK, wg stanu na dzień 31.12.2013 r.

2.4 Ważniejsze (wybrane) projekty realizowane na terenie Podregionu Białskiego

Tabela 23. Ważniejsze (wybrane) projekty realizowane na terenie podregionu białskiego

Program Operacyjny	Nazwa projektu	Wartość ogółem (mln PLN)	Informacja o projekcie
PORPW	Centrum Badań nad Innowacjami w zakresie zdrowia, technologii informatycznych oraz źródeł energii odnawialnej - infrastruktura badawcza przy PSW im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej	Ok. 19,5	Celem głównym jest przyspieszenie tempa rozwoju gospodarczego, budowania konkurencyjności i znaczenia regionu poprzez zwiększenie potencjału badawczo - rozwojowego PSW
			
RPO WL	Campus Uczelni - hala sportowa z częścią dydaktyczną PSW im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej	Ok. 20,0	Celem głównym projektu jest zwiększenie wykorzystania potencjału oraz poprawa dostępu do bazy dydaktycznej PSW
			
POIiŚ	Budowa Zakładu Zagospodarowania Odpadów dla regionu Biała Podlaska	Ok. 95,4	Przedsięwzięcie realizowane jest przy współpracy Gminy Miejskiej Biała Podlaska oraz spółki Białskie Wodociągi i Kanalizacja „Wod-Kan” Sp. z o.o. W ramach przedsięwzięcia wdrażana jest technologia beztlenowej stabilizacji odpadów komunalnych przygotowanych w procesach mechanicznej segregacji i rozdrabniania.
			

RPO WL	Projekt pn. "Akademickie Centrum Edukacji Prozdrowotnej i Rehabilitacji w Białej Podlaskiej. Budowa Hali sportowo-widowiskowej	Ok 19,9	Przedmiotem inwestycji była budowa Akademickiego Centrum Edukacji Prozdrowotnej i Rehabilitacji przy ulicy Sitnickiej w Białej Podlaskiej. Projekt pn. "Akademickie Centrum Edukacji Prozdrowotnej i Rehabilitacji w Białej Podlaskiej
			
RPO WL	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury Miejskiej Biblioteki Publicznej w Białej Podlaskiej: remont i modernizacja Biblioteki Głównej; utworzenie Multimedialnej Biblioteki dla Dzieci i Młodzieży wraz z MultiCentrum	Ok 10,2	Projekt polegał na modernizacji Miejskiej Biblioteki Publicznej poprzez remont oficyny północno-wschodniej, w której mieści się Biblioteka Główna oraz części oficyny zachodniej, w której utworzona została nowoczesna Multimedialna Biblioteka dla Dzieci i Młodzieży wraz z MultiCentrum.
			
RPO WL	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury szkolnej i sportowej we Włodawie	Ok 18,0	Projekt obejmuje działania związane z budową krytej pływalni i remontem hali MOSiR oraz remontami: Szkoły Podstawowej nr 2, Szkoły Podstawowej nr 3 oraz Gimnazjum nr 1.
			

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL

2.5 Podsumowanie

1. Z analizy danych wynika, że głównym źródłem finansowania rozwoju podregionu są środki z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.
2. Całość pozyskanych kwot pozwoliła osiągnąć wartość wsparcia w przeliczeniu na 1 mieszkańca w wysokości ponad 6 966,65 tys. PLN. Największą część wartości dofinansowania na jednego mieszkańca stanowią środki z RPO WL (2 129,14 tys. PLN), a następnie z PROW (2 098,27 tys. PLN)
3. Największą ilość złożonych wniosków w podregionie białskim odnotowuje powiat bialski (2 343 projektów), oraz powiat parczewski. (1 035 projektów) Świadczy to o utrzymującym się zainteresowaniu funduszami wśród mieszkańców, firm i instytucji podregionu.

3. Podregion chełmsko - zamojski

Podregion chełmsko-zamojski zajmuje powierzchnię 5 633 km². Jest to drugi pod względem powierzchni podregionem w województwie lubelskim. W granicach tego podregionu znajdują się 2 miasta na prawach powiatu oraz 6 powiatów ziemskich; chełmski, krasnostawski, zamojski, hrubieszowski, tomaszowski, biłgorajski. Na danym obszarze można wyróżnić 77 gmin, w tym: 63 wiejskie, 7 miejskich oraz 7 miejsko-wiejskich, wskazuje to w sposób wyraźny na dominację terenów wiejskich w podregionie chełmsko-zamojskim. Według danych GUS prawie połowa osób pracujących w podregionie to osoby pracujące w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie.

Mapa 11. Podregion chełmsko – zamojski.

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL

Wschodnia granica podregionu stanowi jednocześnie granicę pomiędzy Polską a Ukrainą. Ogromny potencjał turystyczny tych terenów związany jest z różnorodnością krajobrazów, bogactwem przyrodniczym i historyczno – kulturalnym. Jednym z najchętniej odwiedzanych miejsc jest Roztocze – kraina malowniczych wąwozów, wzgórz i bujnych bukowo – jodłowych lasów. Sieć szlaków turystycznych i trasy spływów kajakowych po Wieprzu i Tanwi stwarzają wspaniałe warunki dla wszystkich turystów chcących aktywnie spędzić wolny czas. Atrakcją są również unikalne zabytki dawnej roztoczańskiej architektury.

Prawdziwą perłą na mapie podregionu jest Stare Miasto w Zamościu – jedyny na Lubelszczyźnie obiekt wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Częścią tego regionu są też piękne, malownicze wzgórza i ciekawe doliny Wyżyny Lubelskiej.⁶⁸

⁶⁸ Informator turystyczny „Na szlaku projektów RPO WL”, Lublin 2012, s.22

3.1 Liczba oraz wartość projektów w Podregionie Chełmsko - Zamojskim

Udział wartościowy wszystkich programów w podregionie chełmsko – zamojskim w skali całego województwa lubelskiego kształtuje się na poziomie blisko 18% (wartość ogółem – 4 503,9 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 2 965,5 mln PLN). Natomiast w aspekcie ilościowym wynosi on ok. 26 % wszystkich projektów (6 244 projektów).

W ujęciu wartościowym w podregionie chełmsko – zamojskim największy udział, wśród wszystkich analizowanych programów przypada na Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego, którego wartość kształtuje się na poziomie blisko 20% (wartość ogółem: RPO WL- 1 588 mln PLN, wartość dofinansowania z UE; RPO WL – 979 mln).

W ujęciu ilościowym najwięcej projektów realizowanych jest z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, ok. 72 % (4 505 projektów) udziału w ogólnej liczbie projektów przypadających na wszystkie analizowane programy w podregionie.

Tabela 24. Liczba i wartość projektów realizowanych w podregionie chełmsko – zamojskim

Nazwa Programu	Liczba projektów	Wartość ogółem (mln PLN)	Wartość dofinansowania z UE (mln PLN)
POIG	76	353,5	181,3
POIiS	36	508,2	237,3
PORPW	16	477,6	327
POKL	916	487,5	412
RPO WL	658	1588,3	978,6
PROW	4505	855,2	613,5
PL – BY – UA	13	91,9	82,4
EOG / NMF	15	141,7	114,2
Szwajcarsko – Polski	9	0	16,5
Ogółem	6244	4505	2965,5

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL na podstawie danych wygenerowanych z KSI SIMIK oraz instytucji wdrażających poszczególne PO wg stanu na dzień 31.12.2013 r.

3.2 Efekty wdrażania wg Programów

a) Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka⁶⁹

We wdrażaniu POIG udział podregionu chełmsko – zamojskiego w ujęciu wartościowym wynosi 17% (wartość ogółem 353,5 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 181,3 mln PLN) ogólnej wartości projektów w województwie lubelskim. Odpowiednio w ujęciu ilościowym jest to poziom 14% (76 projektów).

Wartościowo, największy udział przypada na powiat zamojski (wartość ogółem 193,40 mln zł, wartość dofinansowania 96,70 mln zł). Jego udział w ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie wynosi prawie 32%. Najbardziej aktywnymi powiatami biorąc pod uwagę aspekt ilościowy są powiat biłgorajski i chełmski z 21% udziałem każdego w skali całego podregionu (16 projektów).

b) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko⁷⁰

We wdrażaniu POIiŚ udział podregionu chełmsko – zamojskiego w ujęciu wartościowym wynosi ok. 8% (wartość ogółem – 508,2 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 237,3 mln PLN) ogólnej wartości projektów w województwie lubelskim. Odpowiednio w ujęciu ilościowym jest to poziom 33% (36 projektów).

Wartościowo, największy udział przypada na Miasto Chełm (wartość ogółem – 199,4 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 73,5 mln PLN). Jego udział w ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie wynosi 39%. Najbardziej aktywnymi powiatami biorąc pod uwagę aspekt ilościowy są powiat biłgorajski i chełmski z 17% udziałem każdego w skali całego podregionu (6 projektów).

c) Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej⁷¹

We wdrażaniu PORPW udział podregionu chełmsko – zamojskiego w ujęciu wartościowym wynosi 24% (wartość ogółem – 477,6 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 327 mln PLN) ogólnej wartości projektów w województwie lubelskim. Odpowiednio w ujęciu ilościowym jest to poziom ok. 61% (16 projektów).

Wartościowo, największy udział przypada na powiat hrubieszowski (wartość ogółem – 179 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 97 mln PLN). Jego udział w ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie wynosi 37%. Pod względem wartości dofinansowania największą wartość zanotował powiat biłgorajski z 32% udziałem (wartość dofinansowania z UE – 104,3 mln PLN). Powiat

⁶⁹ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania POIG w powiatach zawiera Tabela 7 na str. 23

⁷⁰ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania POIiS w powiatach zawiera Tabela 6 na str. 22

⁷¹ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania PORPW w powiatach zawiera Tabela 8 na str. 25

biłgorajski jest też najbardziej aktywnym powiatem biorąc pod uwagę aspekt ilościowy, z 32% udziałem w skali całego podregionu (5 projektów).

d) Program Operacyjny Kapitał Ludzki⁷²

We wdrażaniu POKL udział podregionu chełmsko – zamojskiego w ujęciu wartościowym wynosi ok. 32% (wartość ogółem – 487,5 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 412 mln PLN) ogólnej wartości projektów w województwie lubelskim. Odpowiednio w ujęciu ilościowym jest to poziom ok. 32% (916 projektów).

Wartościowo, największy udział przypada na powiat chełmski (wartość ogółem – 104,1 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 88,1 mln PLN) Jego udział w ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie wynosi 21%. Powiat chełmski jest też najbardziej aktywnym powiatem biorąc pod uwagę aspekt ilościowy z blisko 23% udziałem w skali całego podregionu (207 projektów).

e) Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego⁷³

We wdrażaniu RPO WL udział podregionu chełmsko-zamojskiego w ujęciu wartościowym wynosi 20% (wartość ogółem – 1 588,3 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 978,60 mln PLN) ogólnej wartości projektów w województwie lubelskim. Odpowiednio w ujęciu ilościowym jest to poziom 22% (658 projekty).

Wartościowo, największy udział przypada na powiat biłgorajski (wartość ogółem wynosi 350 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 236 mln PLN. Jego udział w ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie wynosi 22%. Natomiast najbardziej aktywnym powiatem biorąc pod uwagę aspekt ilościowy jest powiat tomaszowski, z 16,4% udziałem w skali całego podregionu (108 projektów).

f) Program Rozwoju Obszarów Wiejskich⁷⁴

We wdrażaniu PROW udział podregionu chełmsko-zamojskiego w ujęciu wartościowym wynosi 28% (wartość ogółem – 855,1 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 613,5 mln PLN) ogólnej wartości projektów w województwie lubelskim.

Wartościowo, największy udział przypada na powiat chełmski (wartość ogółem wynosi - 179,8 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 127,8 mln PLN). Jego udział w ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie wynosi 21%. Natomiast

⁷² Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania POKL w powiatach zawiera Tabela 9 na str. 28

⁷³ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania RPO WL w powiatach zawiera Tabela 10 na str. 33

⁷⁴ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania PROW w powiatach zawiera Tabela 11 i 12 na str. 37 i 38

najbardziej aktywnym powiatem biorąc pod uwagę aspekt ilościowy jest powiat biłgorajski, z 18% udziałem w skali całego podregionu (833 projekty).

g) Program Współpracy Transgranicznej Polska – Białoruś - Ukraina⁷⁵

We wdrażaniu Programu Współpracy Transgranicznej PL – BY – UA udział podregionu chełmsko – zamojskiego w ujęciu wartościowym wynosi ok. 54% (wartość ogółem 91,9 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 82,4 mln PLN) ogólnej wartości projektów w województwie lubelskim. Odpowiednio w ujęciu ilościowym jest to poziom 36,7% (10 projektów).

Wartościowo, największy udział przypada na powiat hrubieszowski (wartość ogółem wynosi – 50,4 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 45,2 mln PLN). Jego udział w ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie wynosi 55%. Jednocześnie powiat hrubieszowski jest najbardziej aktywnym powiatem biorąc pod uwagę aspekt ilościowy, z 46% udziałem w skali całego podregionu (6 projektów).

h) Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweski Mechanizm Finansowy⁷⁶

We wdrażaniu funduszy w ramach EOG / NMF udział podregionu chełmsko – zamojskiego w ujęciu wartościowym wynosi ok. 60% (wartość ogółem – 141,7 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 114,2 mln PLN) ogólnej wartości projektów w województwie lubelskim. Odpowiednio w ujęciu ilościowym jest to poziom 50% (15 projektów).

Wartościowo, największy udział przypada na Miasto Chełm (wartość ogółem wynosi – 58,1 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 50,5 mln PLN) i Miasto Zamość (wartość ogółem wynosi – 53,6 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 38,7 mln PLN). Ich łączny udział w ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie wynosi prawie 80% (wartość ogółem – 111,7 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 89,2 PLN). Miasto Chełm i Zamość są też najbardziej aktywne biorąc pod uwagę aspekt ilościowy, z 53% udziałem w skali całego podregionu (po 4 projekty).

⁷⁵ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania PL-BY-UA w powiatach zawiera Tabela 16 na str. 49

⁷⁶ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania EOG/NMF w powiatach zawiera Tabela 17 na str. 52

i) Szwajcarsko – Polski Program Współpracy⁷⁷

We wdrażaniu Szwajcarsko Polskiego Programu Współpracy udział podregionu chełmsko – zamojskiego w ujęciu ilościowym wynosi 20% (9 projektów) ogólnej ilości projektów w województwie lubelskim. Wartość dofinansowania UE wynosi 16,5 mln PLN. Miasto Zamość jest najbardziej aktywne biorąc pod uwagę aspekt ilościowy, z 33,3% udziałem w skali całego podregionu (3 projekty).

3.3 Liczba i wartość projektów realizowanych w ramach poszczególnych obszarów tematycznych w Podregionie Chełmsko - Zamojskim

W podregionie chełmsko – zamojskim dominują projekty realizowane w obszarze Transport oraz Badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość. W dalszej kolejności plasują się z mniejszym udziałem na zbliżonym poziomie, odpowiednio projekty z kategorii: Ochrona środowiska zapobieganie zagrożeniom, Rozwój Zasobów ludzkich oraz Infrastruktura społeczna. Najmniejszym udziałem cechują się w tym ujęciu projekty z zakresu: Turystyki, Kultury, Społeczeństwa Informacyjnego oraz Energii.

Analizując strukturę wydatkowania środków europejskich w podregionie chełmsko-zamojskim zauważalna jest znacząca jest pozycja sektora Transportu. W podregionie zrealizowano projekty o łącznej wartości ok. 782 mln PLN przy dofinansowaniu UE w wysokości 528 ml PLN. Zarówno ilościowo jak i wartościowo największy jest udział projektów z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013. Projekty z tego programu stanowią 50 % wartości projektów w dziedzinie transportu. Natomiast ilościowo wskaźnik osiągnął aż 85% wszystkich realizowanych projektów w tej kategorii.

Największa pomoc w tym obszarze priorytetowym została ulokowana na terenie powiatu hrubieszowskiego i biłgorajskiego. Pod względem wartości projektów udział tych powiatów wynosi ok 55 %(ok. 431 mln zł), Natomiast w ujęciu ilościowym dominują powiat biłgorajski i zamojski, które osiągają łącznie ok. 50% w skali całego podregionu chełmsko-zamojskiego w tej kategorii tematycznej.

Największy projekt pod nazwą *Budowa obwodnicy m. Hrubieszowa w ciągu DK nr 74 Janów Lubelski - granica państwa Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej* jest realizowany przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Lublinie. Projekt o wartości całkowitej 179 014 077,44 zł uzyskał dofinansowanie w kwocie 96 951 000,00 zł. Przedmiotem projektu jest budowa ok. 9 km obwodnicy w ciągu drogi krajowej Nr 74. Droga krajowa Nr 74 Kielce – granica państwa stanowi połączenie z województwem świętokrzyskim, prowadzi ruch do drogowego przejścia granicznego na granicy polsko-ukraińskiej w Zosinie i pośrednio do międzynarodowego przejścia granicznego w Hrebennem. Docelowo droga Nr 74 połączy przejście graniczne w Zosinie z drogami szybkiego ruchu, tj. drogą S17, S19 i A-1. W rezultacie wybudowana obwodnica pozwoli wyeliminować wąskie gardła

⁷⁷ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania Programu Szwajcarskiego w powiatach zawiera Tabela 18 na str. 53

w ciągu DK nr 74 oraz skrócić czas przejazdu do przejścia granicznego w Zosinie. Realizacja projektu wpłynie na osiągnięcie wskaźników PO RPW, a także SRK i NSRO poprzez zwiększenie długości nowych dróg oraz liczby wybudowanych obwodnic.

Następną, z uwagi na wielkość zaangażowanych środków europejskich, dziedziną wsparcia jest kategoria *Inwestycje w przedsiębiorstwa związane z dziedziną badań i innowacji i inne inwestycje w przedsiębiorstwa*. W podregionie chełmsko-zamojskim zrealizowano 377 projektów na kwotę 676 mln zł. Wartościowo jak i ilościowo największy jest udział projektów z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa lubelskiego na lata 2007-2013. Projekty z tego programu stanowią ok 58 % wartości projektów w dziedzinie innowacji, ilościowo odsetek projektów z RPO stanowi aż 94 %. Największa pomoc w tym obszarze priorytetowym z uwagi na wartość projektów została ulokowana na terenie powiatu zamojskiego i wynosi ok. 26 % (wartość 176.141 mln PLN) w skali podregionu. Pod względem ilości projektów zaznacza się przewaga powiatu tomaszowskiego z 16 % udziałem w skali podregionu.

Należy zauważyć dosyć wysoki udział w tej kategorii projektów realizowanych przez przedsiębiorców lokujących swoje projekty w podregionie chełmsko-zamojskim. Przykładem jest firma ATS Spółka Akcyjna realizująca projekt w powiecie zamojskim pod nazwą *Rozbudowa przedsiębiorstwa ATS S.A. poprzez utworzenie Centrum Serwisowego*. Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach działania 4.4. Nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym osi priorytetowej 4 Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013. Całkowity koszt projektu to 55 042 740,00 zł, z czego dofinansowano ze środków UE 26 092 200,00 zł. Budowa Centrum Wyrobów Stalowych z Trawialnią i Układem Torowym w oddziale ATS S.A. w Zamościu stanowi w chwili obecnej priorytetową inwestycję Spółki. Dzięki realizacji inwestycji Spółka chce wprowadzić do swojej oferty usługi przetwarzania i obróbki wyrobów stalowych. W zaprojektowanym rozwiązaniu, w sposób innowacyjny, łączy się ciąg trawienia blach z agregatem cięcia wzdłużnego, co pozwala uniknąć niepotrzebnego dwukrotnego rozwijania kręgów blach i znacznie poprawia jakość przetworzonego wyrobu w porównaniu do technologii tradycyjnych. Lokalizacja Centrum, w pobliżu południowo-wschodniej granicy Polski, na trasie linii kolejowych z krajów, w których koncentrują się kontrahenci ATS pozwoli na stałe zwiększanie sprzedaży. Spółka stawia na kompleksową obsługę odbiorców, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb i oczekiwań klientów, co stanie się możliwe dzięki stałemu usprawnianiu systemu realizacji zleceń i rozszerzeniu asortymentu o kolejne towary i usługi.

W dalszej kolejności ulokowały się z mniejszym udziałem w wielkości wsparcia dziedziny związane z ochroną środowiska, rozwojem zasobów ludzkich, infrastrukturą społeczną, turystyką. Pomoc w tych obszarach pozwala na ciągłe niwelowanie problemów rozwojowych i wpływa na wzrost jakości życia mieszkańców podregionu w tym zakresie.

Pewien niedosyt pozostawia najniższe jak wynika z zestawienia wsparcie w obszarze społeczeństwa informacyjnego i energii. Zważywszy jednak na planowane w przyszłym okresie programowania wsparcie szczególnie właśnie tych dziedzin, należy mieć nadzieję na kompleksowe wykorzystanie środków pomocowych zapewniających wzrost rozwoju gospodarczego podregionu.

Tabela 25. Liczba i wartość projektów realizowanych w ramach poszczególnych obszarów tematycznych w podregionie chełmsko - zamojskim

Nazwa Programu	Liczba projektów	Wartość ogółem (mln PLN)	Wartość dofinansowania z UE (mln PLN)
Badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość			
POIG	14	180,4	73,2
PORPW	5	99,7	73,5
RPO WL	358	396,1	166,2
Ogółem	377	676,2	312,9
Spółeczeństwo informacyjne			
POIG	46	104,7	62,7
RPO WL	32	103,5	85,3
Ogółem	78	208,2	148
Transport			
POiS	2	51,8	31,8
PORPW	6	337,6	222,8
RPO WL	60	397,5	274
Ogółem	68	782,3	528,6
Energia			
POiS	2	48,4	20,9
RPO WL	40	118,5	94,9
Ogółem	42	166,9	115,8
Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom			
POiS	14	373,7	158,8
RPO WL	41	145,8	103,3
Ogółem	55	519,5	262,1
Turystyka			
POIG	1	68,2	45,3
RPO WL	36	126,8	60,1
Ogółem	37	195	105,4
Kultura			
POiS	1	27,6	20,0
RPO WL	13	81,4	52

Ogółem	14	109	72
Rozwój Zasobów Ludzkich			
POKL	1006	487,5	412,1
RPO WL	13	3,6	2,5
Ogółem	1019	491,1	414,6
Inwestycje w infrastrukturę społeczną			
POiS	5	6,8	5,8
PORPW	1	40,3	30,6
RPO WL	52	215,2	139,9
Ogółem	58	262,4	176,3

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL na podstawie danych wygenerowanych z KSI SIMIK, wg stanu na dzień 31.12.2013 r.

3.4 Ważniejsze (wybrane) projekty realizowane na terenie Podregionu Chełmsko - Zamojskiego

Tabela 26. Ważniejsze (wybrane) projekty realizowane na terenie Podregionu Chełmsko – Zamojskiego

Program Operacyjny	Nazwa projektu	Wartość ogółem (mIn PLN)	Informacja o projekcie
RPOWL	Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 835 Lublin-Wysokie-Biłgoraj-Sieniawa-Przeworsk-Kańczuga-Dynów-Grabownica Starzeńska na odcinku od km 72+800 do km 85+972,43 o długości 13,17243 km Frampol-Biłgoraj	Ok. 56,0	Przedmiotem projektu była „Rozbudowa dr. woj. Nr 835 Lublin - Wysokie - Biłgoraj - Sieniawa - Przeworsk - Kańczuga - Dynów - Grabownica Starzeńska na odcinku od km 72+800 do km 85+972,43 o długości 13,17243 km Frampol-Biłgoraj”. Odcinek dr. woj. Nr 835 przebiega przez tereny gmin Frampol i Biłgoraj w Powiecie Biłgorajskim.
			
RPOWL	Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w gminie Biłgoraj poprzez zastosowanie przyjaznej środowisku energii słonecznej	Ok. 11,0	Projekt polegał na montażu zestawów solarnych dla potrzeb przygotowania ciepłej wody użytkowej w 1334 budynkach mieszkalnych oraz w 29 budynkach użyteczności publicznej w 36 miejscowościach na terenie gminy Biłgoraj. Realizacja projektu obok niewątpliwych korzyści w zakresie ochrony środowiska związanych ze zmniejszeniem emisji szkodliwych substancji do atmosfery przyczyniła się do popularyzacji idei i działań zmierzających do zwiększenia wykorzystywania energii odnawialnej.
			

RPOWL	Transgraniczne Centrum Edukacji Ekonomiczno-Społecznej – dokończenie budowy Chełmskiej Biblioteki Publicznej.	Ok. 8,5	Celem projektu jest dokończenie budowy ChBP, które przyczyni się do wzbogacenia oferty kulturalnej jednostki. Powstanie sala konferencyjna na 200 miejsc, nowe czytelnie, sale wystawowe i multimedialne.
			
RPOWL	Modernizacja Chełmskiego Domu Kultury z infrastrukturą otoczenia w Chełmie	Ok. 5,6	W ramach inwestycji w budynku placówki wymieniono instalację elektryczną, stolarkę drzwiową, zaadaptowano pomieszczenia po bibliotece na potrzeby własne, zainstalowano klimatyzację w sali lustrzanej i baletowej, pomalowano pomieszczenia, wyremontowano schody i łazienki, założono monitoring zewnętrzny. Remont instalacji elektrycznej objął też salę widowiskową (system oświetlenia inteligentnego, instalację oświetlenia roboczego sceny, widowni, oświetlenia awaryjnego, instalację zasilającą projektory kinowe, nagłaśniającą salę widowiskową i instalację interkomową. Zagospodarowano tereny wokół ChDK na parkingi, zatoki.
 			
RPOWL	Rewitalizacja starościńskiego zespołu dworsko-folwarcznego wraz z historycznym parkiem w Krasnymstawie	Ok. 7,3	Przedmiotem realizacji projektu jest rewitalizacja zdegradowanego obszaru o pow. ponad 1,4 ha zlokalizowanego w Krasnymstawie u zbiegu ulic Sikorskiego, Konopnickiej i Piłsudskiego w granicach którego znajdują się: zabytkowy dwór, budynek z mieszkaniami komunalnymi, budynki gospodarcze i park.
			

<p>PORPW</p>	<p>Adaptacja i wyposażenie laboratoriów Centrum Badań i Transferu Technologii (CeBiTT) Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Zamościu</p>	<p>Ok. 13</p>	<p>Celem projektu jest wsparcie rozwoju i innowacyjności przedsiębiorstw Zamojszczyzny oraz zakresu ich współpracy z lokalnym środowiskiem naukowym. Celem głównym jest wzmocnienie potencjału badawczo-rozwojowego PWSZ w Zamościu i przekształcenie uczelni w lokalny, innowacyjny ośrodek prac badawczo-rozwojowych w zakresie nauk technicznych i ścisłych. Cele te zostaną osiągnięte poprzez realizację celów szczegółowych: stworzenie warunków do nowoczesnych badań rozwojowych, umożliwienie przedsiębiorcom korzystania ze zdobyczy nauki, zapewnienie wysokiej jakości prowadzonych badań i połączenie ich z oczekiwaniami przedsiębiorców, kreowanie innowacyjności i inicjowanie współpracy przedsiębiorcy – środowisko naukowe. Wartością dodaną projektu będzie zatrzymanie migracji aktywnych absolwentów kierunków inżynierskich. Realizacja projektu przyczyni się do współdziałania z realizowanymi projektami POKL czy z projektami realizowanymi przez miasto Zamość (Zamojska Podstrefa Specjalnej Strefy Ekonomicznej EUROPARK Mielec).</p>
--------------	---	---------------	---

<p>PORPW</p>	<p>Centrum Studiów Inżynierskich Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie</p>	<p>Ok. 40,3</p>	<p>Projekt zakłada budowę oraz wyposażenie kompleksu obiektów zlokalizowanych w miejscowości Deputycze Królewskie; gmina Chełm, w skład którego będą wchodziły: Laboratorium lotnicze ; Laboratorium mechaniki i budowy maszyn.</p>
--------------	--	-----------------	---

POIG	Zamość UNESCO, miasto Pomnik Historii RP produktem turystycznym polskiej gospodarki	Ok. 65,0	<p>Celem projektu było</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stworzenie atrakcyjnego produktu turystycznego dla osób odwiedzających Polskę w trakcie Piłkarskich Mistrzostw Europy EURO 2012, a w szczególności interesującego miejsca dla turystów podążających przez województwo lubelskie na mecze Piłkarskich Mistrzostw Europy rozgrywanych na Ukrainie. - Wykreowanie unikatowego produktu turystycznego obejmującego udostępnienie i opisanie Twierdzy Zamość od fortyfikacji XVI-wiecznego miasta idealnego po fortyfikacje poligonalne poprzez zmianę (poprawę) wizerunku miejsc już znanych, lecz słabo wyeksponowanych oraz promocję („odkrycie”) miejsc dotąd nie udostępnionych i nieprzewidywalnych, jako atrakcje turystyczne. - Ochrona relikwów i rewaloryzacja krajobrazu warownego oraz historycznej panoramy Twierdzy Zamość wpisanej wraz z miastem renesansowym na Listę Światowego Dziedzictwa Kultury UNESCO i Pomników Historii RP.
			
POiŚ	Gazyfikacja rejonu Włodawy	Ok. 80,0	<p>Celem projektu jest budowa infrastruktury gazowniczej umożliwiającej dostarczenie gazu ziemnego do odbiorców indywidualnych i instytucjonalnych w gminach dotąd niezgazyfikowanych: Hańsk, Wola Uhruska, Włodawa i m. Włodawa, Ruda Huta (powiat chełmski). Zakres rzeczowy inwestycji obejmuje budowę gazociągu wysokiego ciśnienia DN 200 mm o dł. Ok. 58 km, budowę 3 stacji redukcyjno-pomiarowych I stopnia w Rudzie Opalin, Osowej i Włodawie, budowę 2 stacji redukcyjno-pomiarowych II stopnia w Dubecznie i Woli Uhruskiej, budowę gazociągu średniego ciśnienia o dł. prawie 19 km. Dzięki realizowanemu przedsięwzięciu powstanie ok. 81 km sieci gazowych, w tym ok. 58 km gazociągu wysokiego ciśnienia.</p>
			

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL

3.5 Podsumowanie

1. **Największym źródłem wsparcia** na terenie 8 powiatów wchodzących w skład podregionu chełmsko - zamojskiego były: Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego oraz Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. Wartość projektów zrealizowanych w ramach tych programów stanowi blisko 54% ogólnej wartości projektów (z czego 35% to projekty z RPO WL, 19% - PROW).
2. W **ujęciu ilościowym** w podregionie chełmsko – zamojskim najwięcej projektów realizowanych jest w powiecie **chełmskim** 1086 projektów co stanowi 17% projektów realizowanych w całym podregionie.
3. Pod względem **wartości projektów** w podregionie najwięcej środków pozyskał powiat **biłgorajski**. Wartość środków w ramach wszystkich programów w tym powiecie wynosi 773 mln PLN, a wartość dofinansowania z UE – 545 mln PLN. Uzyskane środki stanowią 17 % wartości wszystkich projektów w podregionie.
4. W miasta na prawach powiatu (**Chełm i Zamość**) wchodzących w skład podregionu chełmsko – zamojskiego; realizowanych jest łącznie 341 projektów, z czego 191 przypada dla miasta Chełm. Wartość ogólna wszystkich projektów z tych miast to 945 mln PLN, a wartość dofinansowania z UE – 570 mln PLN. Najwięcej projektów w Chełmie realizowanych jest w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (96 projektów) natomiast w Zamościu w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego (89 projektów).

4. Podregion lubelski

Podregion lubelski usytuowany jest w centralnej części województwa lubelskiego i zajmuje obszar o powierzchni 4 221 km² i jest czwartym pod względem powierzchni podregionem w województwie lubelskim. Obejmuje jedno miasto na prawach powiatu (Miasto Lublin) i cztery powiaty ziemskie: lubartowski, lubelski, łęczyński, świdnicki. Obszar ten zamieszkuje około 717,5 tyś. mieszkańców.

Mapa 12. Podregion lubelski.

Źródło: Oprac. pracowanie własne DPR UMWL

Charakter części północnej podregionu kształtowany jest przez równinny krajobraz. Wody Wieprza, duże kompleksy leśne oraz czyste, zagospodarowane zalewy i jeziorka tworzą idealne warunki do wypoczynku. Szlaki piesze i rowerowe oraz urozmaicone trasy spływów kajakowych zapewniają niezapomniane wrażenia. To region, gdzie zostały zachowane siedziby wielkich rodów, takie jak Pałac Lubomirskich w Lubartowie czy magnackie rezydencje Zamojskich w Kozłowie i księżnej Anny w Kocku.

Krajobraz części środkowej i południowej zdominowany jest przez zróżnicowaną, pofalowaną rzeźbę terenu Wyżyny Lubelskiej. Wzgórza i rozległe obniżenia tworzą harmonijną panoramę. To tu zlokalizowany jest Lublin – stolica województwa i jednocześnie największy ośrodek miejski wschodniej Polski.⁷⁸

⁷⁸ Informator turystyczny „Na szlaku projektów RPO WL”, Lublin 2012, s.62

4.1 Liczba oraz wartość projektów w Podregionie Lubelskim

Udział wartościowy wszystkich programów w podregionie lubelskim w skali całego województwa lubelskiego kształtuje się na poziomie 43% (wartość ogółem – 11 319,2 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 6 886,8 mln PLN). Natomiast w aspekcie ilościowym wynosi on 23 % wszystkich projektów (5 347 projekty).

W ujęciu wartościowym w podregionie lubelskim największy udział, wśród wszystkich realizowanych programów przypada na Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego, który stanowi 32% (wartość ogółem – 3 603,3 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 1 738,1 mln PLN) oraz z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, którego udział w ogólnej wartości programów wynosi 27% (wartość ogółem – 3 106 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 2 066,1 mln PLN).

W ujęciu ilościowym najwięcej projektów realizowanych jest z PROW z 54% (2 887 projektów) udziałem w ogólnej liczbie projektów przypadających na wszystkie analizowane programy w podregionie.

Tabela 27. Liczba i wartość projektów realizowanych w podregionie lubelskim

Nazwa Programu	Liczba projektów	Wartość ogółem (mln PLN)	Wartość dofinansowania z UE (mln PLN)
POIG	323	1 229,9	589,6
POiS	33	3 106,0	2 066,1
PORPW	37	2 356,0	1 528,7
POKL	633	424,2	357,3
RPO WL	1 386	3 603,3	1 738,1
PROW	2 887	503,4	362,3
PL – BY - UA	14	77,2	68,9
EOG / NMF	4	10,0	7,9
Szwajcarsko - Polski	30	---	163,4
PO RYBY	20	9,2	4,5
Ogółem	5 347	11 319,2	6 886,8

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL na podstawie danych wygenerowanych z KSI SIMIK oraz instytucji wdrażających poszczególne PO wg stanu na dzień 31.12.2013 r.

4.2 Efekty wdrażania wg Programów

a) Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka⁷⁹

We wdrażaniu POIG udział podregionu lubelskiego w ujęciu wartościowym wynosi prawie 60% (wartość ogółem – 1 229,9 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 589,6 mln PLN) ogólnej wartości projektów w województwie lubelskim. Odpowiednio w ujęciu ilościowym jest to poziom 69% (323 projekty).

Wartościowo, największy udział przypada na Miasto Lublin (wartość ogółem – 785,1 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 421,5 mln PLN) oraz powiat lubartowski (wartość ogółem – 247 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 87,4 mln PLN). Ich łączny udział w ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie wynosi 83% (wartość ogółem – 1 032,1 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 508,9 mln PLN). Najbardziej aktywnym powiatem biorąc pod uwagę aspekt ilościowy jest Miasto Lublin, z 70% udziałem w skali całego podregionu (227 projektów).

b) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko⁸⁰

We wdrażaniu POIiS udział podregionu lubelskiego w ujęciu wartościowym wynosi 47% (wartość ogółem – 3 106,0 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 2 066,1 mln PLN) ogólnej wartości projektów w województwie lubelskim. Odpowiednio w ujęciu ilościowym jest to poziom 36% (33 projekty).

Wartościowo, największy udział przypada na powiat lubelski (wartość ogółem – 1 684,8 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 1 130,9 mln PLN) oraz Miasto Lublin (wartość ogółem – 1 124,4 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 727 mln PLN). Ich łączny udział w ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie wynosi 90% (wartość ogółem – 2 809,2 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 1 857,9 mln PLN). Natomiast najbardziej aktywnym powiatem biorąc pod uwagę aspekt ilościowy jest Miasto Lublin, z 67% udziałem w skali całego podregionu (22 projekty).

c) Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej⁸¹

We wdrażaniu PORPW udział podregionu lubelskiego w ujęciu wartościowym wynosi 58% (wartość ogółem – 2 356 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 1 528,7 mln PLN) ogólnej wartości projektów w województwie lubelskim. Odpowiednio w ujęciu ilościowym jest to poziom 59% (37 projektów).

Wartościowo, największy udział przypada na Miasto Lublin (wartość ogółem – 1 768,1 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 1 180,5 mln PLN) oraz powiat lubelski (wartość ogółem – 415 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 276,2 mln PLN). Ich udział w ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie wynosi 93% (wartość

⁷⁹ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania POIG w powiatach zawiera Tabela 7 na str. 23

⁸⁰ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania POIiS w powiatach zawiera Tabela 6 na str. 21

⁸¹ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania PORPW w powiatach zawiera Tabela 8 na str. 25

ogółem – 2 183,1 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 1 456,7 mln PLN). Natomiast najbardziej aktywnym powiatem biorąc pod uwagę aspekt ilościowy jest Miasto Lublin, z 81% udziałem w skali całego podregionu (30 projektów).

d) Program Operacyjny Kapitał Ludzki⁸²

We wdrażaniu POKL udział podregionu lubelskiego w ujęciu wartościowym wynosi 17% (wartość ogółem – 424,2 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 357,3 mln PLN) ogólnej wartości projektów w województwie lubelskim. Odpowiednio w ujęciu ilościowym jest to poziom 20% (633 projekty).

Wartościowo, największy udział przypada na Miasto Lublin (wartość ogółem – 144,4 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 121,3 mln PLN) oraz powiat lubelski (wartość ogółem – 108,2 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 91,3 mln PLN). Ich łączny udział w ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie wynosi 59% (wartość ogółem – 252,6 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 212,6 mln PLN). Natomiast najbardziej aktywnym powiatem biorąc pod uwagę aspekt ilościowy jest powiat lubelski, z 32% udziałem w skali całego podregionu (205 projektów).

e) Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego⁸³

We wdrażaniu RPO WL udział podregionu lubelskiego w ujęciu wartościowym wynosi 46% (wartość ogółem – 3 603,3 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 1 738,1 mln PLN) ogólnej wartości projektów w województwie lubelskim. Odpowiednio w ujęciu ilościowym jest to poziom 50% (1 386 projektów).

Wartościowo, największy udział przypada na Miasto Lublin (wartość ogółem – 1 893,8 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 928,0 mln PLN) oraz powiat lubelski (wartość ogółem – 756,3 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 353,5 mln PLN). Ich łączny udział w ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie wynosi 73% (wartość ogółem – 2 650,1 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 1 281,5 mln PLN). Natomiast najbardziej aktywnym powiatem biorąc pod uwagę aspekt ilościowy jest Miasto Lublin, z 63% udziałem w skali całego podregionu (875 projektów).

f) Program Rozwoju Obszarów Wiejskich⁸⁴

We wdrażaniu PROW udział podregionu lubelskiego w ujęciu wartościowym wynosi 17% (wartość ogółem – 503,4 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 362,3 mln PLN) ogólnej wartości projektów w województwie lubelskim.

Wartościowo, największy udział przypada na powiat lubelski (wartość ogółem – 205,3 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 150,9 mln PLN) oraz powiat lubartowski

⁸² Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania POKL w powiatach zawiera Tabela 9 na str. 28

⁸³ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania RPO WL w powiatach zawiera Tabela 10 na str. 33

⁸⁴ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania PROW w powiatach zawiera Tabela 11 i 12 na str. 37 i 38

(wartość ogółem – 138,1 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 97,6 mln PLN). Ich łączny udział w ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie wynosi 68% (wartość ogółem – 343,4 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 248,5 mln PLN). Natomiast najbardziej aktywnym powiatem biorąc pod uwagę aspekt ilościowy jest powiat lubelski, z 53% udziałem w skali całego podregionu (1 525 projektów).

g) Program Współpracy Transgranicznej PL – BY - UA⁸⁵

We wdrażaniu Programu Współpracy Transgranicznej PL – BY - UA udział podregionu lubelskiego w ujęciu wartościowym wynosi 40% (wartość ogółem – 77,2 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 68,9 mln PLN) ogólnej wartości projektów w województwie lubelskim. Odpowiednio w ujęciu ilościowym jest to poziom 47% (14 projektów).

Środki w w/w programie są wdrażane na terenie Miasta Lublin oraz powiatu łączyńskiego. Wartościowo, największy udział przypada na Miasto Lublin (wartość ogółem – 70,5 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 63,5 mln PLN) i stanowi 91,3 % ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie. Jednocześnie jest on najbardziej aktywnym powiatem biorąc pod uwagę aspekt ilościowy z 85,7 % udziałem w skali całego podregionu (12 projektów).

Na terenie powiatu łączyńskiego realizowane są 2 projekty o wartości ogółem 6,7 mln PLN oraz wartości dofinansowania z UE 5,4 mln PLN.

h) Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweski Mechanizm Finansowy⁸⁶

W podregionie lubelskim wdrażane są także fundusze w ramach EOG / NMF. Ich udział w ogólnej liczbie projektów realizowanych w województwie lubelskim wynosi 13% (4 projekty). Wartość przedsięwzięć kształtuje się na poziomie 4% (wartość ogółem – 10 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 7,9 mln PLN) w skali całego województwa.

Środki z w/w programu są wdrażane na terenie Miasta Lublin oraz powiatu świdnickiego. Wartościowo, największy udział przypada na Miasto Lublin (wartość ogółem – 8,8 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 6,9 mln PLN) i stanowi 88% ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie. Jednocześnie jest on najbardziej aktywnym powiatem biorąc pod uwagę aspekt ilościowy z 75% udziałem w skali całego podregionu (3 projekty).

Na terenie powiatu świdnickiego realizowany jest 1 projekt o wartości ogółem 1,2 mln PLN oraz wartości dofinansowania z UE - 1 mln PLN.

⁸⁵ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania PL-BY-UA w powiatach zawiera Tabela 16 na str. 49

⁸⁶ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania EOG/NMF w powiatach zawiera Tabela 17 na str. 52

i) Szwajcarsko – Polski Program Współpracy⁸⁷

W podregionie lubelskim wdrażane są również fundusze w ramach Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy. Ich udział w ogólnej liczbie projektów realizowanych w województwie lubelskim wynosi 62% (30 projektów). Wartość przedsięwzięć kształtuje się na poziomie 72% (wartość dofinansowania z UE – 163,4 mln PLN) w skali całego województwa.

Środki z w/w programu są wdrażane na terenie Miasta Lublin, powiatu lubartowskiego, powiatu łęczyńskiego oraz powiatu świdnickiego. Wartościowo, największy udział przypada na Miasto Lublin (wartość dofinansowania z UE – 96,5 mln PLN) i stanowi 59% ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie. Jednocześnie jest on najbardziej aktywnym powiatem biorąc pod uwagę aspekt ilościowy z 80 % udziałem w skali całego podregionu (24 projekty).

Na terenie każdego z trzech powiatów realizowane są po 2 projekty o łącznej wartości dofinansowania z UE 66,9 mln PLN.

j) Program Operacyjny RYBY⁸⁸

We wdrażaniu PO RYBY udział podregionu lubelskiego w ujęciu wartościowym wynosi 38% (wartość ogółem – 9,2 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 4,5 mln PLN) ogólnej wartości projektów w województwie lubelskim. Odpowiednio w ujęciu ilościowym jest to poziom 42% (20 projektów).

Środki z w/w programu są wdrażane na terenie powiatu lubartowskiego. Realizowanych jest tam 20 projektów o wartości ogółem 9,2 mln PLN oraz wartości dofinansowania z UE 4,5 mln PLN.

⁸⁷ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania Programu Szwajcarskiego w powiatach zawiera Tabela 18 na str. 53

⁸⁸ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania PO RYBY w powiatach zawiera Tabela 14 na str. 47

4.3 Liczba i wartość projektów realizowanych w ramach poszczególnych obszarów tematycznych w Podregionie Lubelskim

Analiza wdrażanych projektów wskazuje, że duża ich część związana jest z innowacyjnością i przedsiębiorczością, rozwojem zasobów ludzkich oraz sferą badawczo-rozwojową. W tych kategoriach odnotowano też największą ilość realizowanych projektów. W odniesieniu do ich wartości należy wskazać, iż duże nakłady finansowe w podregionie lubelskim zostały przeznaczone na inwestycje realizowane w dziedzinach: *Transport, Badania i Rozwój Technologiczny, Innowacje i Przedsiębiorczość, Turystyki, Ochrony Środowiska i Zapobiegania Zagrożeniom, Inwestycji w Infrastrukturę Społeczną*. Na dalszych miejscach plasują się projekty z zakresu *Ochrony Środowiska i Zapobiegania Zagrożeniom, Rozwoju Zasobów Ludzkich, Kultury, Energii oraz Społeczeństwa Informacyjnego*.

Pod względem wartości wykorzystania funduszy europejskich najbardziej aktywne jest powiat lubelski. Odnotowano tam najwyższą w podregionie wartość dofinansowania w przeliczeniu na mieszkańca. Istotnym obszarem inwestycyjnym wspieranym w podregionie lubelskim jest *Transport*. Realizowana jest tam jedna z większych inwestycji drogowych w kraju: budowa drogi ekspresowej S-17 współfinansowana ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, której wartość wynosi 3 343,7 mln PLN i realizowany jest przez Generalną Dyрекcyję Dróg Krajowych i Autostrad.

Inwestycje drogowe i kolejowe, jak również inwestycje w nowoczesne środki transportu publicznego w znacznym stopniu przyczyniły się do poprawy jakości infrastruktury transportowej w podregionie lubelskim, a co za tym idzie, poprawiły dostępność podregionu, m.in. dla potencjalnych inwestorów krajowych i zagranicznych.

Znaczna część projektów realizowana jest w dziedzinie *Badania i Rozwój Technologiczny, Innowacje i Przedsiębiorczość*. Do najważniejszych inwestycji w tym zakresie można zaliczyć „ECOTECH - COMPLEX - Człowiek, Środowisko, Produkcja” którego Beneficjentem jest Uniwersytet Marie Curie-Skłodowskiej - projekt realizuje cele „Strategii rozwoju nauki w Polsce do 2015 roku” w zakresie wzrostu międzynarodowej konkurencyjności polskiej nauki. Inwestycja służyć będzie realizacji badań naukowych i prac rozwojowych zgodnych z obszarem tematycznym „Bio” Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka. Wartość projektu wynosi 143,7 mln PLN. Innym przykładem jest projekt pt. „Rozbudowa infrastruktury zaplecza badawczo-rozwojowego Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego "PZL Świdnik" S.A. wraz z zatrudnieniem wykwalifikowanej kadry” realizowany z Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej na terenie gminy Świdnik przez Wytwórnę Sprzętu Komunikacyjnego "PZL-Świdnik" Spółka Akcyjna. Wartość realizowanego projektu wynosi ponad 119 mln PLN.

Dużą część inwestycji w podregionie stanowią projekty realizowane przez przedsiębiorców z sektora MŚP.

Analiza wydatkowania środków z programów UE i wartości projektów według obszarów wsparcia wskazuje, że istotną część nakładów finansowych z funduszy europejskich w podregionie lubelskim przeznaczono na inwestycje związane z *Turystyką*. W ramach projektów z tego obszaru wsparcia realizowane były m.in. inwestycje w poprawę infrastruktury turystycznej pensjonatów, gospodarstw agroturystycznych, restauracji oraz innych jednostek powiązanych z hotelarstwem lub gastronomią. Ważnym inwestorem w tej dziedzinie jest Województwo Lubelskie realizujące z udziałem środków PORPW projekt pn. „Lubelskie Centrum Konferencyjne” polegający na budowie obiektu wystawienniczo – kongresowo - konferencyjnego

przeznaczonego do prezentacji i promocji innowacyjnych rozwiązań w przedsiębiorczości i w nauce, którego wartość wynosi ok. 89 mln PLN. Dokonane inwestycje w znacznym stopniu przyczyniły się do zwiększenia walorów kulturowych podregionu.

Duży udział w zrealizowanych projektach miały dziedziny związane z *Rozwojem Zasobów Ludzkich, Ochroną Środowiska i Zapobieganiem Zagrożeniom, Infrastrukturą Społeczną i Społeczeństwem Informacyjnym*. Realizacja powyższych projektów odpowiada zapotrzebowaniu na inwestycje w tych obszarach w podregionie lubelskim. Zrealizowane projekty pozwoliły nie tylko na podniesienie kwalifikacji zawodowych mieszkańców tego terenu i ułatwienie dostępu do sieci teleinformatycznej, ale również przyczyniły się do promocji podregion na tle kraju i zwiększenia jego atrakcyjności przez modernizację przestarzałej bazy noclegowo-hotelowej oraz dywersyfikację oferty turystycznej.

Tabela 28. Liczba i wartość projektów realizowanych w ramach poszczególnych obszarów tematycznych w podregionie lubelskim

Nazwa Programu	Liczba projektów	Wartość ogółem (mln PLN)	Wartość dofinansowania z UE (mln PLN)
Badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość			
POIG	116	1 099,2	508,1
POIiŚ	1	65,1	54,5
PORPW	22	849,3	571,7
RPO WL	1 029	1 235,0	548,5
Ogółem	1 168	3 248,6	1 682,8
Społeczeństwo informacyjne			
POIG	200	130,9	81,5
RPO WL	23	85,6	71,0
Ogółem	223	216,5	152,5
Transport			
POIiŚ	5	2 278,8	1 593,4
PORPW	4	975,5	627,8
RPO WL	51	1 072,9	467,7
Ogółem	60	4 327,2	2 688,9
Energia			
POIiŚ	6	136,0	69,4
RPO WL	55	97,1	57,5
Ogółem	61	233,1	126,9

Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom			
POiŚ	5	350,6	167,9
RPO WL	28	196,4	124,8
Ogółem	33	547,0	292,7
Turystyka			
PORPW	2	136,1	51,7
RPO WL	56	195,6	60,4
Ogółem	58	331,7	112,1
Kultura			
POiŚ	5	169,2	94,9
RPO WL	14	61,3	38,2
Ogółem	19	230,5	133,1
Rozwój Zasobów Ludzkich			
POKL	633	424,2	357,3
RPO WL	5	3,1	2,1
Ogółem	638	427,3	359,4
Inwestycje w infrastrukturę społeczną			
POiŚ	11	106,4	86,0
PORPW	8	395,3	277,5
RPO WL	57	608,3	346,4
Ogółem	76	1 110,0	709,9

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL na podstawie danych wygenerowanych z KSI SIMIK, wg stanu na dzień 31.12.2013 r.

4.4 Ważniejsze (wybrane) projekty realizowane na terenie podregionu lubelskiego

Tabela 29. Ważniejsze (wybrane) projekty realizowane na terenie podregionu lubelskiego

Program Operacyjny	Nazwa projektu	Wartość ogółem (mln PLN)	Informacja o projekcie
RPO WL	Rozbudowa Regionalnego Portu Lotniczego: Port Lotniczy Lublin S.A. (Świdnik)	ok. 476,0	Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej i dostępności komunikacyjnej Lubelszczyzny; Włączenie regionu do krajowej i międzynarodowej sieci komunikacji lotniczej; Rozbudowa układu komunikacyjnego wraz z parkingami o 1200 miejsc; Do roku 2016 liczba rocznie odprawianych pasażerów wyniesie ok. 1 mln osób
			
RPO WL	Budowa Centrum Spotkania Kultur w Lublinie	ok. 164,8	Jeden z największych tego typu obiektów kulturalnych w Polsce; Realizacja inwestycji podkreśli metropolitarny charakter miasta; Realizacja koncepcji spotkania kultur na poziomie międzyregionalnym i międzynarodowym
			
POIG	ECOTECH-COMPLEX – Człowiek, Środowisko, Produkcja - UMCS	ok. 143,7	Projekt realizuje cele „Strategii rozwoju nauki w Polsce do 2015 roku” w zakresie wzrostu międzynarodowej konkurencyjności polskiej nauki. Inwestycja służyć będzie realizacji badań naukowych i prac rozwojowych zgodnych z obszarem tematycznym „Bio” PO IG (biotechnologia i bioinżynieria, techniki medyczne)
			

POiS	Rozbudowa i modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków w Lublinie	ok. 337,2	Przedmiotem projektu jest kompleksowa rozbudowa i modernizacja systemu zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków na terenie miasta Lublin, zlokalizowanego na terenie Aglomeracji Lublin.
			
POiS	Renowacja Teatru Starego w Lublinie	ok. 25,0	Przedsięwzięcie polega na renowacji budynku Teatru Starego, jednego z pierwszych teatrów miejskich na ziemiach polskich. Budynek wpisany jest do rejestru zabytków, jak również znajduje się na obszarze Lubelskiego Starego Miasta, uznanym za Pomnik Historii Prezydenta RP.
			
PORPW	Budowa Teoretycznych Zakładów Naukowych III Uniwersytetu Medycznego w Lublinie	ok. 53,9	Przedmiotem projektu jest budowa budynku oraz wyposażenie Wydziału Farmaceutycznego UM w Lublinie oraz zakup wyposażenia technologicznego – specjalistycznego dla Wydziału Pielęgniarstwa.
			

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL

4.5 Podsumowanie

1. Z ustaleń raportu wynika, iż **największym źródłem wsparcia** na terenie 5 powiatów wchodzących w skład podregionu lubelskiego były: *Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej oraz Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka*. Wartość projektów zrealizowanych w ramach tych 4 programów stanowi 90,9 % ogólnej wartości projektów (z czego 31,8 % to projekty z RPO WL, 27,4% - POIiŚ, 20,8% - PORPW, 10,8% - POIG).
2. **Średnia wartość dofinansowania** przypadająca na jednego mieszkańca w podregionie lubelskim wyniosła 8,5 tyś. PLN. Znaczną część całkowitej wartości dofinansowania na jednego mieszkańca uzyskano z POIiŚ, a następnie z RPO WL. Najmniejszą wartość tego wskaźnika zanotowano w przypadku **Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego**.
3. **Największą wartość** pozyskanego dofinansowania w przeliczeniu na 1 mieszkańca podregionu lubelskiego odnotowano w mieście Lublin i wyniosło ok. 9 tyś. PLN oraz powiatach: lubelskim i lubartowskim. Nieco niższy poziom dofinansowania odnotowano w pozostałych powiatach regionu. Taki rozkład aktywności powiatów związany jest z realizacją projektów o najwyższych wartościach dofinansowania. Zbliżony udział dofinansowania przypadający na 1 mieszkańca w pozostałych powiatach świadczy o równomiernym poziomie ich aktywności.
4. **Duża liczba inwestycji w dziedzinie Badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość** (1 168 realizowanych projektów) stwarza szansę na stymulowanie rozwoju jednostek naukowych i wspieranie przedsiębiorców w zakresie wdrażania innowacji jak również wspieranie współpracy między jednostkami naukowymi i sektorem prywatnym. Głównym obszarem wsparcia są inwestycje w przedsiębiorstwa związane z dziedziną badań i innowacji i inne inwestycje w przedsiębiorstwa

5. Podregion puławski

Podregion puławski to najbardziej na zachód wysunięta część województwa lubelskiego, zajmuje obszar o powierzchni 5 633 km² i jest trzecim pod względem powierzchni podregionem w województwie lubelskim. Obejmuje sześć powiatów ziemskich: janowski, kraśnicki, łukowski, opolski, puławski, rycki. Obszar ten zamieszkuje ponad 495,6 tys. mieszkańców.

Mapa 13. Podregion puławski.

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL

To region, w którym harmonijnie łączą się niepowtarzalne walory krajoznawczo – przyrodnicze oraz bogata historia i tradycja. Równiny części północnej podregionu kontrastują z niezwykle urozmaiconą rzeźbą terenu tworzącej część centralną i południową Wyżyny Lubelskiej oraz unikatowym w skali Europy Małopolskim Przełomem Wisły. To obszar bezkresnych, wielobarwnych pól i jednocześnie jednego z największych na naszym kontynencie kompleksu leśnego – Lasów Janowskich. Turyści mogą korzystać z tras spacerowych, pieszych i rowerowych, konnych przejażdżek, szlaków wodnych oraz podniebnych atrakcji. Na wielbicieli historii i tradycji czekają stare zamki, zabytkowe pałace i dworki, niezwykle muzea oraz wiele ośrodków kultywujących ludowe tradycje, rękodzieło i rzemiosło. Jedną z wielu pereł, które można odnaleźć na mapie regionu jest malowniczy i znany w całej Polsce renesansowy zespół miejski Kazimierza Dolnego.⁸⁹

⁸⁹ Informator turystyczny „Na szlaku projektów RPO WL”, Lublin 2012, s.100

5.1 Liczba i wartość projektów realizowanych w podregionie puławskim

Z analizy danych wygenerowanych z KSI SIMIK (stan na 31.12.2013 r.) oraz na podstawie danych z ARiMR i Departamentu Koordynacji Projektów Europejskich UMWL wynika, iż podregion puławski jest drugim regionem w województwie lubelskim zarówno pod względem liczby, jak i wartości projektów, które otrzymały dofinansowanie z UE.

Wartość projektów zrealizowanych na terenie podregionu puławskiego przy współudziale środków unijnych wyniosła ponad 6 mld 308 mln PLN, co stanowi ponad 25% wartości projektów w całym województwie lubelskim.

Wśród wszystkich analizowanych programów, największa wartość projektów w podregionie puławskim przypada na Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko. Suma wartości projektów zrealizowanych w ramach tego programu stanowi ponad 39% wszystkich środków wykorzystanych w podregionie. Znaczny jest też udział środków pozyskanych z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, oraz Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej których udział w ogólnej wartości programów wynosi odpowiednio 23%, 15% i 12% .

Pod względem ilości zrealizowanych projektów wyraźnie dominuje Program Rozwoju Obszarów Wiejskich z ponad 82% udziałem (5 479 projektów) w ogólnej liczbie projektów dofinansowanych ze środków unijnych w podregionie. Jednakże PO liŚ przy bardzo małej ilości projektów (0,3%) generuje największą pozyskaną wartość ogółem środków.

Udział ilościowy projektów w stosunku do województwa lubelskiego to nieco ponad 28%.

Tabela 30. Liczba i wartość projektów realizowanych w podregionie puławskim

Nazwa programu	Liczba projektów	Wartość ogółem (mln PLN)	Wartość dofinansowania z UE (mln PLN)
PO IG	68	330,1	179,7
PO liŚ	20	2 459,3	1 423,0
PO RPW	11	750,9	494,8
PO KL	537	346,7	292,6
RPO WL	536	1 463,7	825,1
PROW	5 479	931,8	677,3
SPPW	3	-	21,1
EOG / NMF	6	17,9	13,0
PO RYBY	13	7,8	4,9
OGÓLEM:	6 673	6 308,2	3 931,5

Źródło: Opracowanie własne DPR UMWL na podstawie danych wygenerowanych z KSI SIMIK oraz instytucji wdrażających poszczególne Programy Operacyjne wg stany na dzień 31.12.2013 r.

a) Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (POIG)⁹⁰

W podregionie puławskim Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka jest czwartym pod względem ilości zrealizowanych projektów oraz piątym biorąc pod uwagę aspekt wartościowy. Łączna kwota inwestycji zrealizowanych na terenie podregionu puławskiego w ramach POIG wynosi 2 459,3 mln PLN, co stanowi prawie 16% ogólnej wartości projektów tego programu w województwie lubelskim. Wartość dofinansowania z Unii Europejskiej wynosi 197,3 mln PLN. W ujęciu ilościowym natomiast jest to poziom 13% (68 projektów) w stosunku do województwa lubelskiego. Pod względem sumy wykorzystanych środków, najwyższy wskaźnik przypada na powiat puławski i wynosi 56% ogólnej wartości projektów w podregionie – 186,1 mln PLN.

Największą aktywność we wdrażaniu Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka na tym obszarze odnotowano w powiatach puławskim oraz łukowskim. W skali podregionu, ich łączny udział w ogólnej ilości realizowanych projektów wynosi 58,8%. Ponadto w tych powiatach przy mniejszej liczbie projektów pozyskano wyższą wartość pozyskanych funduszy.

b) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (PO IiŚ)⁹¹

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko wyróżnia się wśród pozostałych programów wdrażanych na terenie podregionu pod względem wartości zrealizowanych projektów. Ich udział w ogólnej wartości środków zakontraktowanych w województwie lubelskim w ramach tego programu wynosi ok. 37% (2 459,3 mln PLN). Biorąc pod uwagę aspekt ilościowy, podregion puławski osiągnął poziom 18% w skali województwa z 20 projektami. Wartość dofinansowania z Unii Europejskiej wynosi 1 422,9 mln PLN.

Zdecydowanym liderem we wdrażaniu POIiŚ w podregionie jest powiat puławski. Na jego terenie zrealizowano 13 projektów, czyli prawie 65 % wszystkich projektów. Pod względem wartościowym dominacja tego powiatu jest równie wysoka – 89% wszystkich funduszy pozyskanych w podregionie pochodzi z powiatu puławskiego, czyli 2 182,2 mln PLN.

c) Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej⁹²

We wdrażaniu Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej udział podregionu puławskiego w ujęciu wartościowym wynosi ok. 20% (wartość ogółem – 3 698 mln PLN) ogólnej wartości projektów w województwie lubelskim. Odpowiednio w ujęciu ilościowym jest to poziom 15% (11 projektów).

⁹⁰ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania POIG w powiatach zawiera Tabela 7 na str. 23

⁹¹ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania POIiŚ w powiatach zawiera Tabela 6 na str. 21

⁹² Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania PORPW w powiatach zawiera Tabela 8 na str. 25

Wartościowo największy udział przypada na powiat opolski. Jego udział w ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie wynosi ponad 65% (wartość ogółem – 490,4 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 307,4 mln PLN). Powiat puławski 29% (wartość ogółem – 220,2 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 158,4mln PLN) oraz powiat janowski 18,5 % (wartość ogółem – 35,5 mln PLN, wartość dofinansowania z UE – 24,9 mln PLN).

d) Program Operacyjny Kapitał Ludzki⁹³

We wdrażaniu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki udział wszystkich powiatów był na zbliżonym poziomie. Wartość projektów w podregionie puławskim stanowi 23% wartości projektów w województwie lubelskim i wynosi 346,7 mln PLN. Najmniej projektów pochodziło z powiatu janowskiego (64 projekty – 12%), a najwięcej z powiatu kraśnickiego (159 projektów – 30%).

Wartościowo, największy udział przypada na powiat kraśnicki i puławski. Ich łączny udział w ogólnej wartości projektów realizowanych w podregionie wynosi 147,7 mln PLN, co stanowi 42% wartości projektów realizowanych na terenie województwa lubelskiego w ramach POKL.

e) Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego⁹⁴

Regionalny Program Operacyjny województwa Lubelskiego na lata 2007 – 2013 jest drugim pod względem wartości projektów programem wdrażanym na terenie podregionu puławskiego.

W 6 powiatach podregionu w ramach RPO WL zrealizowano 536 projektów o łącznej wartości ponad 1 463,7 PLN co stanowi to 19% wszystkich środków wydanych dotąd na terenie województwa w ramach tego programu. Ponad 27 % tej kwoty zostało wydane przez inwestorów z powiatu puławskiego. W tym powiecie również zrealizowano również największą ilość projektów (158 projektów, co stanowi 29% inwestycji w ramach RPO WL w podregionie). W pozostałych powiatach ilość złożonych projektów kształtowała się na zbliżonym poziomie. Projekty realizowane w podregionie puławskim stanowią 18% wszystkich realizowanych w województwie lubelskim

f) Program Rozwoju Obszarów Wiejskich⁹⁵

Ze względu na rolniczy charakter podregionu puławskiego większość terenów to gminy wiejskie, miejsko-wiejskie i miejscowości poniżej 20 000 mieszkańców. Bardzo ważną rolę we wdrażaniu środków europejskich odgrywa zatem Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. Właśnie z tego programu zrealizowano najwięcej inwestycji

⁹³ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania POKL w powiatach zawiera Tabela 9 na str. 28

⁹⁴ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania RPO WL w powiatach zawiera Tabela 10 na str. 33

⁹⁵ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania PROW w powiatach zawiera Tabela 11 i 12 na str. 37 i 38

w podregionie puławskim (ponad 815 projektów). Wartość projektów wyniosła 158 mln PLN, i stanowi 17% wartości wszystkich projektów w podregionie. Najwięcej projektów złożono z terenu powiatu opolskiego (1603 projektów), natomiast największą wartość ogółem uzyskano w powiecie łukowskim (251,6 mln PLN).

Projekty realizowane w podregionie puławskim stanowią 32,% wszystkich realizowanych w województwie lubelskim a ich wartość wynosi 931,8 mln PLN, co stanowi 31% wartości wszystkich projektów w województwie lubelskim. Duże znaczenie we wdrażaniu tego programu mają Lokalne Grupy Działania. Na terenie podregionu puławskiego istnieje 6 LGD wdrażających działania osi 4 PROW – Leader.

g) Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweski Mechanizm Finansowy⁹⁶

W podregionie puławskim wdrażane są również fundusze w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Ich udział w ogólnej liczbie projektów z EOG zrealizowanych w województwie lubelskim wyniósł 20% (6 projektów). Wartość przedsięwzięć kształtowała się na poziomie ok. 8%(wartość ogółem – 17,9 mln PLN, wartość dofinansowania z Unii Europejskiej – 13 mln PLN) w skali całego województwa.

Środki z EOG wdrażane są na terenie 4 powiatów podregionu puławskiego. Najaktywniej w tym obszarze zarówno pod względem wartościowym, jak i ilościowym działał powiat kraśnicki. Na terenie tego powiatu zrealizowano 3 projekty (50% inwestycji z EOG w podregionie) o łącznej wartości ponad 10 mln PLN (57% środków zakontraktowanych w ramach EOG na tym terenie).

h) Szwajcarsko – Polski Program Współpracy⁹⁷

W podregionie puławskim wdrażane są także fundusze w ramach Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy. Ich udział w ogólnej liczbie projektów realizowanych w województwie lubelskim wynosi 17,2% (16 projektów). Wartość przedsięwzięć w podregionie wynosi 26 mln PLN, co stanowi 11,5% wartości w skali całego województwa.

Środki w tego programu wdrażane są na terenie dwóch powiatów podregionu: 13 projektów na terenie powiatu ryckiego (wartość dofinansowania – 4,9 mln PLN) i 3 projekty na terenie powiatu puławskiego (wartość dofinansowania – 21,1 mln PLN).

⁹⁶ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania EOG/NMF w powiatach zawiera Tabela 17 na str. 52

⁹⁷ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania Programu Szwajcarskiego w powiatach zawiera Tabela 18 na str. 53

i) Program Operacyjny RYBY⁹⁸

W podregionie puławskim wdrażane są także fundusze w ramach PO RYBY. Ich udział w ogólnej liczbie projektów realizowanych w województwie lubelskim wynosi 27%

Środki w tego programu wdrażane są na terenie powiatu ryckiego. Realizowanych jest tam 13 projektów o wartość ogólnej wynoszącej 4,9 mln PLN, a wartości dofinansowania z Unii Europejskiej 4,9 mln PLN.

5.3 Liczba i wartość projektów realizowanych w ramach poszczególnych obszarów tematycznych w podregionie puławskim

Mając na uwadze obszary problematyczne, na jakie wskazywały poszczególne powiaty podregionu na początku obecnego okresu programowania oraz w okresie przedakcesyjnym, możemy zauważyć, że kategorie tematyczne realizowanych projektów odpowiadają diagnozowanym wcześniej potrzebom. Wprawdzie zrealizowane projekty nie zniwelowały całkowicie słabych stron podregionu, jednakże przyczyniły się do zmniejszenia ich negatywnego wpływu na rozwój regionu

Analiza rozdziału środków z UE i wartości projektów według obszarów wsparcia pokazuje, że dużą część nakładów finansowych z funduszy europejskich w podregionie puławskim przeznaczono na inwestycje związane z *Ochroną środowiska i zapobieganiem zagrożeniom*. W ramach projektów z tego obszaru wsparcia realizowane były m.in. inwestycje w sieci wodociągowe, kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków oraz projekty związane z ochroną środowiska naturalnego. Ważnym inwestorem w tej dziedzinie na terenie podregionu puławskiego są Zakłady Azotowe „Puławy” S.A., które zrealizowały 6 projektów na łączną wartość ponad 361 mln PLN. Dokonane inwestycje w znacznym stopniu przyczyniły się do zmniejszenia ilości zanieczyszczeń emitowanych przez przedsiębiorstwo.

Duży udział w zrealizowanych projektach miały również dziedziny związane z rozwojem zasobów ludzkich, turystyką, infrastrukturą społeczną i społeczeństwem informacyjnym. Odpowiadają one zapotrzebowaniu na inwestycje w tych obszarach w podregionie puławskim. Zrealizowane projekty pozwoliły nie tylko na podniesienie kwalifikacji zawodowych mieszkańców tego terenu i ułatwienie dostępu do sieci teleinformatycznej, ale również przyczyniły się do promocji podregionu i zwiększenia jego atrakcyjności przez rozbudowę bazy noclegowo-hotelowej oraz dywersyfikację oferty turystycznej.

Pod względem wykorzystania funduszy europejskich najbardziej aktywny jest powiat puławski. Odnotowano tam najwyższą w podregionie wartość dofinansowania w przeliczeniu na ilość mieszkańców. Ważnym obszarem inwestycyjnym w tym powiecie, jak również w powiecie kraśnickim jest *Transport*. Realizowane są tam dwie duże inwestycje drogowe: budowa drogi ekspresowej S-17 oraz budowa obwodnicy miasta Kraśnik, współfinansowane ze środków dostępnych w ramach POIiŚ. Inwestycje

⁹⁸ Szczegółowe dane dotyczące stanu wdrażania PO RYBY w powiatach zawiera Tabela 14 na str. 47

drogowe i kolejowe, jak również inwestycje w nowoczesne środki transportu publicznego w znacznym stopniu poprawiły jakość infrastruktury transportowej w podregionie puławskim, a co za tym idzie, wpływają na poprawę dostępności podregionu, m.in. dla potencjalnych inwestorów krajowych i zagranicznych. Tym samym zmniejszają sygnalizowane na początku okresu programowania braki w infrastrukturze drogowej oraz niski standard nawierzchni dróg w poszczególnych powiatach.

Badając kategorie tematyczne, w jakich realizowane są projekty na terenie podregionu puławskiego pod względem ilości projektów i ich wartości całkowitej zauważamy, że ogromną rolę odgrywają tu projekty związane z rozwojem zasobów ludzkich oraz ze sferą badawczo-rozwojową, innowacyjnością i przedsiębiorczością. W odniesieniu do wartości projektów możemy zauważyć, iż duże nakłady finansowe w podregionie puławskim zostały przeznaczone na inwestycje realizowane w kategoriach: *Transport, Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom, Badania, rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość*. Na dalszych miejscach plasują się projekty z zakresu *Rozwoju zasobów ludzkich, Turystyki i Inwestycji w infrastrukturę społeczną*. Najmniej środków rozdysponowano natomiast na inwestycje związane z *Energia*.

Pozytywny czynnik wpływający na poprawę warunków życia w podregionie stanowią projekty związane z utworzeniem oraz unowocześnieniem zaplecza inwestycyjnego i badawczo-naukowego. Mają one służyć nie tylko ośrodkom naukowym, lecz również stać się miejscem dialogu i praktycznej współpracy uczelni, przedsiębiorców i instytucji otoczenia biznesu. Dużą część zajmują projekty realizowane w obszarze *Badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość*. Do najważniejszych inwestycji zrealizowanych na terenie podregionu można zaliczyć utworzenie i uzbrojenie stref inwestycyjnych na terenie poszczególnych powiatów, m.in. utworzenie Puławskiego Parku Naukowo-Technologicznego (POIG) oraz uzbrojenie terenów inwestycyjnych w Gminie Janów Lubelski i w Łukowie (PORPW). Jeszcze bardziej cieszy fakt, że znaczną część inwestycji w tym obszarze tematycznym stanowią projekty realizowane przez przedsiębiorców z sektora MŚP. Przyczyniają się one do podniesienia konkurencyjności i unowocześnienia istniejących zakładów oraz do różnicowania rodzajów przedsiębiorstw na tym terenie.

Tabela 31. Liczba i wartość projektów realizowanych w ramach poszczególnych obszarów tematycznych w podregionie puławskim

Nazwa Programu	Liczba projektów	Wartość ogółem (mln PLN)	Wartość dofinansowania z UE (mln PLN)
Badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość			
POIG	33	218,9	110,3
PORPW	8	239,3	173,6
RPO WL	367	561,8	232,1
Ogółem	408	1 020,0	552,0
Spółeczeństwo informacyjne			
POIG	34	58,5	35,8
RPO WL	72	251,9	132,3
Ogółem	106	310,4	168,1
Transport			
POiS	3	1 902,5	1 276,0
PORPW	3	511,6	321,2
RPO WL	37	266,5	168,9
Ogółem	43	2 681,6	1 760
Energia			
POiS	1	24,9	10,4
RPO WL	24	47,4	36,2
Ogółem	25	72,3	46,6
Ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom			
POiS	13	528,1	133,3
RPO WL	28	184,0	130,2
Ogółem	41	712,1	263,5
Turystyka			
POIG	1	52,8	33,6
RPO WL	47	168,9	66,3
Ogółem	48	221,7	99,9
Kultura			
RPO WL	14	62,7	37,9
Ogółem	14	62,7	37,9
Rozwój Zasobów Ludzkich			
POKL	537	346,6	292,6
RPO WL	6	53,4	17,3
Ogółem	543	400,0	309,9
Inwestycje w infrastrukturę społeczną			
POiS	3	3,9	3,3
RPO WL	37	259,0	153,0
Ogółem	40	262,9	156,3

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL na podstawie danych wygenerowanych z KSI SIMIK, wg stanu na dzień 31.12.2013 r.

5.4 Ważniejsze (wybrane) projekty realizowane na terenie podregionu puławskiego

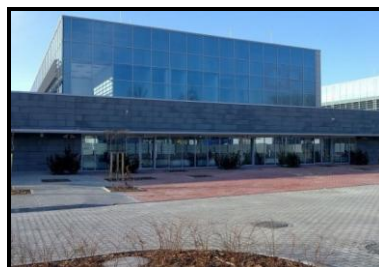
Tabela 32. Ważniejsze (wybrane) projekty realizowane na terenie podregionu puławskiego

Program Operacyjny	Nazwa projektu	Wartość ogółem (mIn PLN)	Informacja o projekcie
POIiŚ	Droga ekspresowa S-17	Ok. 1 781	Budowa drogi ekspresowej S17, odcinek Kurów - Lublin – Piaski ; Jest to największa inwestycja realizowana na terenie podregionu puławskiego. Ma ona połączyć Warszawę z Lubelszczyzną, a dalej ze Lwowem. Planowane zakończenie inwestycji to koniec 2013 roku.
			
POIiŚ	Zakłady Azotowe „PUŁAWY” – Instalacja odsiarczania spalin	Ok. 224	Budowa instalacji odsiarczania spalin metodą mokrą amoniakalną w Zakładach Azotowych Puławy S.A. Jeden wielu projektów zrealizowanych przez Zakłady Azotowe „PUŁAWY” S.A. przy współudziale dotacji z UE służący ochronie środowiska, a w szczególności powietrza atmosferycznego.
			
POIG	Wykorzystanie walorów rzeki Wisły w celu budowy wspólnego produktu turystycznego przez Kazimierz Dolny, Puławy i Janowiec	Ok. 54	Przedmiotem planowanego projektu jest: przebudowa portu rzecznoego w Puławach oraz budowa bulwaru nadwiślańskiego, rozbudowa infrastruktury turystycznej związanej z rzeką Wisłą w Kazimierzu Dolnym, budowa przystani żegludowej na rzece Wiśle w miejscowości Janowiec.
			

POIG	Wzmocnienie przewag konkurencyjnych Nałączów Zdrój sp. z o.o. z wykorzystaniem wzornictwa przemysłowego i innowacyjnych technologii	Ok. 37	Przedmiotem projektu jest wzmocnienie konkurencyjności zakładu poprzez zastosowanie nowoczesnych technologii i linii butelkujących. Ma to na celu zmniejszenie zużycia energii i wykorzystania mediów, co korzystnie wpłynie na jakość wytwarzanych produktów oraz ochronę środowiska. Wykorzystanie nowoczesnych linii butelkujących pozwoli na obniżenie wagi opakowań (zarówno butelek jak i zakrętek), co jest bardzo istotne zwłaszcza z punktu widzenia gospodarki odpadami.
------	---	--------	--

PO RPW	Utworzenie Puławskiego Parku Naukowo-Technologicznego i przygotowanie terenów inwestycyjnych	Ok. 77	Utworzenie PPNT spowoduje powstanie i udostępnienie nowoczesnej bazy lokalowej, niezbędnej dla podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej opartej na nowoczesnych technologiach. Będzie to zatem miejsce praktycznej współpracy instytucji naukowo-badawczych, uczelni wyższych oraz firm w zakresie prowadzenia badań nad nowoczesnymi technologiami i produktami rynkowymi i ich transferu do procesów produkcyjnych.
--------	--	--------	---

PO RPW	Budowa Centrum Badań Procesów Ekstrakcji nadkrytycznej surowców roślinnych z zastosowaniem CO2 – Instytut Nawozów Sztucznych	Ok. 32	Przedmiotem projektu jest budowa Centrum Badań Procesów Ekstrakcji Nadkrytycznej surowców roślinnych z zastosowaniem CO2. Technologia ekstrakcji nadkrytycznej z zastosowaniem CO2 jest technologią bezodpadową, należąca do tzw. „zielonej chemii”, przyjaznej środowisku naturalnemu, bezodpadowej, wytwarzającej ekologiczne produkty z surowców naturalnych.
--------	--	--------	--

PORPW	Budowa mostu na Wiśle w mieście Kamień wraz z budową dróg dojazdowych	Ok. 750	Realizacja projektu ułatwi dostęp do głównych międzynarodowych korytarzy transportowych Transeuropejskiej Sieci Transportowej TEN-T poprzez stworzenie ciągłości drogi wojewódzkiej nr 747 przebiegającej przez województwo mazowieckie i województwo lubelskie.
			
RPO WL	Przebudowa stadionu Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Puławach wraz z obiektami towarzyszącymi.	Ok. 49	Przedmiotem projektu jest budowa i przebudowa obiektów sportowych zlokalizowanych w ogólnodostępnym kompleksie sportowym przy ulicy Hauke Bossaka w Puławach.
			

Źródło: Oprac. własne DPR UMWL

5.5 Podsumowanie

1. Największą wartość realizowanych projektów uzyskano z Programu Infrastruktura i Środowisko, co przy małej ilości projektów w stosunku do pozostałych programów świadczy o dużym potencjale naukowo-badawczym podregionu.
2. Ze wszystkich programów największą popularnością na terenie 6 powiatów wchodzących w skład podregionu puławskiego cieszył się Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. Znajduje to potwierdzenie w tym, że ponad 60 % ludności podregionu zamieszkuje tereny wiejskie. Wyraża się to przez dużą aktywność zarówno gmin wiejskich, rolników jak również podmiotów gospodarczych inwestujących na obszarach wiejskich
3. Wysoki wskaźnik ilości realizowanych projektów w stosunku do innych podregionów województwa wyraźnie świadczy nie tylko o zainteresowaniu ale i zaangażowaniu i aktywności mieszkańców w pozyskiwaniu środków unijnych.
4. Znacząca liczba inwestycji w dziedzinie Badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość stwarza szansę zarówno na stymulowanie rozwoju jednostek naukowych, wspieranie przedsiębiorców w zakresie wdrażania innowacji jak i pogłębianie współpracy między jednostkami naukowymi i sektorem prywatnym.

VIII. Perspektywa finansowa 2014 - 2020

Programowanie z poziomu Unii Europejskiej

W nowym okresie programowania Komisja zakłada m.in.:

- ukierunkowanie na rezultaty - szczególna uwaga będzie zwracana na wartość dodaną inwestycji współfinansowanych ze środków UE, a także ich znaczenie w osiągnięciu wspólnych celów rozwojowych;
 - koncentrację tematyczną - realizowanie założeń strategii *Europa 2020*;
 - uproszczenie sposobu realizacji projektów finansowanych z funduszy UE przy jednoczesnym lepszym wykorzystaniu potencjału regionów.

Komisja Europejska w celu osiągnięcia maksymalizacji realizacji strategii na rzecz inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu „Europa 2020” zaproponowała 11 celów tematycznych:

1. wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji;
2. zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno – komunikacyjnych;
3. podnoszenie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury;
4. wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach;
5. promowanie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem;
6. ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów;
7. promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych;
8. wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników;
9. wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem;
10. inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie;
11. wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji publicznej.

Cele tematyczne znajdują swoje przełożenie w priorytetach inwestycyjnych specyficznych dla każdego funduszu objętego zakresem wspólnych ram strategicznych.

Programowanie z poziomu kraju

Głównym celem strategicznym polityki regionalnej określonym w *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020, Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie* jest efektywne wykorzystanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności. Natomiast celem, jaki stawia sobie Polska w wykorzystaniu środków Unii Europejskiej na lata 2014 – 2020 jest przede wszystkim oparcie rozwoju na dalszym zwiększaniu konkurencyjności gospodarki, poprawie spójności społecznej i terytorialnej) przez likwidowanie istniejących barier rozwojowych) i podnoszeniu sprawności i efektywności państwa.

Po opublikowaniu pod koniec 2012 roku przez Komisję Europejską rozporządzeń z zakresu polityki spójności w latach 2014 – 2020, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

podjęło prace dotyczące procesu programowania dokumentów na perspektywę finansową UE na lata 2014 – 2020. Główne dokumenty z tego zakresu to *Założenia Umowy Partnerstwa* oraz *System programowania i wdrażania dokumentów programowych związanych z perspektywą finansową 2014 – 2020*.

Założenia *Umowy Partnerstwa* dotyczą m.in.:

- liczby i zakresu programów operacyjnych;
- ram instytucjonalnych systemu wdrażania;
- kluczowych kierunków interwencji;
- koncentracji tematycznej;
- warunkowości ex-ante;
- podziału interwencji pomiędzy kraj i region;
- stopnia uzupełniania się interwencji finansowanych z Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej oraz Rybackiej.

Założono, że powstanie:

- **16** dwufunduszowych, współfinansowanych z EFS i EFRR regionalnych programów operacyjnych;
- **3** programy krajowe współfinansowane wyłącznie z jednego funduszu (EFRR lub EFS);
- **1** program dwufunduszowy współfinansowany przez EFRR oraz EFS;
- **1** program ponadregionalny dotyczący rozwoju Polski Wschodniej współfinansowany z EFRR;
- **1** program dotyczący pomocy technicznej współfinansowany z EFRR.

System programowania i wdrażania dokumentów programowych związanych z perspektywą finansową 2014 – 2020 zawiera m.in.:

- wskazówki i rekomendacje dotyczące przygotowania programów operacyjnych, sposobu wyboru celów i kierunków rozwoju wspieranych w ramach trzech polityk unijnych (Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej Wspólnej Polityki Rybackiej);
- zasady podziału środków oraz mechanizmy zapewnienia koordynacji i komplementarności interwencji z różnych programów;
- podstawowe zasady wdrażania w ramach perspektywy finansowej 2014 – 2020;
- założenia systemu monitorowania i kontroli;
- rozwiązania w zakresie układu instytucjonalnego.

Po zatwierdzeniu przez Radę Ministrów powyższych dokumentów Ministerstwo Rozwoju Regionalnego przystąpi do opracowania projektu *Umowy Partnerstwa* a równolegle opracowywane będą projekty programów operacyjnych. Negocjacje z Komisją Europejską Umowy Partnerstwa oraz poszczególnych programów operacyjnych planowane są w drugim półroczu 2013 roku.

Łącznie ze środków przyznanych w ramach funduszy europejskich wynegocjowanych w lutym 2013 r., na najbliższe 7 lat Polska otrzyma w sumie **114,5 mld euro**, z czego **82,5 mld euro** Polityki Spójności i **32 mld euro** ze Wspólnej Polityki Rolnej UE.

Mapa 14. Przeznaczenie środków UE

Źródło: Rzeczpospolita, 9 stycznia 2014 r.

Jak informuje Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, kwota przeznaczona na programy operacyjne w ramach Narodowej Strategii Spójności wyniesie **76,8 mld euro**. Fundusze te zostaną przeznaczone na inwestycje wspierające rozwój innowacyjności i przedsiębiorczości. Dotowane będą w szczególności projekty wspierające rozwój gospodarczy, przynoszące realne korzyści ekonomiczne, inwestycje prorozwojowe, projekty łączące sferę naukową i biznesową, jak również podnoszące sprawność i efektywność państwa. Będą one skierowane, podobnie jak w obecnym okresie programowania, do przedsiębiorców i samorządów. Z tej puli ok. 40% zostanie przeznaczona do dyspozycji samorządów.

252 mln euro zostanie przeznaczone na wsparcie osób bezrobotnych w wieku 15-24 ze środków Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych.

W ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej Polska będzie miała do dyspozycji ok. **700 mln euro**.

Nadal istotnym elementem będzie rozwój infrastruktury transportowej, inwestycje w odnawialne źródła energii, gospodarkę niskoemisyjną, ochronę środowiska i technologie informacyjne. Dodatkowe środki na ten cel w wysokości **4,1 mld euro** zostały przyznane w ramach instrumentów i programów zarządzanych przez Komisję Europejską, m.in. z instrumentu „Łącząc Europę”.

Dotowane będą również projekty zmierzające do zmniejszenia dysproporcji społecznych i regionalnych, realizowane przy współpracy samorządów i przedsiębiorstw. Z puli Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD) Polska otrzyma **474,5 mln euro** na zakup żywności, odzieży i podstawowych artykułów dla osób bezdomnych, potrzebujących i dzieci w trudnej sytuacji materialnej.

Pozostałe środki zostaną przeznaczone na innowacyjne przedsięwzięcia w zakresie zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich (**71 mln euro**), zostanie również zwiększona kwota na pomoc techniczną (o **287 mln euro**).

Środki otrzymane z budżetu Unii Europejskiej będzie można zainwestować m.in.:

- w badania naukowe i ich komercjalizację,
- kluczowe połączenia drogowe (autostrady, drogi ekspresowe)
- rozwój przedsiębiorczości,
- transport przyjazny środowisku (kolej, transport publiczny)
- cyfryzację kraju (szerokopasmowy dostęp do Internetu, e-usługi administracji),
- włączenie społeczne i aktywizację zawodową.

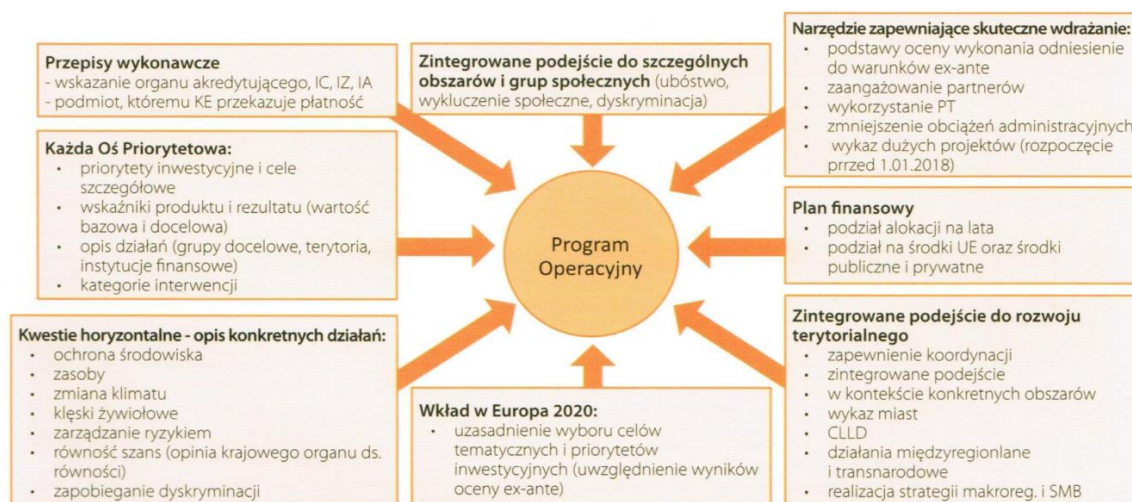
Programowanie z poziomu regionu

Mimo, że nowa perspektywa finansowa obejmuje lata 2014 - -2020, wiele kwestii jest na etapie projektów i ustaleń. Równolegle do prac na poziomie krajowym, trwają prace nad nowym Programem Operacyjnym Województwa Lubelskiego. 16.05.2012 roku Zarząd Województwa lubelskiego zaakceptował *Plan działań dotyczących organizacji prac nad przygotowaniem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020 (Action Plan 2014 – 2020)*, który określa działania, mające na celu zapewnienie efektywnego i skutecznego procesu przygotowania RPO WL 2014 – 2020. W dokumencie określono i wskazano podmioty, których zaangażowanie w powyższe prace jest konieczne ze względu na posiadaną wiedzę i kompetencje wraz z zakresem ich odpowiedzialności, zakres przedmiotowy prac oraz ich harmonogram.

W celu przygotowania RPO WL 2014 – 2020 powołany został Zespół Zadaniowy, który w ramach swoich kompetencji wykonuje następujące zadania:

- merytoryczne opracowanie wstępnego projektu RPO WL 2014 – 2020, a następnie projektu RPO WL 2014 – 2020. Założenia nowego programu operacyjnego zawiera Wykres 32.

Wykres 9. Założenia do struktury nowego Programu Operacyjnego

Źródło: *Plan działań dotyczących organizacji prac nad przygotowaniem RPO WL na lata 2014 – 2020*, Oddział Zarządzania DRPO UMWL, maj 2012 r., s.16

- opracowanie propozycji listy przedsięwzięć priorytetowych na poziomie regionalnym w perspektywie roku 2020;
- analiza wdrażania funduszy unijnych w okresie 2007 – 2013 w oparciu o wyniki i rekomendacje wynikające z badań ewaluacyjnych i analiz oraz wypracowanie rekomendacji do przyszłego okresu programowania unijnej polityki spójności 2014 – 2020;
- projektowanie mechanizmów i narzędzi zapewniających komplementarność wsparcia w ramach interwencji finansowanych ze środków europejskich;
- analiza i weryfikacja materiałów wypracowanych przez Tematyczne Grupy Robocze będących podstawą do przygotowania RPO WL 2014 – 2020;
- analizowanie funkcjonowania obecnego systemu zarządzania i wdrażania programów operacyjnych w celu sformułowania rekomendacji na przyszłą perspektywę finansową;
- wypracowanie założeń wydatkowania środków unijnych w przyszłej perspektywie finansowej zgodnie z priorytetami rozwojowymi województwa;
- udział w spotkaniach i szkoleniach dotyczących przyszłego okresu programowania;
- zapewnienie platformy komunikacji i wymiany opinii, doświadczeń i dobrych praktyk w zakresie planowania strategicznego oraz wdrażania funduszy europejskich w dotychczasowych perspektywach finansowych.

W ramach prac nad programowaniem 2014 – 2020 utworzono również Tematyczne Grupy Robocze (TGR), które zajmują się określonymi kierunkami wsparcia (zgodnymi z celami tematycznymi) i wypracowują wkład merytoryczny niezbędny do stworzenia projektu i docelowo ostatecznej wersji RPO WL 2014 – 2020 przy zapewnieniu maksymalnej komplementarności i innowacyjności wsparcia z EFS i EFRR w ramach poszczególnych obszarów mając na uwadze aspekt społeczny. W roboczych spotkaniach TGR uczestniczyli eksperci, których doświadczenie zawodowe i ponadprzeciętna wiedza w poszczególnych obszarach stanowiły cenny wkład merytoryczny. Utworzone zostały następujące TGR:

- ds. zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich;
- ds. MŚP i B+R;
- ds. technologii informacyjno – komunikacyjnych;
- ds. ochrony środowiska i efektywnego wykorzystania zasobów;
- ds. transportu;
- ds. wsparcia zatrudnienia i mobilności pracowników;
- ds. edukacji, umiejętności i uczenia się przez całe życie;
- ds. włączenia społecznego i walki z ubóstwem.

W lipcu 2013 roku planuje się przekazanie Umowy Partnerstwa i programów operacyjnych pod obrady rady Ministrów a w miesiącach lipiec – grudzień 2013 r. negocjacje tych dokumentów z Komisją Europejską.⁹⁹

⁹⁹ Biuletyn POKL „Człowiek najlepsza inwestycja” Nr 4 (16) / 2012, DEFS UMWL w Lublinie, Lublin, s. 5-7

Programy Operacyjne

W nowej perspektywie finansowej największy nacisk będzie położony na rozwój innowacyjności i przedsiębiorczości, dotowane będą w szczególności projekty wspierające rozwój gospodarczy, przynoszące realne korzyści ekonomiczne, inwestycje prorozwojowe, jak również projekty łączące sferę naukową i biznesową. Będą one skierowane, podobnie jak w obecnym okresie programowania, do przedsiębiorców i samorządów. Nadal istotnym elementem będzie rozwój infrastruktury, inwestycje w odnawialne źródła energii, gospodarkę niskoemisyjną i ochronę środowiska. Dotowane będą również projekty zmierzające do zmniejszenia dysproporcji społecznych i regionalnych, realizowane przy współpracy samorządów i przedsiębiorstw, w szczególności w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Wykres 10. Wysokość środków i najważniejszych obszarów interwencji na lata 2014-2020

Źródło: MIR

Powyższe cele i zadania realizowane będą w ramach 6 programów krajowych, w tym jednego ponadregionalnego skierowanego do regionów z Polski Wschodniej oraz 16 programów regionalnych. Komisja Europejska przedstawiła już propozycję podziału środków na poszczególne programy krajowe i regionalne, które są w trakcie tworzenia i konsultacji (por.: wykres 20).

Wykres 11. Struktura podziału środków na poszczególne Programy Operacyjne na lata 2014-2020

Źródło: MIR

W obecnym okresie programowania przewidziano 2 mechanizmy finansowania projektów realizowanych z Programów Operacyjnych:

- **dotacje** – przeznaczone na wybrane branże lub obszary geograficzne. Branże o wysokim potencjale rozwoju, innowacyjne. Obszary geograficzne, na których występuje deficyt przedsiębiorczości.
- **instrumenty zwrotne** – pożyczki, poręczenia itp. większa część pomocy w postaci instrumentów zwrotnych, mniej dotacji, rozwiązania łączone.

IX. Wykaz najczęściej używanych skrótów

- POIiŚ** – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
POIG – Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka
PORPW – Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej
POKL – Program Operacyjny Kapitał Ludzki
RPO WL – Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego
PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PO RYBY - Program Operacyjny „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich”,
POPT – Program Operacyjny Pomoc Techniczna
EOG – Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego
NMF – Norweski Mechanizm Finansowy
PL-BY-UA – Program Współpracy Transgranicznej Polska – Białoruś - Ukraina
PO – Program Operacyjny
EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFRROW – Europejski Fundusz Rolny Rozwoju Obszarów Wiejskich
EFS – Europejski Fundusz Społeczny
FS – Fundusz Spójności
NSRO – Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia
KSI SIMIK – Krajowy System Informatyczny SIMIK
UMWL – Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego
DPR – Departament Polityki Regionalnej
DRPO – Departament Regionalnego Programu Operacyjnego
DEFS – Departament Europejskiego Funduszu Społecznego
DKPE – Departament Koordynacji Projektów Europejskich
LAWP – Lubelska Agencja Wspierania Przedsiębiorczości
ARIMR – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
UE – Unia Europejska
NUTS / NTS – Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych
„Nomenclature of Territorial Units for Statistics”
LGD – Lokalna Grupa Działania
MRR – Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
EWT – Europejska Współpraca Terytorialna
KRW – Krajowa Rezerwa Wykonania
B + R – działalność badawczo – rozwojowa
INTERREG - Inicjatywa Wspólnoty wspierająca współpracę transregionalną, międzynarodową i międzyregionalną w Unii Europejskiej
JST – Jednostki Samorządu Terytorialnego
PARP – Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
PGL - Państwowe Gospodarstwo Leśne
TEN-T – transeuropejskie sieci transportowe
ZWL – Zarząd Województwa Lubelskiego
PSW – Państwowa Szkoła Wyższa
GUS – Główny Urząd Statystyczny
MŚP – Sektor małych i średnich przedsiębiorstw
LGR – Lokalna Grupa Rybacka
LSROR – Lokalna Strategia Rozwoju Obszarów Rybackich
TGR – Tematyczne Grupy Robocze
RPO WL 2014 – 2020 - Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020

Spis map

L.P.	Tytuł	strona
1.	Mapa 1. Lokalne grupy działania	36
2.	Mapa 2. Kwota wypłaconej pomocy w ramach systemów wsparcia bezpośredniego – Kampania 2013, w podziale na województwa, wg stanu na dzień 31.12.2013 r. (w mln PLN)	41
3.	Mapa 3. Kwota wypłaconej pomocy w ramach PROW 2007-2013, narastająco, w podziale na województwa, wg stanu na dzień 31.12.2013 r. (w mln PLN)	42
4.	Mapa 4. Wpływ środków z funduszy europejskich na poziom PKB (w PPS) na mieszkańca w odniesieniu do UE-27 (odchylenia od scenariusza bez środków UE w pp.)	57
5.	Mapa 5. Wpływ środków z funduszy europejskich na tempo zmian PKB, w cenach bieżących (odchylenia od scenariusza bez środków UE w pp.)	58
6.	Mapa 6. Wpływ środków z funduszy europejskich na nakłady brutto na środki trwałe (odchylenia od scenariusza bez środków UE w %)	59
7.	Mapa 7. Wpływ środków z funduszy europejskich na wskaźnik zatrudnienia (odchylenia od scenariusza bez środków UE w pp.)	60
8.	Mapa 8. Wpływ środków z funduszy europejskich na stopę bezrobocia (odchylenia od scenariusza bez środków UE w pp.)	61
9.	Mapa 9. Podział Województwa Lubelskiego na podregiony (NUTS 3)	72
10.	Mapa 10. Podregion bialski	73
11.	Mapa 11. Podregion chełmsko – zamojski.	85
12.	Mapa 12. Podregion lubelski.	99
13.	Mapa 13. Podregion puławski.	111
14.	Mapa 14. Przeznaczenie środków UE	125

Spis tabel

L.P.	Tytuł	strona
1.	<i>Tabela 1. Liczba i wartość projektów realizowanych na terenie województwa lubelskiego</i>	11
2.	<i>Tabela 2. Wartość dofinansowania projektów realizowanych na terenie powiatów i podregionów województwa lubelskiego w okresie 01.01.2007 – 31.12.2013 (w mln PLN)</i>	12
3.	<i>Tabela 3. Wartość dofinansowania projektów realizowanych w województwie lubelskim w okresie 01.01.2007 – 31.12.2013 wg obszarów tematycznych (w mln PLN)</i>	14
4.	<i>Tabela 4. Szacowana wielkość wsparcia ze środków UE dla województwa lubelskiego w latach 2007 – 2013</i>	16
5.	<i>Tabela 5. Zestawienie stanu wdrażania Funduszy Europejskich na terenie województwa lubelskiego</i>	17
6.	<i>Tabela 6. Ilości i wartości podpisanych umów / decyzji o dofinansowanie w ramach POIiS (mln PLN)</i>	21
7.	<i>Tabela 7. Ilości i wartości podpisanych umów / decyzji o dofinansowanie w ramach POIG(mln PLN)</i>	23
8.	<i>Tabela 8. Ilości i wartości podpisanych umów / decyzji o dofinansowanie w ramach PORPW(mln PLN)</i>	25
9.	<i>Tabela 9. Ilości i wartości podpisanych umów / decyzji o dofinansowanie w ramach POKL(mln PLN)</i>	28
10.	<i>Tabela 10. Ilości i wartości podpisanych umów / decyzji o dofinansowanie w ramach RPO WL (mln PLN)</i>	33
11.	<i>Tabela 11. Ilość i wartość projektów realizowanych w ramach poszczególnych działań wdrażanych przez ARiMR w ramach PROW (mln PLN)</i>	37
12.	<i>Tabela 12. Ilość i wartość projektów realizowanych w ramach poszczególnych działań wdrażanych przez DKPE w ramach PROW (mln PLN)</i>	38
13.	<i>Tabela 13. Realizacja płatności w układzie wojewódzkim, wg stanu na dzień 31.12.2013 r.</i>	43
14.	<i>Tabela 14. Ilości i wartości podpisanych umów / decyzji o dofinansowanie w ramach PO RYBY (mln PLN)</i>	47
15.	<i>Tabela 15. Budżet Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2007 – 2013</i>	49
16.	<i>Tabela 16. Ilości i wartości podpisanych umów / decyzji o dofinansowanie w ramach PL-BY-UA (mln PLN)</i>	50
17.	<i>Tabela 17. Ilości i wartości podpisanych umów / decyzji o dofinansowanie w ramach EOG/NMF wg powiatów</i>	52
18.	<i>Tabela 18. Ilości i wartości podpisanych umów / decyzji o dofinansowanie w ramach Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy wg powiatów</i>	53
19.	<i>Tabela 19. Ważniejsze (wybrane) projekty realizowane na terenie Województwa Lubelskiego</i>	62
20.	<i>Tabela 20. Poziomy NUTS</i>	71
21.	<i>Tabela 21. Liczba i wartość projektów realizowanych w podregionie bialskim</i>	74

22.	<i>Tabela 22. Liczba i wartość projektów realizowanych w ramach poszczególnych obszarów tematycznych w podregionie białskim</i>	80
23.	<i>Tabela 23. Ważniejsze (wybrane) projekty realizowane na terenie podregionu białskiego</i>	82
24.	<i>Tabela 24. Liczba i wartość projektów realizowanych w podregionie chełmsko – zamojskim</i>	86
25.	<i>Tabela 25. Liczba i wartość projektów realizowanych w ramach poszczególnych obszarów tematycznych w podregionie chełmsko - zamojskim</i>	91
26.	<i>Tabela 26. Ważniejsze (wybrane) projekty realizowane na terenie Podregionu Chełmsko – Zamojskiego</i>	94
27.	<i>Tabela 27. Liczba i wartość projektów realizowanych w podregionie lubelskim</i>	100
28.	<i>Tabela 28. Liczba i wartość projektów realizowanych w ramach poszczególnych obszarów tematycznych w podregionie lubelskim</i>	106
29.	<i>Tabela 29. Ważniejsze (wybrane) projekty realizowane na terenie podregionu lubelskiego</i>	108
30.	<i>Tabela 30. Liczba i wartość projektów realizowanych w podregionie puławskim</i>	112
31.	<i>Tabela 31. Liczba i wartość projektów realizowanych w ramach poszczególnych obszarów tematycznych w podregionie puławskim</i>	118
32.	<i>Tabela 32. Ważniejsze (wybrane) projekty realizowane na terenie podregionu puławskiego</i>	119

Spis wykresów

L.P.	Tytuł	strona
1.	Wykres 1. Wartość dofinansowania ogółem projektów realizowanych na terenie powiatów województwa lubelskiego w latach 01.01.2007-31.12.2013.	13
2.	Wykres 2. Dotychczasowe wsparcie UE w województwie lubelskim w podziale na obszary miejskie i wiejskie	18
3.	Wykres 3. Podział środków na województwa na lata 2007 - 2013 (w mln EUR)	24
4.	Wykres 4. Wysokość środków publicznych przeznaczonych na finansowanie komponentu regionalnego POKL w podziale na województwa na lata 2007 – 2013 (w mln euro)	26
5.	Wykres 5. Wysokość środków publicznych przeznaczonych na finansowanie 16 RPO w podziale na województwa w latach 2007 - 2013 (w mln EUR)	31
6.	Wykres 6. Podział środków RPO WL 2007 – 2013 na poszczególne obszary wsparcia	32
7.	Wykres 7. Udział PROW w wartości płatności dla rolników w latach 2004-2013 (w mln PLN) stan na 31.12.2013	42
8.	Wykres 8. Wartość płatności dla rolników i mieszkańców obszarów wiejskich w województwie lubelskim w latach 2004-2013 wg rodzajów wsparcia (w mln PLN)	43
9.	Wykres 9. Założenia do struktury nowego Programu Operacyjnego	126
10.	Wykres 10. Wysokość środków i najważniejszych obszarów interwencji na lata 2014-2020	128
11.	Wykres 11. Struktura podziału środków na poszczególne Programy Operacyjne na lata 2014-2020	129

Bibliografia

1. *Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2007 – 2013 – dokument podstawowy*, Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w Lublinie, Departament Regionalnego Programu Operacyjnego
2. *Przewodnik po Narodowej Strategii Spójności (Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia 2007 – 2013)*, MRR
3. *Polska i jej fundusze 2007 – 2013*, MRR
4. *Szczegółowy opis osi priorytetowych Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka*, MRR
5. *Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka*, MRR
6. *Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020*, MRR
7. *Szczegółowy opis osi priorytetowych dla Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007 – 2013*, MRR
8. *Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej*, MRR
9. *Szczegółowy Opis Priorytetów POKL 2007 – 2013*, MRR
10. *Fundusze Unijne dla organizacji pozarządowych w latach 2007 – 2013. Przewodnik*. M. Wasilewska, Federacja Organizacji Pozarządowych
11. *20 lat samorządu terytorialnego w Polsce. Doświadczenia i perspektywy*, K. Grabczuk, M. Szewczak
12. *Zarys kierunków rozwoju obszarów wiejskich*, Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi
13. *Informacja z realizacji zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa*, Departament Programowania i Sprawozdawczości ARiMR
14. *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013*, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
15. *Sprawozdanie z działalności Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa za 2012 rok*, ARiMR, Warszawa 2013 r.
16. *Program Współpracy Transgranicznej Polska – Białoruś – Ukraina 2007 – 2013*, MRR
17. *Problemy rozwoju obszarów transgranicznych Polski, Białorusi i Ukrainy w kontekście Europejskiej Polityki Sąsiedztwa na lata 2007 – 2013*, B. Kawałko, J. Szlachta
18. *Statystyka publiczna w procesie integracji europejskiej ze szczególnym uwzględnieniem problematyki obszarów trans granicznych*, GUS, US Lublin
19. *Sytuacja społeczno – gospodarcza Polski w 2011 roku*, MRR
20. *Polskie regiony – Województwo Lubelskie*, MRR, Departament Koordynacji i Zarządzania Podstawami Wsparcia Wspólnoty
21. *Charakterystyka Polskich Województwa*, MRR, Departament Koordynacji Polityki Strukturalnej
22. *Dotacje na innowacje, Innowacyjna Gospodarka 2007 – 2013*, MRR, Departament Zarządzania Programami Konkurencyjności i Innowacyjności
23. *Ziemia jastkowska* – TPZJ, nr 4/2009
24. *Lubelski Barometr Gospodarczy* nr 10/2011 – WSZiA w Zamościu
25. *Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Lubelskiego 2011*, Zarząd Województwa Lubelskiego, Lublin
26. *Ocena wykorzystania środków UE w rozwoju regionu 2004 - 2013*, D. Wojtowicz, T. Kupiec, Warszawa
27. *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 – 2013*, MRR

28. Informacja dotycząca II naboru wniosków w ramach Programu Współpracy Transgranicznej PL-BY-UA 2007 – 2013, Oddział EWT DPR UMWL, Lublin, wrzesień 2012
29. Przewodnik po osi 4 PO RYBY 2007 - 2013, MRiRW
30. Informator turystyczny „Na szlaku projektów RPO WL”, Lublin 2012
31. Biuletyn POKL „Człowiek najlepsza inwestycja” Nr 4 (16) / 2012, DEFS UMWL w Lublinie, Lublin
32. Materiał „Efekty wykorzystania środków dla przedsiębiorców w ramach realizacji I i II Osi Priorytetowej RPO WL (stan na 30.06.2013 r.)”, LAW P, lipiec 2013
33. „Wykorzystanie środków UE w ramach Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007 – 2013”, MRR, Warszawa, styczeń 2013
34. Sprawozdanie z realizacji priorytetów komponentu regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007 - 2013, DEFS UMWL, Lublin, kwiecień 2013
35. „Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2012, Województwo Lubelskie”, Centrum Analiz Regionalnych i Lokalnych, Warszawa październik 2012
36. Raport końcowy z badania pt.: „Ocena stanu realizacji 1. i 2. Priorytetu Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka w połowie okresu programowania”, EGO s.c. dla MRR, Warszawa 2011 r.
37. Wpływ polityki spójności na rozwój społeczno-gospodarczy Polski w latach 2004-2015 w świetle wyników badań makroekonomicznych, Warszawa 2013
38. Ocena wpływu realizacji polityki spójności na kształtowanie się wybranych wskaźników makroekonomicznych na poziomie krajowym i regionalnym za pomocą ilościowego modelu ekonomicznego – symulacje modelu EUImpactModIV, Instytut Badań Strukturalnych, Warszawa
39. Ocena wpływu realizacji polityki spójności na kształtowanie się wybranych wskaźników makroekonomicznych na poziomie krajowym i regionalnym za pomocą modeli makroekonomicznych Hermin, Wrocławska Agencja Rozwoju Regionalnego
40. <http://www.pl-by-ua.eu/pl,3,2> wg stanu na dzień 14.02.2014 r.
41. <http://www.eog.gov.pl> wg stanu na dzień 14.02.2014 r.
42. http://www.eog.gov.pl/EOG_2004_2009/Podstawowe%20informacje/Strony/Podstawowe%20informacje.aspx wg stanu na dzień 14.02.2014 r.
43. http://www.programszwajcarski.gov.pl/informacje_ogolne/strony/informacieogole_0110.aspx wg stanu na dzień 14.02.2014 r.
44. http://www.programszwajcarski.gov.pl/obszary_wsparcia/grant_blokowy/strony/start.aspx wg stanu na dzień 14.02.2014 r.